

КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ ТА ФІНАНСАМИ

- ✓ *ПРИЧИНИ КРИЗОВИХ ЯВИЩ СЬОГОДЕННЯ*
- ✓ *ФІНАНСОВА СИСТЕМА КРАЇНИ В УМОВАХ КРИЗИ ДОВІРИ*
- ✓ *СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ КРИЗИ ВЛАДИ*
- ✓ *АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ В ЕКОНОМІЧНІЙ ТЕОРІЇ*
- ✓ *ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ КРИЗИ*
- ✓ *ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ*

**Збірник тез
Всеукраїнської науково-практичної конференції
31 травня 2017 р.**

	КІБС КИЇВ 2017
--	---------------------------------

Збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції: Антикризове управління економікою та фінансами – Київ, 31 травня 2017 року / За редакцією професора В. М. Фурмана. Київський інститут банківської справи, 2017. – 195 с.

Головними напрямками роботи конференції є: пошук шляхів подолання кризових явищ в економіці та фінансах України; стратегічні аспекти розвитку фінансової системи України в умовах наростання негативних наслідків напруження міжнародних і економічних відносин; фінансово-бюджетна політика держави та її вплив на кредитну активність банківської системи в умовах стагнації фінансового ринку; надання можливості молодим вченим та студентам донести свої думки науковому співтовариству.

Редакційна колегія

Голова редакційної колегії: **Фурман В. М.** – д. е. н, професор.

Члени редакційної колегії: **В. П. Матвієнко** – професор, Герой України, заслужений діяч мистецтв України; **Тутік Л. І.** – проректор Київського інституту банківської справи; **Онікієнко С. В.** – д. е. н, доцент; **Пода Н. В.** – д. іст. н., професор кафедри загальноосвітніх наук Київського інституту банківської справи, **Арсенко А. Г.** – к. іст. н., п. н. с. Інституту соціології НАН України; **Бодрецький М. В.** – к. е. н., начальник відділу підготовки магістрів Київського інституту банківської справи; **Палькевич Ю. С.** – к. е. н., с. н. с., зав. НМВК «Банк-Інститут»; **Перконос І. Ю.** – к. е. н., начальник наукового та навчально-методичного відділу Київського інституту банківської справи.

Рекомендовано до друку Вченою радою Київського інститут банківської справи, протокол № 5 від 31.05.2017

ЗМІСТ

І. ПРИЧИНИ КРИЗОВИХ ЯВИЩ СЬОГОДЕННЯ

	<i>стор.</i>
<i>Вінська О. Й., Токар В. В.</i> ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ ЯК ЧИННИК ПОДОЛАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ В УКРАЇНІ	8
<i>Ковальчук О.В., Хмелевська О.М.</i> РОЛЬ МАРКЕТИНГОВИХ РИЗИКІВ У ВИНИКНЕННІ КРИЗОВИХ ЯВИЩ У ПІДПРИЄМСТВА	10
<i>Нагорна О. В.</i> ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ	12
<i>Онiкієнко С. В.</i> РЕГУЛЮВАННЯ І РЕГУЛЯТОРНА КРИЗА ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ	15
<i>Petrenko I. P.</i> UKRAINE DEVELOPMENT IN UNCERTAIN TIMES: VIEW OF THE WORLD BANK	18

ІІ. ФІНАНСОВА СИСТЕМА КРАЇНИ В УМОВАХ КРИЗИ ДОВІРИ

<i>Василишен Ю. В., Рябий Р. А.</i> ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ У ФІНАНСУВАННІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АПК УКРАЇНИ	21
<i>Гаряга Л. О.</i> ОПТИМІЗАЦІЯ ВИТРАТ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	23
<i>Клименко К. В., Озерчук О. В.</i> НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ ІНВЕСТОРИВ ВІД ЗЛОВЖИВАНЬ НА РИНКАХ КАПІТАЛУ	27
<i>Кришталі Г. О.</i> ІНСТРУМЕНТИ ПАРТНЕРСТВА З БОКУ ДЕРЖАВИ У ВЗАЄМОДІЇ З БАНКІВСЬКИМ СЕКТОРОМ	31
<i>Лисенок О. В.</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУ	34
<i>Осадчий Є. С., Скрипченко К. Г.</i> СТАН КРЕДИТНИХ СПІЛОК ТА ЇХ КОНКУРЕНЦІЯ НА СВІТОВОМУ РИНКУ	39

Стоянов Г. С.

АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМАТИКА ІНВЕСТИЦІЙНОГО РИНКУ В
УМОВАХ ВІТЧИЗНЯНОЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ 42

Стрільчук Ю. І.

БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ
АСПЕКТ 45

Стрільчук Л. В., Вергай А. О.

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ УКРАЇНИ 48

ІІІ. СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ КРИЗИ ВЛАДИ

Арсеєнко А. Г.

ГЛОБАЛЬНІ СОЦІАЛЬНІ ЗМІНИ У СФЕРІ ПРАЦІ В ЧАС
ПЕРЕХОДУ ВІД ФОРДИЗМУ ДО ПОСТФОРДИЗМУ 51

Бодрецький М. В.

СИСТЕМНІ ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В
СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ 57

Буткалюк В. А.

БАРЬЕРИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧЕСКОГО РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ ГЛАЗАМИ ЇЇ ГРАЖДАН 65

Піддубний В. А.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВЕНЧУРНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В
УКРАЇНІ 69

Палькевич Ю. С.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ КРЕДИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ 73

Яра Т. Ю.

РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ
СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ «УКРАЇНА – 2020» 76

ІV. АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ В ЕКОНОМІЧНІЙ ТЕОРІЇ

Вегера Л. О.

ПРОБЛЕМИ НЕСПРИЯТЛИВОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В
УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ 79

Горова Н. Ю.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЖАВНОГО
ІНВЕСТИЦІЙНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ 82

Гриценко А. В. ВИЗНАЧЕННЯ СТАРХОВОГО РИЗИКУ В УМОВАХ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ	85
Крамар О. А. МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ДОХОДІВ, ВИТРАТ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	88
Кузьменко І. В. ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКІВ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ	90
Мадай Д. О. ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	93
Пащенко К. П. ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ	96

V. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ КРИЗИ

Березюк В. О. УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНИМИ КРЕДИТАМИ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	99
Бойко Д. А. ОПОДАТКУВАННЯ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ: СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	102
Грачов Є. С. ВЗАЄМОДІЯ ЦЕНТРАЛЬНОГО ТА КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ	105
Дацько М. В. КРЕДИТУВАННЯ ТА ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ І ЗА КОРДОНОМ	108
Дідківська О. М. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ	111
Жолоб А. О. БАНКІВСЬКИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	114
Ільчук О. В. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ПРИСУТНОСТІ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	117
Каменчук М. П. УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНИМИ КРЕДИТАМИ БАНКІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ	120

Майстренко О. С.	
ВПЛИВ КРИЗОВИХ ЯВИЩ НА НАЦІОНАЛЬНУ ЕКОНОМІКУ	124
Нещадим В. Б.	
ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ АКТИВІВ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	127
Ніколенко В. Є.	
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	131
Остапенко Я. О.	
НАДІЙНІСТЬ ШВЕЙЦАРСЬКОЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ, ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ	135
Пулеха М. О.	
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	137
Сергійчук О. А.	
МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ДЕПОЗИТНИХ (ВКЛАДНИХ) ОПЕРАЦІЙ БАНКУ	140
Старовойт Ю. С.	
УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ	144
Ткаченко Д. О.	
БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	148
Чебанова Н. В.	
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ В РАМКАХ ОПТИМІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	152

VI. ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Бардаченко Д. М.	
БЮДЖЕТНИЙ МЕХАНІЗМ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ	156
Веліченко І. В.	
МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ. СВІТОВА ПРАКТИКА ТА РИЗИКИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ	159
Герасимчук Н. О.	
РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ПРИВАТНОГО БІЗНЕСУ У ФІНАНСУВАННІ ОСВІТИ УКРАЇНИ	163
Корольов О. Д.	
ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ УКРАЇНИ	165

Крит'єв А. Г.

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ,
У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

169

Матвієнко Л. Р., Тригубенко А. С.

ВЗАЄМОДІЯ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ З
УКРАЇНОЮ У ФІНАНСУВАННІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

172

Мельник Д. С.

ЗАГАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО РЕГУЛЮВАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ
СИСТЕМО ВАЖЛИВИХ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

177

Нечипорук М. А.

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ
РЕФОРМУВАННЯ

180

Пшінка І. М.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОПОДАТКУВАННЯ
МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

182

Сивак М. В.

ШЛЯХИ ТА ПРОБЛЕМИ ПЕРЕХОДУ УКРАЇНИ ДО
МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

187

Татарікова Г. С.

УПРАВЛІННЯ КОШТАМИ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ У
НЕПЛАТОСПРОМОЖНИХ БАНКАХ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА
ШЛЯХИ УСУНЕННЯ ПРОГАЛИН У ЗАКОНОДАВСТВІ

192

Розділ І. ПРИЧИНИ КРИЗОВИХ ЯВИЩ СЬОГОДЕННЯ

Вінська О. Й.,

к. е. н., доцент, доцент кафедри європейської інтеграції,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Токар В. В.,

д. е. н., професор, професор кафедри міжнародних фінансів,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ ЯК ЧИННИК ПОДОЛАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ В УКРАЇНІ

Сучасні геополітичні виклики спричинили гострі дискусії стосовно ефективного балансування традиційних та світсько-раціональних цінностей в українському суспільстві. Відповідно до підходу дослідників World Values Survey [2], під традиційними цінностями розуміється релігійне світосприйняття, міцні сімейні зв'язки, шанобливе ставлення до влади. Прихильники традиційних цінностей засуджують розлучення, аборти, евтаназію та самогубства. Такі суспільства роздувають почуття національної гордості та підтримують націоналістичний світогляд. Натомість, суспільства, у яких укорінені світсько-раціональні цінності, приділяють менше уваги питанням релігії, критично ставляться до влади та вважають розлучення, аборти й евтаназію прийнятними.

На особливу увагу заслуговує ставлення до ролі та місця жінок у процесі соціально-економічного відтворення в традиційних та світсько-раціональних суспільствах. Аналізуючи поточну ситуацію в Україні, необхідно зазначити, що незважаючи на формальні ознаки світсько-раціонального суспільства (відокремлення держави від церкви, свобода совісті тощо), у повсякденному житті спостерігається переважання архаїчних, демотивуючих та принижуючих гідність жінки стереотипів. Зокрема, на жінок здійснюється суспільний тиск щодо пріоритету створення сім'ї над особистісним розвитком та кар'єрним зростанням. Відтак, не викликає подиву низьке 69 місце (із 144 країн) України у Глобальному рейтингу гендерного розриву, який оцінює економічні можливості, доступ до освіти та медичних послуг, а також рівень участі жінок у політичному житті суспільства [1].

У суспільній свідомості успішність жінки все ще асоціюється з заміжжям та материнством. Недовіру та засудження викликають жінки-лідерки, яким вдалося реалізувати свій творчий потенціал, досягнувши високих рівнів

заробітку та/або відповідальних посад у бізнесі та політиці, що посилює негативні соціально-економічні тенденції в Україні. Жінка розглядається перш за все як берегиня, а не як рівноправна партнерка, яка здатна приймати самостійні зважені рішення. Жінкам закидається надмірна емоційність, відсутність логічного мислення, марнотратство, зосередження на власній зовнішності замість справи, що спростовується практичною діяльністю суб'єктів господарювання та державних установ, де жінки займають керівні посади.

Жінки дискримінуються чинним українським законодавством, зокрема вони позбавлені права вибору приблизно 450 професій [3], які могли б позитивно вплинути на їхній фінансово-економічний стан. Крім того, широка участь жінок у виробничому процесі дозволила би зменшити дефіцит деяких кваліфікованих робітників на ринку праці й сприяла б швидшому подоланню соціально-економічної кризи в Україні.

Отже, подолання соціально-економічної кризи в Україні та інтеграція до ЄС може бути успішною виключно за умови просування світсько-раціональних цінностей в українському суспільстві, перш за все гендерної рівності.

Список використаних джерел

1. The Global Gender Gap Report: Ukraine [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2016/economies/#economy=UKR>
2. World Values Survey [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.worldvaluessurvey.org/WVSContents.jsp>.
3. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Переліку важких робіт та робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці жінок» № 256 від 29.12.93 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0051-94>.

Ковальчук О. В.,

к.е.н., доцент,

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

Хмелевська О. М.,

магістрант спеціальності «Маркетинг»

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

РОЛЬ МАРКЕТИНГОВИХ РИЗИКІВ У ВИНИКНЕННІ КРИЗОВИХ ЯВИЩ У ПІДПРИЄМСТВА

Від якості маркетингу в значній мірі залежать подальші дії та рішення щодо фінансового, кадрового, технологічного управління підприємством. Помилки, допущені на етапі вивчення ринку можуть стати причиною краху найважливіших інвестиційних та інноваційних рішень. Тому слід особливу увагу приділяти маркетинговим ризикам, які є неодмінним фактором управління підприємством. Вони є неминучими щонайменше з двох причин: об'єктивної – нестабільності та низької прогнозованості ринкового середовища, та суб'єктивної – помилкових висновків, рішень і дій маркетингового персоналу, в першу чергу керівників.

Маркетинговий ризик – це ризик збитків внаслідок невірної стратегії чи тактики на ринку збуту [1, с. 210].

Система маркетингових ризиків складається з наступних підсистем: організаційного ризику, закупівельного ризику, цінового ризику, збутового й ризику взаємодії з маркетинговим середовищем [2, с. 168].

Класифікація маркетингових ризиків та ідентифікація факторів, що їх спричиняють, надають принципову можливість розробки процедур цілеспрямованого їх аналізу з метою розробки заходів, спрямованих на запобігання, зменшення чи компенсацію ризику різних видів маркетингової діяльності. Ці заходи дають змогу зменшувати втрати підприємства і є передумовою його успіху на ринку.

Головними завданнями управління ризиками є: виявлення сфер підвищеного ризику; оцінка ступеня ризику; аналіз прийнятності даного рівня

ризиків для підприємства; обґрунтування стратегії та формування комплексу заходів щодо попередження або зниження ризику; у випадку, коли ризикова подія відбулася, вживання заходів для максимально можливого покриття заподіяного збитку.

Основними інструментами уникнення маркетингового ризику є маркетингове дослідження та професійний досвід маркетолога [3].

Методи управління маркетинговими ризиками [4]:

1. Ухиляння від маркетингових ризиків: відмова від ненадійних партнерів, відмова від нових партнерів, відмова від сумнівних партнерів, перенесення ризиків на третіх осіб.

2. Локалізація маркетингових ризиків: створення дочірніх підприємств; створення спеціальних підрозділів,

3. Дисипація маркетингових ризиків: вертикальна інтеграція; горизонтальна інтеграція; диверсифікація.

4. Компенсація маркетингових ризиків: стратегічне планування; прогнозування стану маркетингового середовища; моніторинг маркетингового середовища.

Список використаних джерел

1. Волков И. М. Проектный анализ: продвинутый курс: учеб. пособие [Текст] / И. М. Волков, М. В. Грачев – М.: Инфра-М, 2004, – 495 с.
2. Гуржій Н. М. Система маркетингових ризиків в діяльності підприємства / Н. М. Гуржій // Вісник Хмельницького національного університету. - 2011, No 6, Т. 4. – с. 167-170
3. Лях Я. Ю. Сутність маркетингових ризиків та їх класифікація [Електронний ресурс] / Я. Ю. Лях. – Режим доступу: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/7.1/185.pdf>
4. Іванов Ю.Б. Зниження маркетингових ризиків промислових підприємств на засадах управління поведінкою споживачів [Електронний ресурс] / Ю.Б. Іванов. - [Електронний ресурс] <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/No4/52-57.pdf>

Нагорна О. В.,
к. е. н., доцент, доцент кафедри інвестиційної діяльності
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»
м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ

В умовах глобальної фінансової кризи важливою умовою нормального функціонування та розвитку економіки багатьох країн світу є конструктивна взаємодія бізнесу та різних структур державної влади. Відтак, країни, усвідомлюючи необхідність переходу до ефективного шляху розвитку економіки, прагнуть застосовувати нові механізми (моделі) державно-приватного партнерства.

Партнерство влади і бізнесу є способом оптимізації здійснення державою своїх обов'язків перед народом, одним із способів забезпечення реалізації цілей розвитку в інтересах всього суспільства, засобом реформування державного управління відповідно до концепції "держави-партнера". [1,с.22]

У цьому контексті, головним завданням держави, на нашу думку, є зниження бар'єрів у залученні бізнесу - зменшення комерційного ризику, зобов'язань та тривалості терміну окупності вкладень.

Світова практика використання різних моделей партнерства держави і бізнесу обумовлена необхідністю реалізації національних, стратегічних та великих програм і проектів, пріоритетного соціально-економічного та стратегічного значення; недостатністю державних коштів для забезпечення їх розширеного відтворення; високою ризиковістю інвестування в капіталомісткі об'єкти при відсутності гарантій держави.

Взаємодія держави та приватного сектору являє собою стратегічний альянс між державою та бізнесом у цілях реалізації конче важливих проектів: від базових галузей промисловості до надання суспільних послуг.

Слід відзначити, що основними характеристиками ДПП, які розкривають специфіку партнерської взаємодії держави та приватного сектору, є наступні:

- наявність державного й приватного секторів;
- офіційні відносини між державними і приватними учасниками;
- рівноправний, партнерський та довгостроковий характер;
- об'єднання активів (ресурсів, зусиль та компетенцій) учасників;
- розподіл ризиків та перерозподіл відповідальності між партнерами;
- наявність зобов'язань між сторонами;
- єдина ціль (мета) між партнерами.

Для розуміння ролі державно-приватного партнерства, винятково важливим є пізнання та врахування основних причин (проблем) гальмування розвитку ДПП в Україні. Таким чином, постає завдання переглянути ті перепони, що блокують вирішення поставлених завдань та впровадити такі, що відповідають розробці і впровадженню прогресивних змін. Отже, виділяють такі проблеми розвитку ДПП [2,с.69]:

- ✓ недостатній рівень правового регулювання та відсутність послідовної державної політики у сфері ДПП і належної системи управління розвитком ДПП;
- ✓ недосконала регуляторна політика (оподаткування, тарифи, дозвільна система, контролюючі органи, непрозорість тощо);
- ✓ несприятливий інвестиційний клімат;
- ✓ надмірне регулювання здійснення ДПП з боку влади;
- ✓ відсутність відповідної інституційної інфраструктури (підготовка, відбір, моніторинг ДПП);
- ✓ недостатній професіоналізм державних органів влади (система державної підтримки, критерії відбору проектів, оцінка пропозицій, нерозвиненість механізмів і договірної бази тощо);
- ✓ відсутній ефективний механізм захисту приватних інвесторів;
- ✓ негативне відношення влади та населення до приватного сектору та його участі у інфраструктурних проектах, тощо.

Виходячи з вищевикладеного, у контексті розв'язання існуючих проблем, необхідно окреслити шляхи вдосконалення реалізації проектів ДПП, що,

зокрема, надасть можливість посилити вплив на умови виникнення позитивних тенденцій в економічному розвитку держави. Отже, ключовими факторами розвитку ДПП є: інституціалізація ринку ДПП; системна робота з удосконалення законодавства; створення комісії з професійного регулювання; партнерство з наукою; створення сприятливих умов ведення підприємницької діяльності в рамках проектів ДПП; запровадження недискримінаційних прозорих процедур; створення ефективних механізмів державної підтримки ДПП.

Список використаних джерел:

1. Шевченко Б. О. Відносини партнерства в контексті трансформаційних змін державного управління в умовах глобалізації / Б.О. Шевченко // Технологічний аудит та резерви виробництва. – 2015. – № 1/7(21). – С. 12-17.
2. Нагорна О.В. Сутність та роль державно-приватного партнерства як форми взаємодії держави та бізнесу/О.В.Нагорна//Вісник ОНУ імені І.І. Мечников. – 2014.Т.19. Вип.3/4.- С.67-70

Онiкiєнко С. В.,
доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри інвестиційної діяльності
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

РЕГУЛЮВАННЯ І РЕГУЛЯТОРНА КРИЗА ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ

Загальновідомим є факт, що регулювання економіки не тільки забезпечує певні вигоди, але й спричиняє значні втрати для економіки. З огляду на це, традиційний погляд на регулювання з точки зору інтересів суспільства ставиться під сумнів новітньою теорією суспільного вибору. Вона передбачає потребу в оцінці екстерналій і сфер впливу регуляторних засобів [1].

Структурне регулювання, що обмежує ринкову конкуренцію може в кінцевому рахунку забезпечувати вигоди приватним фінансовим інститутам шляхом їх захисту від зовнішньої конкуренції і підвищення впевненості в фінансових посередниках. Хоча, на нашу думку, обмеження входу на ринок може супроводжуватися значними втратами добробуту суспільства. В цьому випадку регулятори можуть потрапити під вплив регульованих ними фірм шляхом лобіювання з метою захисту їхніх бізнес-інтересів за рахунок клієнтів.

Інші типи регулювання встановлюють додаткові витрати для фінансових посередників у процесі їх підлаштування під регуляторні вимоги. Майбутні надходження з огляду на високі вимоги до розміру капіталу або ж вимоги до грошових резервів можуть розглядатися фінансовими інститутами у якості непрямих податків. Підвищення посередницьких витрат, як уже зазначалося, може призвести до дезінтермедіації (відмови від посередництва банків на ринку позичкових капіталів на користь прямого випуску цінних паперів).

Фінансові інститути часто реагують на це шляхом зміни видів діяльності і впровадженням фінансових інновацій з метою уникнення регуляторних обмежень [2]. Зокрема, позабалансова діяльність обсяги угод за якою у разі перевищують обсяги традиційної балансової діяльності [3], значно збільшила банківські ризики [4]. Більше того, позабалансова діяльність призводить до

загострення інформаційних проблем пов'язаних з вимірюванням і оцінкою притаманних їй ризиків. А оскільки у відповідь на це регулятор вводить нові правила, це може призвести до регуляторної діалектики. Динаміка регулювання зводиться до безперервного субоптимального вибору між стабільністю фінансової системи та її економічною ефективністю. Останні тенденції змін на користь заходів пруденційного регулювання мають розглядатися як намагання розв'язати цю проблему вибору.

Фактично, наша дискусія зводиться до визначення надскладної точки рівноваги між безпекою і ризиком. Як уже зазначалося, інформаційні асиметрії на фінансових ринках створюють проблеми морального ризику. Фінансові посередники можуть бути схильними до створення більших ризиків, ніж цього ждали б індивідуальні власники заощаджень і вкладники. Урядове регулювання і втручання можуть бути використані для зменшення втрат за моральними ризиками для індивідуальних клієнтів. Проте, коли уряд запроваджує систему гарантій через такі регуляторні засоби як страхування депозитів і кредитора в останній інстанції, він, фактично, спонукає фінансові інститути до реалізації високоризикових інвестиційних стратегій.

Згідно доктрини «вільного банку» проблеми морального ризику краще можуть вирішуватися підходящими інструментами приватного сектору, які дають змогу підняти рівень внутрішньої і зовнішньої дисциплінованості в поєднанні з стимулюванням міжбанківської конкуренції. В цьому випадку банки будуть під дисциплінарним впливом як ринку так і тримачів депозитів, які мають стимули для моніторингу поведінки банків. В цьому випадку не виникає потреби в наглядових органах [5]. На противагу цій ситуації можна висунути проблему «безбілетників», яка виникає на ринках тоді, коли існує велика кількість інвесторів, які не мають значних стимулів витратити власні ресурси на моніторинг фінансових інститутів.

Остання криза показала, що проблема моральної загрози залишається далекою від регуляторного вирішення. Наприклад, у США платники податків вимушені сплачувати гігантські суми коштів на програму страхування

депозитів для оздоровлення фінансових інститутів, так само як і в Україні – проблемні банки отримують кошти від уряду. Страхування депозитів демотивує комерційні банки проводити помірковану політику, оскільки зменшується потреба індивідуальних інвесторів в моніторингу менеджменту банку, а отже зменшується і зовнішній дисциплінуючий вплив. Крім того, як зауважує Р. Хаббард, наміри регулятора можуть суттєво відрізнятися від намірів платників податків [6]. Регуляторний нагляд може значно пом'якшуватися за перших ознак ускладнень, оскільки регулятори не воліють ще більше погіршити стан фінансового посередника.

Цей досвід весь час впливає на процес проведення регуляторної реформи фінансових інститутів. Стосовно реформування системи страхування депозитів було запропоновано декілька напрямків дії: від зменшення суми страхового покриття по депозиту і визначення ціни страхових послуг по страхуванню депозитів з урахуванням ризику до переходу до суто приватного страхування депозитів. Небажана схильність до ризику системи гарантій, що надаються державою, також має бути обмежена за рахунок покращення пруденційного регулювання за такими показниками як ліквідність і достатність капіталу.

Список використаних джерел:

1. Нуреев Р.М. Основы экономической теории. Тема 13: «Теория общественного выбора»// Вопросы экономики. 1996. № 7. С. 129—160.
2. Скиннер, К. Будущее банкинга: мировые тенденции и новые технологии в отрасли / Крис Скиннер; перев. с англ. Е.И. Недбальская; науч. ред. Н.А. Головки. – Минск: Гревцов Пабlishер, 2009. – 400с.
3. Рубцов Б.Б. Мировые фондовые рынки: современное состояние и закономерности развития.- М.: Финансовая академия при Правительстве РФ, с.39, 45-47.
4. Примостка Л.А. «Аналіз банківської діяльності» /Монографія., К.: Либідь, 2005 р.
5. Friedrich Hayek: *The Denationalisation of Money*. Coronet Books Inc, 1976.
6. Hubbard, R. G., *Money in the Financial System and the Economy*, Reading, MA, Addison-Wesley Longman, 2nd edn.,1996.

*I. P. Petrenko,*PhD in Economics, Associate Professor of Investment Activity Department
SHEI «Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman»

Kyiv

UKRAINE DEVELOPMENT IN UNCERTAIN TIMES: VIEW OF THE WORLD BANK

In the beginning of 2017 the World Bank prepared the report “Global Economic Prospects: Weak Investment in Uncertain Times”, which contained the result of current research devoted to problems of the world economy development in 2016. This report presents to us some information about an economic situation in the region of Europe and Central Asia including Ukraine.

According to the World Bank’s report regional output is estimated to have expanded 1.2 percent in 2016, following 0.5 percent growth in 2015, as the recession in Russia, which accounts for almost 40 percent of regional GDP, eased. Excluding Russia, regional growth in 2016 declined to 2.4 percent from 3.5 percent in 2015 as the Turkish economy slowed amid political uncertainty. Regional activity was supported by stabilizing commodity prices, accommodative policies, reduced geopolitical tensions (Russia, Ukraine), and improved overall confidence for most of 2016. [1]

Financial markets, which were generally stable for most of 2016, turned more volatile in the fourth quarter amid heightened policy uncertainty from both external (the United States and Europe) and domestic (particularly Turkey) factors. Exchange rates and asset prices, which recouped some of their earlier losses in mid-2016, came under renewed pressure in the fourth quarter, especially in several large western economies with relatively high levels of domestic policy uncertainty and significant vulnerabilities.

Growth in Eastern European sub-region is bottoming out after two years of sharp recession. Ukraine grew by 1 percent in 2016, a broad-based recovery from the almost 10 percent contraction in 2015. This reflected an easing of the conflict in eastern Ukraine, along with the impact of significant reforms undertaken during 2014-15 to stabilize the economy and reduce large imbalances. The Second Review

of the International Monetary Fund program was approved in September 2016, which helped to release some previously committed donor funds. Inflation has remained below 15 percent since April, and the exchange rate has stabilized since September. Growth in Moldova bottomed out, and the contraction in Belarus eased, partly because of the recovery in Russia and Ukraine.

Several countries in ECA have enhanced their policy frameworks and their resilience to external shocks in recent years, but vulnerabilities in the region are numerous. Some countries face substantial financing needs in excess of reserves. Besides Albania, Belarus, Croatia, Hungary, Montenegro, Poland, and Ukraine, are at risk from elevated sovereign debt levels. Among oil importers, output in Ukraine, which returned to expansion in 2016, is expected to grow as the security situation improves and domestic economic reforms gain traction. Growth in 2017 is projected at 2 percent - unchanged from the June projection. While Ukraine made progress in reforming public finances, debt management, energy subsidies, and the banking system, efforts to address government ineffectiveness, privatization of state-owned enterprises, and pension reform have been delayed.

Now the main risks for Ukraine should be named. Global policy uncertainty has significantly increased following the elections in the United States and the United Kingdom's decision to leave the European Union. The region, especially its western part, has strong ties with the European Union. Heightened uncertainty in advanced economies could have significant impact on trade, external balances, and regional growth prospects. If this risk materializes, the scope for the countercyclical policies could be limited for many countries including Ukraine.

An escalation of geopolitical tensions would also set back growth. Risks include rising tensions in Eastern Ukraine, the conflict in Syria, and the refugee crisis. In Turkey, while a sharp contraction in activity after the failed coup attempt in July is expected to ease gradually in the baseline scenario, uncertainty on the future prospect remain elevated and risks to the outlook are tilted to the downside. If geopolitical and domestic political tensions delay the implementation of necessary reforms and discourage investment, long-term growth prospects would also be adversely affected.

In conclusion an armed conflict and related geopolitical tensions between Russia and Ukraine was mentioned as one of the main reason of recent investment slowdown in Europe and Central Asia [1, p. 99-108]

So the World Bank is considering Ukraine to be a country that has numerous internal economic problems and which is itself a cause of instability in the region through foreign political factors. At the same time noted that Ukraine still has some growth potential that is confirmed by forecasts of annual GDP growth from 1% in 2016 to 3% in 2019 [1, p. 207].

References:

1. Global Economic Prospects, January 2017: Weak Investment in Uncertain Times [Electronic resource] / International Bank for Reconstruction and Development / World Bank. – 2017. - Available at: <http://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects>

Розділ II. ФІНАНСОВА СИСТЕМА КРАЇНИ В УМОВАХ КРИЗИ ДОВІРИ

Василишен Ю. В.,

кандидат економічних наук,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені В.Гетьмана», м. Київ

Рябий Р. А.,

аспірант кафедри інвестиційної діяльності,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені В.Гетьмана», м. Київ

ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ У ФІНАНСУВАННІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АПК УКРАЇНИ

Україна відноситься до групи країн, які не спроможні забезпечити економічний розвиток лише за рахунок власних фінансових ресурсів, а потребують залучення додаткових коштів у формі іноземних інвестицій. Тому є актуальним з'ясування питання значимості іноземних інвестицій для розвитку національної економіки не лише за кількісними показниками, але і якісними.

Досліджуючи фінансування розвитку підприємств АПК України за рахунок використання іноземних інвестицій потрібно насамперед визнати, що суттєвий вплив на цей процес чинить економічна інтеграція України з ЄС, яка впливає на формування загального фінансового потенціалу підприємств АПК (рис. 1).

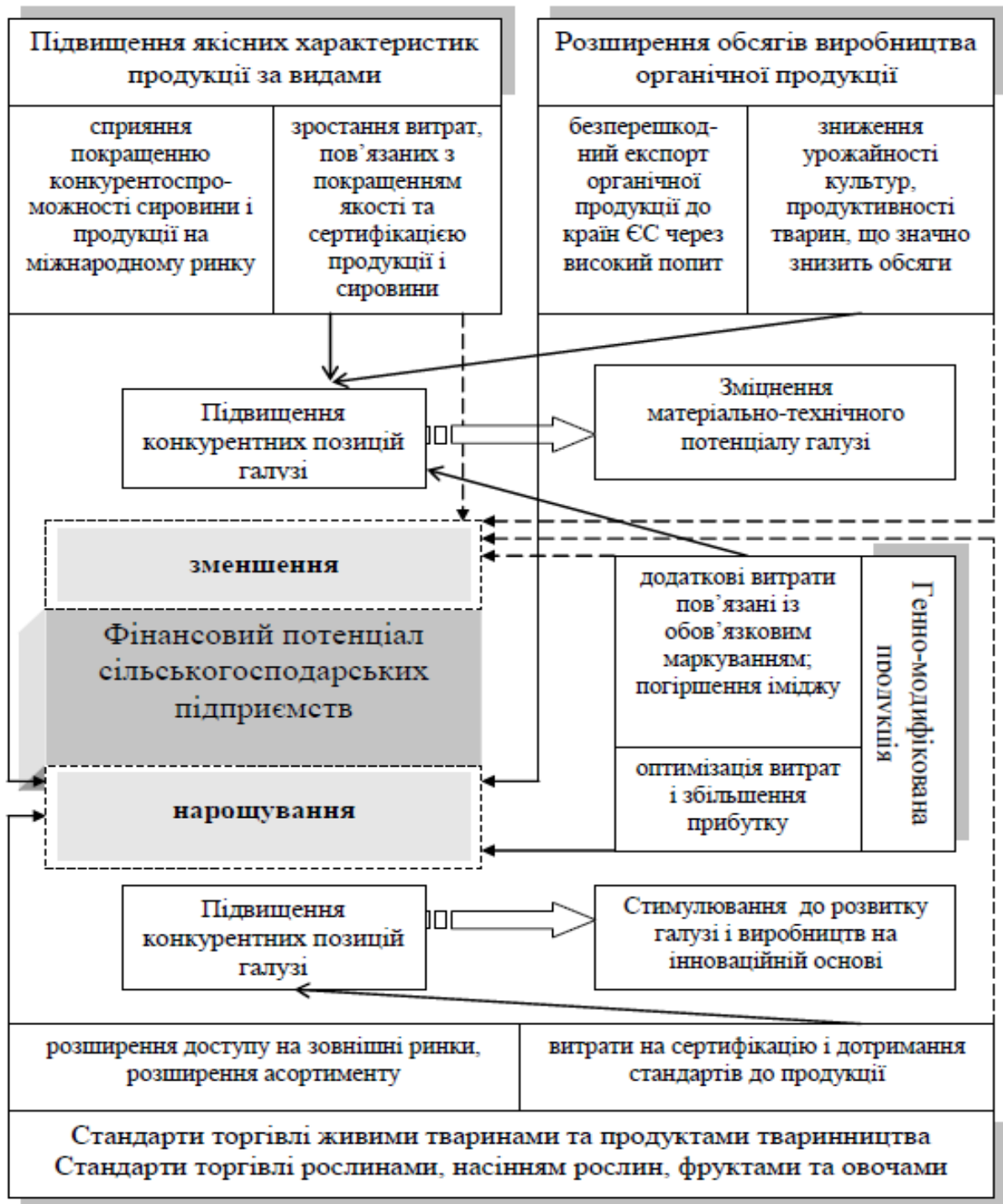

Рис. 1 Складові впливу створення асоціації України з Європейським Союзом на фінансовий потенціал підприємств АПК [1, с. 90].

Реалізація економічної складової Угоди окрім розширення певних можливостей для сільськогосподарських товаровиробників може мати відповідні загрози [2, с.7], які представлено на рис. 2

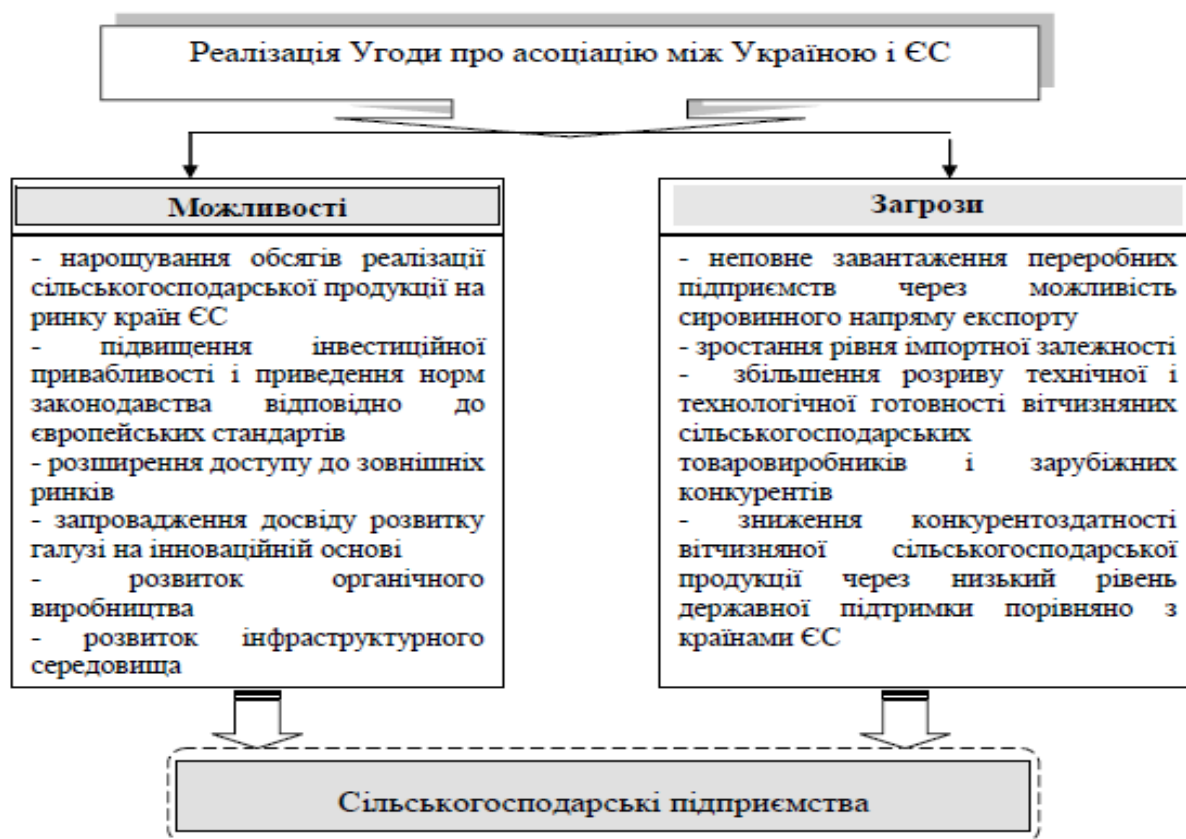

Рис. 2 Можливості і загрози у реалізації Угоди з ЄС для сільськогосподарських підприємств [3, с.186]

Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом передбачає пряму і непряму фінансову підтримку через надання преференцій і пільг сільськогосподарським підприємствам, що може виступати стимулюючим чинником їх ефективної діяльності та розвитку АПК України в цілому.

Список використаних джерел:

1. Майорова Т.В. Залучення іноземних інвестицій в умовах глобалізації / Т.В. Майорова // Вісник КЕФ КНЕУ імені В. Гетьмана. – 2011. – №1. – С. 89–101.
2. Безп'ята І. В. Значення інвестицій для розвитку сільського господарства / І. В. Безп'ята // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. – № 18. – С. 6–8.
3. Курган О.Г. Капітальні інвестиції як основа інноваційного розвитку підприємства / О.Г. Курган, В.В. Шехман // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2013. – №1. – С. 180–187.

Гаряга Л. О.,
к. е. н., доцент кафедри фінансів та банківської справи
Черкаський інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»
м. Черкаси

ОПТИМІЗАЦІЯ ВИТРАТ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розвиток сучасної банківської діяльності супроводжується нестабільністю та значною невизначеністю, що пов'язано із фінансовою кризою, зростанням вимог до банківської діяльності, реформуванням банківської системи, посиленням конкуренції між банками, погіршенням соціально-економічного становища, загостренням воєнно-політичної ситуації та іншими факторами. Це не може не вплинути на ефективність банківської діяльності.

Ефективність банківської діяльності визначається здатністю генерувати прибутки, вдало плануючи та прогнозуючи надходження та витрати банку. Варто зазначити, що принцип прибутковості передбачає перевищення доходів над витратами. У іншому разі банк отримує збитки та здійснює власну діяльність неефективно. Дуже важливо не тільки нарощувати доходи від банківських операцій, а й управляти витратами банку.

Основною метою управління витратами банку є не просто зниження витрат, а підтримка такого оптимального їх рівня, що забезпечив би ефективну та стабільну роботу банківської установи залежно від її місії, стратегії та цілей банку. Зважаючи на економічну ситуацію та власні стратегічні цілі банки можуть обирати стратегію мінімізації або оптимізації своїх витрат.

Ефективне управління витратами банку передбачає реалізацію наступних завдань [1]:

- визначення економічної доцільності витрат банку;
- планування та прогнозування витрат банку;
- розрахунок витрат у розрізі окремих структурних підрозділів та банку в цілому;
- визначення витрат у розрізі банківських продуктів;

- збір та систематизація інформаційної бази, що дозволяє оцінювати витрати при виборі та прийнятті управлінських рішень;
- виявлення технічних засобів та коштів для контролю та вимірювання витрат;
- пошук резервів зниження витрат;
- вибір методів нормування витрат;
- оптимізація витрат.

Аналізуючи наскільки оптимально банк формує свої витрати варто використовувати не тільки абсолютні показники виміру, а й відносні, що дозволяють порівнювати абсолютні величини та аналізувати зв'язок між економічними явищами та процесами.

Управління витратами банку нерозривно пов'язано із управлінням доходами та фінансовим результатом діяльності банківської установи. Позитивний фінансовий результат діяльності банку у вигляді прибутку характеризує ефективну та рентабельну роботу банківської установи.

Ефективність банківської діяльності характеризують наступні показники: прибутковість активів (ROA), прибутковість капіталу (ROE), коефіцієнт дієздатності банку та коефіцієнт режиму економії витрат.

Коефіцієнт дієздатності банку розраховується як співвідношення витрат і доходів; його значення не має перевищувати 0,95, а збільшення його до 1,0 і вище свідчить про те, що банк стає збитковим. Коефіцієнт режиму економії витрат є співвідношенням темпів зростання витрат до темпів зростання доходів; значення показника менше 1,0 свідчить про дотримання банком режиму економії витрат [2].

Оптимізація банківських витрат є необхідною умовою підвищення ефективності діяльності банківської установи, та передбачає реалізацію наступних завдань:

- формулювання стратегічних фінансових цілей розвитку банку;
- аутсорсинг окремих бізнес-процесів банку;

- удосконалення управління якістю активів для скорочення витрат на резервування за активними операціями;
- продаж проблемних кредитів;
- створення оптимальної філійної мережі банку, закриття неефективних підрозділів;
- диверсифікація залучених коштів клієнтів з точки зору їх вартості;
- впровадження персональної відповідальності менеджерів за реалізацію стратегічних фінансових цілей діяльності банківської установи;
- аналіз ефективності витрат банку;
- мінімізація витрат на утримання персоналу та ін.

Проте варто враховувати, що оптимізація та скорочення витрат повинні здійснюватися виважено. Банківська практика підтверджує, що реалізація заходів з оптимізації витрат у короткостроковій перспективі може принести економію коштів у розмірі 10% – 20% [3], проте у довгостроковому періоді ефект економії може бути знівельовано скороченням обсягів активів та пасивів.

Отже, процес оптимізації та управління витратами банку є одним із факторів забезпечення їх фінансової стійкості та прибуткової діяльності.

Таким чином, ефективне управління витратами банку може стати дієвим методом поліпшення фінансового стану банку.

Список використаних джерел:

1. Криклій О.А. Управління прибутком банку : монографія / О.А. Криклій, Н.Г. Маслак. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. – 136 с.
2. Лисенок О.В. Управління доходами та витратами – основа забезпечення фінансової стійкості банків [Електронний ресурс] / О.В. Лисенок // Ефективна економіка. – 2011. – № 12. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2285>.
3. Коняев А.А. Оптимизация затрат в коммерческом банке / А.А. Коняев // Финансы и кредит. – 2011. – №5. – С. 42-47.

Клименко К. В.,

к. е. н., старший науковий співробітник
відділу міжнародних фінансів та фінансової безпеки
ДННУ «Академія фінансового управління»

Озерчук О. В.,

к. е. н., старший викладач кафедри банківської справи
Київського національного торговельно-економічного університету

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ ІНВЕСТИТОРІВ ВІД ЗЛОВЖИВАНЬ НА РИНКАХ КАПІТАЛУ

Угода про асоціацію України з ЄС визначає низку вимог щодо змін в законодавстві України про регулювання ринку цінних паперів. Відповідно до Глави 6 Розділу 6 Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом (статті 125 – 133) було домовлено про співпрацю між Україною та ЄС для покращання належного управління у сфері фінансових послуг, а саме, що Україна забезпечить поступове приведення у відповідність своїх чинних законів та майбутнього законодавства до *acquis* ЄС [1].

До того ж пунктом 16 Меморандуму між Україною та МВФ про економічну і фінансову політику передбачено завдання щодо реформування ринку цінних паперів України, зокрема, в частині приведення повноважень, незалежності та інституційної спроможності Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) у відповідність з оптимальною міжнародною практикою з метою надання їй можливості стати підписантом Багатостороннього меморандуму про взаєморозуміння щодо консультування та співробітництва і обміну інформацією Міжнародної асоціації регуляторів фондових ринків (IOSCO) (Меморандум IOSCO) [2].

Так, Меморандумом IOSCO передбачені вимоги щодо збереження та порядку використання інформації, отриманої в рамках міжнародної співпраці, а також забезпечення її конфіденційності, що зокрема повинно бути забезпечено наявністю у регулятора відповідних повноважень.

На даний час у законодавстві на фондовому ринку відсутнє поняття «професійна таємниця» та регламентація її використання, яка б забезпечила

збереження працівниками НКЦПФР конфіденційності інформації, отриманої в рамках міжнародної співпраці, а також НКЦПФР не наділена повноваженнями, які б давали їй право не надавати інформацію, отриману в рамках міжнародного співробітництва третім особам без попередньої згоди організації (органу), що надала (надав) таку інформацію.

Крім того, у НКЦПФР недостатньо повноважень для забезпечення в рамках міжнародної співпраці обміну інформацією та проведення слідчих дій. При цьому, незалежність регулятора залежить, зокрема, й від рівня забезпечення його фінансування.

Регулятор повинен мати адекватне фінансування для здійснення своїх повноважень і обов'язків та мати стабільні й постійні джерела фінансування, яке повинно бути достатнім для задоволення його регуляторних та операційних потреб.

З метою виконання поставлених завдань парламентаріями розроблено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту інвесторів від зловживань на ринках капіталу» [3].

Проектом Закону передбачено внесення змін, направлених на забезпечення інституційної й фінансової незалежності вітчизняного регулятора фондового ринку, підвищення ефективності захисту інвесторів від зловживань на ринках капіталу та міжнародної співпраці НКЦПФР шляхом:

- закріплення у законодавстві гарантій незалежності НКЦПФР, у т.ч. фінансової;
- вдосконалення законодавчих норм щодо міжнародного співробітництва НКЦПФР;
- створення передумов для приєднання до Меморандум IOSCO;
- імплементації статей Регламенту ЄС № 596/2014 від 16 квітня 2014 року про зловживання на ринку в частині забезпечення в рамках міжнародної співпраці обміну інформацією та проведення слідчих дій, а також збереження професійної таємниці;

- удосконалення системи нагляду та контролю за діяльністю на фондовому ринку з урахуванням найкращого передового світового досвіду з метою розбудови ефективної системи запобігання зловживанням на фондовому ринку [3].

Зазначені зміни направлені в тому числі на виконання підпункту 1.7 пункту 1 Розділу X «Реформа фінансового сектору» Коаліційної угоди, яким передбачено завдання щодо необхідності забезпечення реалізації членства Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку в Міжнародній асоціації регуляторів фондових ринків IOSCO та запровадження її принципів щодо регулювання українського фондового ринку [4].

Прийняття проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту інвесторів від зловживань на ринках капіталу» дозволить [3]:

- посилити інституційну та фінансову незалежності НКЦПФР;
- забезпечити приєднання України до Меморандуму IOSCO;
- наділити НКЦПФР достатніми повноваженнями, необхідними для забезпечення нею обміну інформацією та проведення перевірок в рамках міжнародної співпраці;
- покращити дисциплінованість учасників фондового ринку та сприяти боротьбі з маніпулюванням на фондовому ринку;
- збільшити інвестиції в економіку України, зокрема через підвищення довіри до ефективності державного регулювання фондового ринку тощо.

Підсумовуючи слід зазначити, що всі країни ЄС використовують однакові стандарти регулювання та нагляду за ринками капіталу, що дозволяє здійснювати ефективне співробітництво та захищати інвесторів від зловживань на цих ринках. До того ж, враховуючи зобов'язання України щодо наближення законодавства в сфері фінансових послуг до *acquis* ЄС, прийняття вищезазначеного законопроекту є нагальною потребою сьогодення.

Список використаних джерел

1. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011/page
2. Меморандум про співпрацю між Україною та МВФ від 02.03.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту інвесторів від зловживань на ринках капіталу: проект Закону України № 6303 від 06.04.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61521
4. Угода про коаліцію депутатських фракцій «Європейська Україна» від 27.11.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0001001-15>

Кришталь Галина Олександрівна,
к. е. н., доцент кафедри обліку та аудиту
Міжрегіональна академія управління персоналом
м. Київ, вул. Фрометівська 2

ІНСТРУМЕНТИ ПАРТНЕРСТВА З БОКУ ДЕРЖАВИ У ВЗАЄМОДІЇ З БАНКІВСЬКИМ СЕКТОРОМ

Події останнього десятиліття, які ознаменувалися загостренням проблем залежності національної економіки та її суб'єктів почастішали внаслідок циклічних коливань, зовнішніх шоків і волатильності на світових фінансових і сировинних ринках, зумовили усвідомлення необхідності розвитку взаємодії банківського та реального секторів, головною характеристикою якої є участь у процесі взаємодії ще одного суб'єкта – держави.

В основі форми взаємодії лежить механізм державно – приватного партнерства, який на мікрорівні може розглядатися як самостійна форма взаємодії суб'єктів господарювання [1].

В умовах України налагодження механізму взаємодії банківського і реального секторів економіки в рамках реалізації інноваційного напрямку «державно-приватного партнерства» вимагає реалізації наступних заходів з використанням інструментів правового, організаційного, адміністративного, фінансового-кредитного характеру [2, 3]:

- в єдиному законі про «державно-приватне партнерство» мають бути зафіксовані умови «державно-приватного партнерства» – угод в рамках антикризового, інфраструктурного та інноваційного спрямування «державно-приватного партнерства», процедура розподілу ризиків між учасниками і ступеня їх відповідальності, в тому числі і на рівні регіонів;

- необхідне внесення змін і доповнень до низки чинних законодавчих актів («Про банки і банківську діяльність», «Про цінні папери» та ін.), в частині можливості формування комерційними банками інтеграційних тимчасових об'єднань у вигляді банківських консорціумів і синдикатів під конкретний інноваційний проект, а також їх участі в якості андерайтерів спеціальних

облігаційних позик під ці проекти і не тільки в рамках особливих (спеціальних) економічних зон;

- доцільно внесення змін і доповнень до низки чинних законодавчих актів («Про банки і банківську діяльність», «Про цінні папери» та ін.) в частині розширення практики використання гібридних фінансових продуктів, що стимулюють участь банків, держави і підприємств в проектах «державно-приватного партнерства» (страхування кредитних ризиків, співфінансування (супровід) великих проектів, інвестиційне субсидування і субсидування процентних ставок, рефінансування стандартних позик за рахунок викупу їх у кредитних установ, механізм відкладених платежів і ін.);

- потрібне внесення змін і доповнень до чинного законодавства «Про пенсійне забезпечення» і «Про цінні папери», в частині можливості використання пенсійних активів в реалізації інфраструктурних проектів на основі зниження нормативних вимог у міру збільшення частки їх інвестицій в інфраструктурні цінні папери;

- передбачити зміну структури інвестиційного портфеля суверенних фондів на користь національної економіки, з тим щоб не менше 40% цих коштів, згідно пропорції «золотого перетину», були розподілені між трьома представленими напрямками «державно-приватного партнерства»;

- слід внести зміни в пруденційні нормативи НБУ, в частині визнання гарантованих виплат державою в угодах «державно - приватного партнерства» як «твердих застав для комерційних банків на основі включення державних концесійних зобов'язань і гарантію споживання з боку держави в першу групу активів банків, зважених за ступенем кредитного ризику, а також диференціювати нормативи формування резервів щодо банків різного рівня, які активно працюють в інноваційному секторі.

Модернізація правової та інституційної інфраструктури з метою реалізації представлених напрямків «державно-приватного партнерства» у взаємодії банківського та реального секторів економіки, на наш погляд,

забезпечить точковий вплив на зниження тиску проблемних вузлів «ризики», «ресурси» та «регулювання».

З огляду на той факт, що інновації виступають фундаментальним елементом інституційної матриці взаємодії банківського та реального секторів економіки і особливу затребуваність і наявність безлічі проблем, що стримують участь банків у розвитку інновацій в реальному секторі, інноваційний напрямок «державно - приватного партнерства», на мезо- і макрорівні може бути виділено в самостійну форму взаємодії банківського та реального секторів економіки.

Список використаних джерел:

1. Арбузов С.Г. Банківська енциклопедія / С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова. – К.: Центр наукових досліджень Національного банку України: Знання, 2011. – 504 с. – (Інституційні засади розвитку банківської системи України).
2. Пацера М. Макропруденційний аналіз – важливий елемент фінансової стабільності / М.Пацера // Вісник Національного банку України. – 2011. – №3. – С. 41–42.
3. Міщенко В.І. Наукові дослідження в системі Національного банку: основні здобуття за 10 років // Вісник НБУ. - 2013. - №4. - С. 3-8.
4. Пацера М. Науковці різних країн обговорюють спільні проблеми світової банківської системи // Вісник НБУ. - 2012. - №7. - С. 11-13.

Лисенок Олексій Володимирович,
доктор економічних наук, доцент
керівник проектної групи освітньої програми
спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
Фінансово-правовий коледж
м. Київ

ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУ

Кредит є однією з найскладніших економічних категорій як за своєю суттю, так і за механізмом впливу на процес суспільного відтворення. У світовій економічній науці чітко виділяється два напрямки для визначення сутності кредиту: натуралістична концепція та капіталотворча теорія. Перша трактує кредит як спосіб перерозподілу фінансових ресурсів, підкреслюючи необхідність стадії акумуляції тимчасово вільних коштів і відводячи кредитним відносинам пасивну роль. Основоположниками натуралістичної концепції кредиту були класики політичної економії А. Сміт, Д. Рікардо, А. Тюрго, Дж. Міль, проте вони розглядали нагромадження позикового капіталу лише як відображення нагромадження реального капіталу. Друга теорія, навпаки, абсолютизує кредит, стверджуючи, що він і є безпосередньо капіталом, багатством, а тому розширення кредиту означає нагромадження капіталу. Основоположником капіталотворчої теорії кредиту був англійський економіст Дж. Ло, який стверджував, що кредит не залежить від процесу відтворення і відіграє важливу самостійну роль у розвитку економіки [1, с. 31 – 32; 2, с. 371 – 372].

У сучасній фаховій науковій літературі існують різні спроби визначення такої економічної категорії як кредит. Зокрема у посібнику “Банківське право” кредит характеризується як “економічні відносини між кредитором і позичальником” [3, с. 44]. В курсі економічної теорії С. В. Мочерного кредит визначено як “економічні відносини між різними партнерами, що виникають при передачі майна або грошей іншій особі у тимчасове користування...” [4, с. 158]. Російський вчений К. К. Садвакасов зазначає, що кредит – це

“...відносини, які складаються між кредитором і боржником щодо руху позичкового фонду; угода, що передбачає оборот капіталу на чужому підприємстві” [5, с. 21]. Крім того, трапляються визначення кредиту як форми руху позичкового капіталу, як зворотної платної форми позик [6, с. 133].

Майже однакові трактування сутності кредиту простежуються у роботах Гриджук Д. М. та Савлука М. І. Так, Д. М. Гриджук розглядає кредит “...як різновид економічної угоди, коли один партнер надає іншому гроші або майно на умовах терміновості, зворотності...” [7, с. 33], а М. І. Савлук зазначає, що “кредит – це суспільні відносини, що виникають між економічними суб’єктами у зв’язку з переданням один одному в тимчасове користування вільних коштів (вартості) на засадах зворотності, платності та добровільності” [2, с. 363 – 364].

Інші спроби визначення категорії кредиту наводяться у наступних вітчизняних та зарубіжних наукових працях. Зокрема І. С. Гуцал надає таке визначення кредиту: “...термін, що широко вживається щодо операцій або станів, пов’язаних з позичанням грошей, як правило, на короткий термін” [8, с. 25]. Зарубіжні економісти з цього приводу зазначають, що кредит – це:

– “...надання товарів, послуг або коштів в обмін на обіцянку сплати в майбутньому” [9, с. 43];

– “...позика в грошовій або товарній формі, що надається кредитором позичальнику на умовах поверненості, частіше всього з виплатою позичальником процента за користування позикою” [10, с. 37].

Слід також зауважити, що, згідно з законодавством України, кредит – це “будь-яке зобов’язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов’язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов’язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов’язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми” [11].

Отже, враховуючи викладене, доходимо певного висновку, що кредит – це економічні відносини, які виникають між суб’єктами ринку у зв’язку з

передачею один одному в тимчасове користування вільних коштів на засадах зворотності, строковості та платності.

Таким чином, кредит, який, передусім, є фінансовим інструментом, що полегшує обмін, тісно пов'язує між собою реальний і фінансовий сектори економіки та формує кредитні взаємозв'язки між ними, які суттєво відрізняються від традиційних ринкових взаємозв'язків, що діють у цінovій системі. І причиною цього, насамперед, є те, що кредит базується на оцінці інформації про доцільність та фінансово-економічну ефективність від укладання кредитної угоди: вірогідність виконання контракту, економічний потенціал позичальника, його ділова репутація тощо [12, с. 26]. У випадках коли кредитор і позичальник володіють такою інформацією, тобто “добре знають один одного і з боку економічного, і з боку морального; якщо вони мають уяву про ризики, пов'язані з підприємством кожного; якщо кредитні обороти їх обмежені...” [13, с. 320], то кредитні операції можуть здійснюватися без посередників і безоплатно, і в такому випадку йдеться мова про комерційний кредит. Однак, якщо виникають складнощі з отриманням інформації, коли “кредитні обороти збільшуються, а у них бере участь усе більша кількість учасників, коли виникає бажання зменшити ризики, поєднані з обміном на основі довіри до майбутньої винагороди, тоді виникає необхідність у кредитних знаках, і зрештою у посередниках між кредиторами і позичальниками” [13, с. 320].

Саме з цих міркувань центральну позицію займає банк як головна кредитна інституція, яка має суттєві переваги, порівняно із суб'єктами господарювання та домашніми господарствами, щодо отримання й обробки інформації, а також переваги у протидії ризикам, що супроводжують кредитні операції. Тому саме банки відіграють ключову роль у стимулюванні фінансово-економічної активності, адже вони акумулюють і концентрують вільні капітали та спрямовують їх завдяки кредиту й ринковим механізмам на підприємницькі цілі та створення додаткової вартості, яка і є джерелом повернення кредиту.

У зв'язку з цим зауважимо, що на думку Й. Шумпетера, “кредит – це, в основному, створення купівельної здатності для передачі її підприємцеві, що відкриває йому доступ до народногосподарського потоку благ ще до того, як він отримає на це обґрунтоване право. Надання кредиту в цьому розумінні діє як свого роду наказ народному господарству пристосуватися до мети підприємця, доручення на отримання потрібних йому благ, як довіра йому продуктивних сил. Лише так може протікати процес економічного розвитку, якщо він виходить за межі простого кругообороту. Саме ця функція кредиту є наріжним каменем сучасної кредитної системи” [14, с. 217].

Отже, розвиток кредиту, створення банків і банківської системи сприяє раціональному й ефективному використанню фінансових ресурсів та стимулює економічне зростання. Кредит об'єктивно має важливе соціально-економічне значення, а банківські установи забезпечують пропозицію кредиту й виконують таким чином важливу функцію в економіці та суспільстві в цілому.

Список використаних джерел

1. Вовчак О. Д. Кредит і банківська справа: навч.-метод. посіб. / О. Д. Вовчак, Н. М. Руцишин. – Львів: Вид-во Львів. комерц. акад., 2008. – 323 с.
2. Гроші та кредит: підручник – 3-тє вид., перероб. і доп. / [М. І. Савлук, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна та ін.]; за заг. ред. д-ра економ. наук, проф. М. І. Савлука. – К.: КНЕУ, 2002. – 598 с.
3. Банківське право України: навч. посібник / [За ред. А. О. Селіванова]. – К.: Ін Юре, 2000. – 384 с.
4. Мочерний С. В. Економічна теорія / С. В. Мочерний, М. В. Довженко. – К.: ВЦ Академія, 2004. – 856 с.
5. Садвакасов К. К. Коммерческие банки. Управленческий анализ деятельности. Планирование и контроль / К. К. Садвакасов. – М.: Издательство "Ось-89", 2002. – 160 с.
6. Енциклопедія банківської справи України / [редкол.: В. С. Стельмах та ін.] – К.: Молодь, Ін Юре, 2001. – 680 с.
7. Гриджук Д. М. Застава як спосіб забезпечення виконання зобов'язань / Д. М. Гриджук, В. О. Олійник. – К.: Оріяни, 2002. – 324 с.
8. Гуцал І. С. Банківське кредитування суб'єктів ринку в трансформаційній економіці України (питання теорії, методики, практики) / І. С. Гуцал. – Львів: ВАТ “БІБЛЬОС”, 2001. – 244 с.
9. Миллер Р. Л., Ван-Хуз Д. Д. Современные деньги и банковское дело: пер. с англ. / Роджер Лерой Миллер, Давид Д. Ван-Хуз – М.: ИНФРА-М, 2000. – 856 с.
10. Райзберг Б. Современный экономический словарь / Б. Райзберг, Л. Лозовский, Е. Стародубцев – М.: Инфра-М, 1997. – 496 с.
11. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 №2121-III [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

12. Stieglitz Josef. Towards a new paradigm in monetary economics / J. Stieglitz, B. Greenwald. – Cambridge: Cambridge University Press, 2009. – 327 p.
13. Микола Християнович Бунге: сучасний дискурс: монографія / [За ред. В. Д. Базилевича]. – К.: Знання, 2005. – 697 с.
14. Шумпетер Й. А. Теория экономического развития: исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры / [Пер. с нем. В. С. Автономова и др.]; Общ. ред. А. Г. Милейского. – М.: Прогресс, 1982. – 456 с.

Осадчий Є. С.,
кандидат економічних наук, доцент
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені В.Гетьмана»
м. Київ, Україна

Скрипченко К. Г.,
студентка IV курсу,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені В.Гетьмана»
м. Київ, Україна

СТАН КРЕДИТНИХ СПІЛОК ТА ЇХ КОНКУРЕНЦІЯ НА СВІТОВОМУ РИНКУ

Кредитні спілки займають значне місце у провідних економіках світу. На противагу цьому, стан українських кредитних спілок потребує змін. В ракурсі даної трансформації буде корисно розглянути досвід зарубіжних країн, а саме країн Північної Америки та Європи. І зважаючи на їх останні здобутки, сформувані шляхи покращення української ситуації.

Відповідно до Закону України «Про кредитні спілки», кредитна спілка - це неприбуткова організація, заснована фізичними особами, професійними спілками, їх об'єднаннями на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки [1]. Головною проблемою функціонування кредитних спілок в Україні є недосконалість законодавчо-нормативного середовища й закріплення кооперативної природи кредитних спілок. Для того, щоб усунути вказані недоліки потрібно дослідити зарубіжний досвід. Таким прикладом можуть стати США та Європа.

Діяльність кредитних спілок в США регулюється Федеральним законом про кредитні спілки, який діє з 1934 року. Ціль цього закону полягає в тому, щоб зробити кредит доступним і забезпечити ріст економіки через національну систему некомерційних організацій – кредитних спілок [2].

Законодавство щодо кредитних спілок в Європі розглянемо на прикладі Німеччини, як першій країні в якій з'явилися кредитні спілки. Але ні спеціальної окремої державної установи, яка б регулювала їх діяльність, ні

окремого закону в країні немає. Крім того поняття «кредитної спілки» відсутнє, замість них у країні на законних засадах діють кооперативні банки [3].

На глобальному рівні, кредитні спілки представлені Всесвітньою радою кредитних спілок (WOCCU) [4]. Вона сприяє самодостатньою розвитку кредитних спілок та інших фінансових кооперативів по всьому світу, щоб розширити можливості людей шляхом забезпечення доступу до високої якості і доступних фінансових послуг.

Світовий ринок кредитних спілок швидко розвивається. Кредитні спілки перебувають на підйомі в 2015 році, продовжуючи тенденцію минулих років. Загалом починаючи з 1995 року по 2015-й, кількість спілок збільшувалась на 38,9 % або на 23 619 одиниць. При чому збільшується кількість великих спілок, а кількість дрібних спілок (між \$100 – \$500 млн.) зменшується. Крім того збільшуються і основні показники їх діяльності, в тому числі і кількість членів кредитних спілок. Але з початком світової економічної кризи у 2008 році їх кількість відносно різко знизилась на 8,8 % або на 4 359 одиниць. Це доводить інтеграцію кредитних спілок у економічні процеси. Кредитні спілки розподілені по світу дуже нерівномірно.

В Україні ситуація дещо відрізняється від світових тенденцій. За інформацією Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг станом на 31.12.2015 кількість кредитних спілок зменшилась на 1 і склала 588 організацій [5]. Характерно, що навіть африканські країни, не кажучи про латиноамериканські та азіатські, значно випереджають Україну. Отже, в той час коли у світі кредитні спілки розвиваються, розширюється їх кількість, кількість їх членів та обсяги коштів, якими вони управляють, в Україні відбуваються навпаки негативні зміни.

Для аналізу сучасного ринку кредитних спілок варто дослідити конкуренцію на цьому ринку в Північній Америці, як одного з найбільш розвинених. Для дослідження конкуренції виділяють наступні кількісні показники: показник концентрації бізнесу, Індекс Херфіндала-Хіршмана, Індекс Розенблюта. Для розрахунку було сформовано вибірку з п'ятнадцяти

найбільших кредитних спілок Північної Америки за обсягом активів та визначено їх частки [6]. Провівши розрахунки, ми отримали наступні значення:

- Показник концентрації для трьох найбільших кредитних спілок - 53,9%
- Індекс Херфіндаля-Хіршмана (HHI) склав 0,14
- Індекс Розенблюта (RI) склав 0,13

Отже, хоча концентрація на ринку висока (53,9% ринку знаходить у руках найбільших трьох кредитних спілок), але монополізація досить низька. Це означає, що для виходу на ринок нових кредитних спілок є місце, але конкурувати з найбільшими конкурентами буде досить важко.

У ході дослідження ми виявили, що ступінь розвитку північноамериканських кредитних спілок є зразковою моделлю управління ринком фінансових послуг, при якій держава діє як партнер. Це саме та система відносин до якої має прагнути український уряд. Враховуючи досвід Європи перспективною для України є універсализація діяльності, коли кредитні спілки та кредитні кооперативи розширюють коло здійснюваних операцій, поступово перетворюючись у активних учасників кредитного та фінансового ринку. Для розвитку діяльності вітчизняних кредитних спілок, на нашу думку, слід розробити низку заходів на законодавчому рівні, спрямованих на підтримку ринку фінансових послуг.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про кредитні спілки» // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 15. - ст. 101 [Електронний ресурс] (в редакції від 29.01.06) – Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2908-14>.
2. The Federal Credit Union Act [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.ncua.gov/Legal/Documents/fcu_act.pdf.
3. Закон Німеччини про банківську діяльність [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/kredwg/gesamt.pdf>
4. Всесвітня рада кредитних спілок [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.woccu.org/>
5. Історія кредитних спілок з 1995 по 2011 [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://www.woccu.org/publications/statreport>
6. Каталог місцевих банків та кредитних спілок [Електронний ресурс] – Режим доступу www.branchspot.com

Стоянов Герман Сергійович,
кандидат економічних наук,
Начальник Дніпровського відділення ПАТ «БАНК АЛЬЯНС»
м. Дніпро

АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМАТИКА ІНВЕСТИЦІЙНОГО РИНКУ В УМОВАХ ВІТЧИЗНЯНОЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Трансформація банківської системи України, кардинально позначаються на напрямки та темпи розвитку внутрішнього інвестиційного ринку. Діяльність комерційних банків на інвестиційному ринку набуває атрибутів прозорості, недоступності, високотехнологічності та конкурентоспроможності, втримуючи при цьому досить високий рівень ризику.

За таких обставин, ключова задача практичної імплементації щодо формування стратегії інвестиційної діяльності банків полягає в застосуванні ринкових конкурентних позицій фінансової установи на інвестиційному ринку та здобуття йому гідних позицій в загальнодержавних класифікаціях банків за групами, шляхом опрацювання механізму стратегічного розвитку банку у контексті інвестиційного ринку [2].

Інвестиційний ринок в традиційному розумінні являє собою складну систему економічних відносин купівлі-продажу інвестиційних продуктів, на базі яких формується попит та пропозиція, а також ціноутворення. Учасниками інвестиційного ринку можуть бути фізичні особи і інвестиційні компанії усіх організаційно-господарських типів. У якості інвестиційних організацій можуть виступати банки, страхові компанії, інвестиційні фонди, що здійснюють свою інвестиційну діяльність на ринку в якості: посередника (фінансового брокера), інвестиційного консультанта, інвестора. Інвестиційна діяльність банків на ринку регламентується правилами, що створюють його нормативно-правову базу і що забезпечують стабільність в умовах середовища, що змінюються. Будучи основними ігроками інвестиційного ринку банківські установи забезпечують деяку постійність в поведінці інвесторів протягом певного періоду часу, але самі в цілях збереження своїх позицій на ринку повинні змінюватися при зміні зовнішнього середовища, зберігаючи стійкість [1].

У сучасній банківській системі в умовах відсутності корпоративного кредитування реального сектору економіки та значних обсягів падіння роздрібного бізнесу банків, саме інвестиційний ринок відіграє ключове значення у розвитку капіталовкладень. Адже саме він генерує рівнозначні взаємовідносини у всіх галузях виробництва, на всіх рівнях господарського життя, є економічним «базисом», завдяки чому утворюються умови для ефективної господарської діяльності бізнесу та пришвидшення ділової активності.

Таким чином, вкладення банків на інвестиційному ринку стабілізує грошовий обіг, підтримує авторитет національної валюти; створює діючий механізм мотивації розширення ділової активності; підтримує купівельну спроможність сфери споживання та стимулює інноваційні види бізнесу.

Стримання динаміки капіталовкладень банків у інвестиційний ринок є проблемою системних та внутрішньодержавних якостей національного господарства [4].

Розвиток інвестиційного ринку досягається удосконаленням документарних операцій та інструментів банків, так і можливостями самих інвесторів, що є умовою розвитку інвестиційної сфери і, відповідно, прибуткової діяльності в даному секторі. Ефективний ринок допускає формування організацій, що забезпечують зниження транзакційних витрат та ризиків, при цьому дані заходи мають персоніфікований характер. Формальні правила діяльності на ринку, мають привноситися за рахунок інструментальних обмежень і заходами по ефективному управлінню інвестиційними послугами [5].

Для удосконалення методичних засад по практичному дослідженню процесу розробки та визначення стратегічної позиції банку на інвестиційному ринку потрібно враховувати специфіку інвестиційної діяльності банків та у відповідності з основними завданнями та функціями стратегічного управління їх інвестиційною діяльністю розподілити даний алгоритм на блоки, як зображено на рисунку 1.

Рис. 1. Алгоритм та основні завдання стратегічного управління інвестиційною діяльністю банків

Таким чином, реалізація наукових підходів по дефініції стратегій діяльності банків на інвестиційному ринку, утворює бізнес-процес, що повинен враховувати не тільки вплив локальних внутрішніх та зовнішніх чинників на інвестиційну діяльність банку, але й цілу низку факторів ефективності такої діяльності, бути науково обґрунтованим, включати граничні межі функціонування банку на ринку, передбачати системний характер та динамічність реалізації його окремих етапів, мати високу чутливість як до внутрішніх, так і до зовнішніх змін, характеризуватись варіацією факторів інвестиційного розвитку банку [3].

Список використаних джерел:

1. Москвін, С. Інвестиційний ринок України та проблеми його державного регулювання [Текст] / С. Москвін // Фінансовий ринок України. – 2010. – № 2. – С. 3-10.
2. Бутняров А. Сприятливий Інвестиційний клімат країни – Запорука залучення іноземних інвестицій [Текст] / А. Бутняров // Ринок цінних паперів України. – 2008. – No3–4. – С. 29–32.
3. Туровцева І.Г. Позитивні і негативні чинники розвитку банківського інвестування в Україні. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Natural/Vkdpu/2016_2/_2_2016_ch1/228.pdf
4. Комашенко Т. / Інвестиційний ринок України як об'єкт державного регулювання// Економіка та держава. – 2009, – №9. – с. 86-88.
5. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия/ И. А. Бланк. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. – 784 с.

Стрільчук Ю. І.,
аспірантка, ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Кредитування населення є одним з перспективних напрямків розвитку банківської діяльності і відіграє значну економічну та соціальну роль. З метою всебічного аналізу банківського кредитування населення та управління ним необхідно перш за все дослідити економічну сутність даного виду кредиту.

Видовий розподіл кредиту є дуже широким та багаторівневим. Причому кожен з видів кредиту характеризується спільною сутнісною основою. Банківський кредит є одним із найпоширеніших видів кредиту. Проте, з приводу визначення його сутності в економічній літературі ведуться дискусії. Причиною цього є відсутність єдиного підходу до трактування кредиту, що є первинною категорією відносно банківського кредиту і стоїть на вершині ієрархії форм та видів кредиту.

Оскільки банківський кредит беззаперечно є похідним від кредиту, то повинна зберігатися видова єдність та спільна економічна сутність цих категорій. Тому ми пропонуємо таке визначення: банківський кредит — це економічні відносини між банком і позичальником, які виникають з приводу передачі банком позичальнику вартості у користування на умовах повернення, строковості та платності.

Слід зауважити, що у представленому нами визначенні розглядається кредит як банківський актив. Ті кредити, де банк виступає позичальником, такі як міжбанківські, кредити центрального банку, державні, міжнародні тощо, не розглядаються як банківський кредит з метою недопущення непорозумінь та змішування активних і пасивних банківських операцій. Позиція визнання банківського кредиту у розумінні і отриманого, і наданого банком кредиту має право на існування, проте на нашу думку такий підхід занадто широкий і створює незручності як у теоретичних дослідженнях банківського кредиту, так і

у практиці, об'єднуючи у собі залучення, акумуляцію коштів та кредитування економічних суб'єктів.

Банківський кредит може бути реалізований завдяки здійсненню банківського кредитування, яке можна охарактеризувати як процес, що складається з послідовних дій банку щодо реалізації економічних відносин з позичальником з приводу передачі йому вартості на умовах поверненості, строковості та платності.

Залежно від того, хто виступає позичальником, можна виділити банківський кредит для суб'єктів господарювання та банківський кредит для населення. На основі опрацювання та узагальнення існуючих в економічній літературі трактувань пропонуємо власне визначення банківського кредиту для населення: економічні відносини між банком і населенням, які виникають з приводу передачі банком позичальнику вартості у користування для задоволення особистих потреб позичальника, не пов'язаних з веденням підприємницької діяльності, на умовах повернення, строковості та платності [3, с. 45]. До складу населення входять також і фізичні особи-підприємці, проте, за економічною сутністю їх необхідно відносити до суб'єктів господарювання, оскільки вони ведуть господарську діяльність з метою отримання прибутку. Кредитування фізичних осіб – підприємців, при чому позичальники отримують позики виключно з метою ведення підприємницької діяльності, тобто задоволення потреб, відмінних від особистих, розглядається як відносини банків з суб'єктами господарювання.

Тому банківське кредитування населення можна розглядати як процес, який складається з послідовних дій банку, за допомогою яких реалізуються економічні відносини між банком-кредитором і позичальником-фізичною особою, які виникають з приводу передачі останньому вартості у користування на умовах поверненості, строковості та платності [3, с. 45].

Досить часто банківський кредит для населення ототожнюють зі споживчим кредитом. Споживчий кредит розглядається у науковій літературі як відносини, що виникають між кредиторами та позичальниками-фізичними

особами у зв'язку з передачею в тимчасове користування вільної вартості на засадах зворотності, платності на забезпечення споживчих потреб [2, с. 105]. У законі України «Про захист прав споживачів» дається таке визначення: споживчий кредит – кошти, що надаються кредитором (банком або іншою фінансовою установою) споживачеві на придбання продукції [1, ст. 1]. Необхідно зауважити, що споживач – фізична особа, яка придбаває, замовляє, використовує або має намір придбати чи замовити продукцію для особистих потреб, безпосередньо не пов'язаних з підприємницькою діяльністю або виконанням обов'язків найманого працівника [1, ст. 1]. Відповідно до вищезазначеного закону споживчий кредит ототожнюється з коштами, тобто не розкривається економічна сутність його як одного з видів кредиту, проте чітко визначаються суб'єкти споживчого кредиту та його цільове призначення. Тому ототожнювати банківський кредит для населення зі споживчим кредитом можливо лише стосовно банківського споживчого кредиту, де кредитором виступає банк.

Отже, банківський кредит для населення виступає самотійною економічною категорією, яка має власну структуру і потребує глибокого дослідження та аналізу для виявлення її ролі в економіці в цілому та впливу на окремі складові елементи виробництва, розподілу, обміну і споживання, а також на поведінку суб'єктів ринкових відносин.

Список використаних джерел

1. Про захист прав споживачів [Електронний ресурс]. Закон від 12.05.1991 № 1023-ХІІ. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>
2. Стрільчук Л. В. Проблеми та перспективи розвитку споживчого кредитування в Україні // Формування ринкової економіки. — 2012. — № 28. — с. 403 – 411
3. Стрільчук Ю. І. Вплив банківського кредитування населення на економіку / Ю. І. Стрільчук // Економіка. Фінанси. Право. — 2017. — №2/1. — С. 45-48

Стрільчук Л. В.,

кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри банківської справи,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет ім. Вадима Гетьмана», м. Київ

Вергай А. О.,

студентка III курсу факультет маркетингу,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет ім. Вадима Гетьмана», м. Київ

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ УКРАЇНИ

Банківський сектор відіграє визначальну роль у розвитку економіки країни, адже здійснює вплив на всі сфери діяльності і забезпечує фінансову стабільність. В сучасних умовах кризового становища держави спостерігається зниження обсягу іноземних інвестицій, а тому ресурси вітчизняних банківських установ стають основним джерелом розширення виробничої діяльності підприємств та підвищення конкурентоспроможності їх продукції. Банки України є важливими посередниками у капіталізації вільних грошових коштів, їх перерозподілу та подальшого раціонального управління наявними активами задля досягнення кінцевої мети - задоволення потреб суспільства. Банківська діяльність найбільш тісно пов'язана з підприємництвом, що формує їх складні відносини, які потребують детального аналізу заради визначення наявних проблем та шляхів їх подолання.

Найбільш вдале визначення поняття пропонують автори Зайцева І. С. та Коцюба О. В.: «банківські інвестиції» – ефективне вкладення вільних ресурсів комерційних банків у розвиток підприємств, інноваційно-інвестиційні проекти, формування портфелю цінних паперів на певний час з метою отримання прибутку [2].

Головними напрямками інвестиційної діяльності банків є реальні та фінансові інвестиції, де останні займають найвагомішу частку. Серед них саме кредити складають основу банківського портфеля. У сучасних умовах це найбільш прийнятний вибір, оскільки реальні інвестиції несуть в собі великий ризик для банку через застарілу матеріально-технічну базу вітчизняних

підприємств та недостатність капіталів самих банків для здійснення довгострокових вкладень. За обсягом кредитно-інвестиційного портфеля в Україні лідирує ПриватБанк, друге місце займає Ощадбанк. Важливо також зазначити, що фінансовий капітал банківських установ поділяється на власний та залучений, де останній переважає.

На розробку інвестиційної політики банку впливають і внутрішні, і зовнішні умови. До внутрішніх умов можна віднести: обсяг і структуру ресурсів банку; стадії життєвого циклу банку; місію, цілі та завдання розвитку банку; дохідність активів банку; обсяг витрат на формування та управління інвестиційним портфелем; ефективність системи інвестиційної безпеки банку. До зовнішніх умов формування інвестиційної політики банку належать: макроекономічні індикатори розвитку країни; стан інвестиційного клімату в країні або регіоні та кон'юнктури інвестиційного ринку; ефективність державного податкового регулювання банківської інвестиційної діяльності [1, с. 235, 256].

Однак інвестиційна діяльність банків України все ж не є достатньо активною, що спонукає виділити наявні проблеми:

- відсутність гарантій з боку підприємств, які хочуть залучити інвестиції, банкам як інвесторам;
- обмеженість нормативно-правовими актами Національного банку України;
- недостатній розвиток законодавчого механізму щодо захисту банків від несплати кредиторами боргів;
- нерозвиненість фондового ринку України, що стримує розвиток банків як стратегічних інвесторів;
- повільний і незадовільний розвиток економіки України;
- зниження рівня довіри до банківської сфери з боку населення, що знижує обсяги можливих залучених коштів тощо;
- нестабільність валютного ринку;

- залежність української валюти від долара США, що спричинює вразливість банківської системи до валютно-курсової політики в державі тощо.

Для підвищення інвестиційної діяльності банківських установ необхідно:

- зменшити інвестиційні ризики шляхом забезпечення державою функціонування законодавчого механізму, який би контролював і посилював надані підприємствами гарантії банкам як інвесторам;
- формування внутрішніх фінансових ресурсів банками;
- підвищення довіри населення до банківської сфери шляхом підвищення фінансової грамотності населення;
- розширення фондового ринку;
- підвищення рівня капіталізації банківської системи задля розширення власного капіталу банків [2, с. 58].

Слід зауважити, що реалізація зазначених заходів можлива в умовах досягнення макроекономічної стабільності, яка передбачає відкритість, прозорість діяльності суб'єктів економіки та створення простору суспільної довіри.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васильєва Т.А. Банковское инвестирование на рынке инноваций: [монография] / Т.А. Васильєва. – Сумы: СумГУ, 2007. – 513 с.
2. Зайцева І. С. Банки як основні суб'єкти інвестиційної діяльності / І. С. Зайцева, О. В. Коцюба [Електронний ресурс] // Бізнес Інформ. - 2013. - № 10. - С. 55-59. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2013_10_10

Розділ III. СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ КРИЗИ ВЛАДИ

Арсенко А. Г.,
кандидат історичних наук,
провідний науковий співробітник
відділу економічної соціології
Інституту соціології НАН України

ГЛОБАЛЬНІ СОЦІАЛЬНІ ЗМІНИ У СФЕРІ ПРАЦІ В ЧАС ПЕРЕХОДУ ВІД ФОРДИЗМУ ДО ПОСТФОРДИЗМУ

Перша в історії людства глобальна фінансово-економічна криза 2008 – 2009 років була викликана багатьма чинниками, в тому числі стрімким падінням заробітної плати людей праці і зменшенням внаслідок цього купівельної спроможності трудящих мас в капіталістичному світі на порозі ХХІ ст. Не зважаючи на проголошення закінчення цієї кризи, яку багато дослідників справедливо порівнюють з Великою депресією 1929 – 1933 років, сьогодні робітники у світі глобального капіталізму стикаються з безліччю складних проблем, що загострилися після глобальних потрясінь наприкінці першої декади ХХІ ст. Однією з них є перехід від фордизму до пост фордизму у межах широко розрекламованого «постіндустріального» суспільства, яке не виправдало покладених на нього надій як у сенсі забезпечення життя без традиційних спадів і підйомів капіталістичної економіки, так і в плані покращення рівня і якості життя трудового народу.

В час переходу від неокейнсіанства до неолібералізму наприкінці ХХ ст. в світі капіталу прискорився перехід від фордизму до постфордизму, Внаслідок цього постійна зайнятість стала долею минулого, випадкова – прообразом майбутнього. Для позначення тимчасової і негарантованої зайнятості в сучасну пору використовують новий соціологічний термін «precarity» («ненадійність»). З цією загрозою з кожним роком стикається все більше робітників, яких відносять не до пролетаріату, а до «прекаріату». До нього належать люди праці, зайняті згідно з тимчасовими контрактами, змушені працювати за гнучким

графіком, маючи мінімальну професійну підготовку або мінімальний соціальний захист або взагалі не маючи ні того, ні іншого. Ця група робітників є ненадійно захищеною в економічному і соціальному плані в результаті зміни фордизма постфордистською економікою. В ній попит на тимчасових робітників перевищує попит на довготривалих робітників, оскільки виробництво продукції відбувається не на постійній стандартній основі, а в основному на вимогу ринку. Концепція «прекаріті» відноситься не тільки до економічно незахищених робітників або до поганих умов зайнятості, а й до мігрантів і нелегальних іммігрантів, до людей іншого кольору шкіри або людей, які потрапили в непередбачені обставини.

В інтерпретації соціологів неологізм «прекаріат» утворений за допомогою злиття слів *precarious* («нестабільний» або «нестійкий») і «пролетаріат» і вживається для позначення «нового небезпечного класу», що формується в процесі «прекаріатизації». На думку британського соціолога Г. Стендінга, люди прекаріату живуть сьогоднішнім днем, оскільки шанси кар'єрного зростання або професійного вдосконалення для них дуже малі. Важке становище, незахищеність, загострення протиріч в середовищі прекаріату роблять його потенційно небезпечним класом [Стендинг, 2014: с. 36, 39]. «Прекаріатизація» почалася ще в період фордизму, ознаками якого були: 1) Масове виробництво однорідних товарів; 2) Використання негнучких технологій; 3) Стандартизована робоча рутина або тейлоризм; 4) Підвищення продуктивності шляхом використання ефекту масштабу, декваліфікації, інтенсифікації та гомогенізації праці. Фордизм став панівною формою організації виробництва в США ще на початку XX ст. і згодом був перенесений в інші західні країни, але в міру вичерпання своїх можливостей вступив в період занепаду. Тому в 1970-і роки на зміну фордизму прийшов постфордизм, який відрізняється від першого головним чином тим, що під його егідою з кінця XX ст. відбувається поступовий перехід до концепції гнучкого виробництва [Ритцер, 2011: с. 144-145].

Впровадження постфордизму в економічну практику не тільки докорінно вплинуло на зміст і характер праці на Заході, але і спричинило значні соціально-економічні наслідки для робітничого класу. «Близько 1973 року корпорації відмовилися від виплати високої заробітної плати і контактів з сильними профспілками, що традиційно існували у великих промислових центрах. Замість цього вони перевели виробництво на території, де не було профспілок і де можна було платити низьку заробітну плату, тобто в слаборозвинені райони і країни. Крім того, багато корпорацій скоротили своє виробництво і передали його стороннім організаціям, спираючись при цьому на розгалужену мережу сторонніх підрядників, що дозволило значно знизити витрати і підвищити прибуток» [Гартман, 2015: с. 29], – пише американський соціолог Д.Гартман.

Перехід до постфордизму характеризується зміною стандартного виробництва гнучким нестандартним виробництвом, покликаним забезпечити швидке переключення підприємств на випуск товарів, що користуються високим попитом на глобальному ринку. В рамках цього виробництва велике значення відводиться підвищенню гнучкості робочої сили, яка включає в себе гнучкість робочого часу, гнучкість в місцезнаходженні роботи, гнучкість в чисельності робітників в межах робочої сили фірми, гнучкість в рівні кваліфікації та вміння працівників. Все це відповідає потребам сучасної капіталістичної промислової системи в робочій силі з урахуванням вимог виробництва «точно в строк», глобалізації праці та зміни переваг споживачів. Прихильники концепції гнучкого виробництва відзначають позитивний вплив гнучкості робочої сили на підвищення конкурентоспроможності господарських суб'єктів на глобальному ринку. Противники цієї концепції, визнаючи певні вигоди від її впровадження, вказують на багато проблем у зв'язку з надмірним використанням гнучкості робочої сили. Зокрема, це веде до стримування розвитку інноваційної діяльності на рівні фірм в результаті зниження прихильності «гнучких» робітників своїм роботодавцям. Крім того, названі робітники часто позбавлені можливості підвищувати свою професійну

підготовку та отримувати інші вигоди, доступні для основної постійної робочої сили [Lillevik, 2009: p. 682-684].

Одним із соціальних наслідків переходу до постфордизму стала трансформація зайнятості, що отримала втілення в розширенні сфери прикладання праці, збільшенні питомої ваги і ролі недержавного сектора економіки і неформальної зайнятості населення. У пошуках додаткового заробітку багато робітників поєднують роботу в формальному і неформальному секторі економіки. Це призвело до нового виду зайнятості – до *другої зайнятості*. Крім цього як у формальному, так і в неформальному секторі зараз широко використовується *неповна або часткова зайнятість*. В цілому до сучасних *гнучких форм зайнятості* належать: 1) формальна (пов'язана з офіційним працевлаштуванням) і неформальна; 2) повна (повний робочий день або тиждень) і часткова; 3) первинна (за основним місцем роботи) і вторинна (робота на півставки або разовий підробіток тими, хто вже має основне місце роботи); 4) самозайнятість (дрібний приватний бізнес, зайнятість в підсобному господарстві і т.д.) [Токарская, 2006: с. 66-67].

Одним з негативних наслідків раціоналізації праці в капіталістичному світі на рубежі століть стала поява всесвітньої мережі «Мак-робочих місць». «MacJob – це умовне позначення низькокваліфікованої, низькопрестижної, безперспективної праці, це дериватив макдональдизованного стилю виробництва і тимчасової зайнятості. Мак-робочі місця є найбільш низькооплачуваними, негарантованими і найчастіше заповнюються тінейджерами і національними меншинами, головним чином жінками. Процес макдональдизації є високоефективним способом контролю методів, якості і кількості праці, доказом все ще продовження експлуатації спадщини Фредеріка Тейлора і його "наукового менеджменту"» [Finemen, 2012: p. 57], – підкреслює британський професор С. Файнмен. Макдональдизація праці не обмежується типовими забігайлівками з літерою «М» і зустрічається сьогодні в багатьох сферах бізнесу. На думку американського соціолога Дж. Рітцера, макдональдизація є «процес, за допомогою якого принципи закусочної

швидкого харчування стають пануючими як у все більшій кількості секторів американського суспільства, так і в решті світу» [Ritzer, 1994: p. 135].

Незважаючи на поступове витіснення фордизму постфордизмом в США перший не тільки продовжує утримувати позиції в промисловому виробництві, а й впроваджується в секторі послуг і навіть в комп'ютеризованих офісах. «Ніякого ясного історичного розриву з фордизмом не відбулося; насправді «макдональдизм», явище, яке має багато спільного з фордизмом, в сучасному суспільстві зростає з приголомшливою швидкістю» [Ритцер, 2011: с. 147], – пише Рітцер. Єдина відмінність класичного від сучасного фордизму полягає в тому, що останній не пов'язує зростання продуктивності праці з підвищенням зарплати. На підтвердження цього висновку достатньо послатися на те, що відношення «зарплата – продуктивність» (зростання реальної зарплати, поділене на зростання продуктивності) в 14 розвинених капіталістичних країнах складало 1,64 в 1970-і роки і зменшилось до 0,31 в 2000-2007 роках [Kollmeier, 2017: p. 104]. Стагнація оплати праці при значному зростанні продуктивності праці свідчить про посилення економічної нерівності в капіталістичних країнах за рахунок перерозподілу вигід економічного прогресу, досягнутого працею пересічних робітників, на користь капіталу.

«На порозі нового століття доходи робітничого класу були розвернуті в зворотному напрямку шляхом «гонки вниз» заробітної плати, помочі і соціального законодавства за допомогою глобальної конкуренції, яка ігнорує стандарти життя. Вартість грошей підтримується зараз не канібальськими ставками відсотка і не обслуговуванням боргів, а урізуванням доходів робітників і соціальних програм на всіх континентах» [22, p. 3], – підкреслює канадський соціальний філософ Дж. Макмуртрі. Таким чином, перехід від фордизму до постфордизму не виправдав покладених на нього надій і призвів до посилення експлуатації людей праці і погіршення соціально-економічного становища більшості трудового народу в індустріально розвинених капіталістичних країнах. Але він не призвів до усунення множини кризових явищ у межах так званого постіндустріального суспільства попри його

широкомовну рекламу на Заході представниками «академічного капіталізму» в професорських мантиях. У цьому контексті подальше копіювання західних збанкрутілих моделей економічного розвитку країнами з «перехідною» економікою є безперспективним заняттям і, безумовно, не тією дорогою, що веде до Храму.

Список використаних джерел:

1. Гартман Д. Постмодернизм или логика культуры постфордизма / Дэвид Гартман // Постфордизм: концепции, институты, практики / под ред. М.С. Ильченко, В.С. Мартянова. – М.: Политическая энциклопедия, 2015. – С. 18-51.
2. Ритцер Д. Макдональдизация общества 5 / Джордж Ритцер, пер. с англ. А.В.Лазарева; вступ. статья Т.А.Дмитриева. – М.: Издательская и консалтинговая группа «Праксис», 2011. – 592 с.
3. Стэндинг Г. Прекариат: новый опасный класс / Гай Стэндинг / пер. Н.Усова. – М.: Ад Маргинем Пресс, 2014. – 328 с.
4. Токарская Н.М. Социология труда / Н.М. Токарская, И.С. Карпикова / Учебное пособие / Под ред. М.А. Винокурова. – М.: Университетская книга, логос, 2006. – 208 с.
5. Finemen S. Work: A Very Short Introduction / Stephen Finemen – Oxford University Press, 2012. – 137 p.
6. Kollmeyer C. Market forces and workers' resources: A sociological account of real wage growth in advanced capitalism / Christopher Kollmeyer // International Journal of Comparative Sociology. – 2017, Vol 58(2). – P. 99-119.
7. Lillevik W. Flexibility. / Waheeda Lillevik. // Encyclopedia of Business in Today's World. Charles Wankel, General Editor. – Thousand Oaks, California: SAGE Publications, Ink., 2009. – P. 682-684.
8. McMurtry J. The Cancer Stage of Capitalism: From Crisis to Cure. Second Edition / John McMurtry. – Halifax & Winnipeg: Fernwood Publishing, 2013. – 378 p.
9. Ritzer G. Sociological Beginnings: On the Origins of Key Ideas in Sociology. – N.Y.: McGraw-Hill, Ink., 1994. – 209 p.

СИСТЕМНІ ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

В умовах сучасної України, коли динамічні трансформації світового і вітчизняного економічного простору створюють значні коливання кон'юнктури і мінливість майбутніх результатів будь-якої діяльності, банківські установи опиняються перед вибором шляхів та механізмів перерозподілу наявних ресурсів (власного капіталу та залучених тимчасово вільних коштів) між різними напрямками їх вкладення (інвестування). Наявність чіткої стратегії та науково обґрунтованої методики нарощування та розподілу наявних ресурсів між різними напрямками їх використання постає нагальною проблемою. Дійсно, банківська установа працює на ринку обмежених ресурсів, які самі по собі є не однорідними, їх вкладення з найбільшим економічним ефектом є запорукою життєздатності банківської установи в майбутньому. [1] При неефективному використанні наявних ресурсів будь-яка банківська установа наражається в подальшому на ризики недостатності джерел забезпечення її життєдіяльності.

Цікавим фактом є те, що українські банки сьогодення не мають чітких стратегій нарощування свого потенціалу як організації, що інвестують кошти у власний розвиток [2]. Керівниками фінансових установ часто є люди обмежено компетентні. Вони не розуміють, що діяти необхідно виходячи з обраної чіткої стратегії розвитку конкретної установи в конкретних умовах та постійно підтримувати високий рівень привабливості наявних активів, забезпечувати можливість маневрувати ними та тверезо розуміти їх поточну ліквідність та вартість.

Останні «гучні» справи по виводу з ринку таких банків як «Михайлівський», «Союз», «Контракт» та подібні свідчать про те, що метою діяльності банку часто виступає не його розвиток та збільшення прибутковості,

яке досягається економічними методами. Навпаки, при відсутності предикторів, які б допомагали відслідковувати тенденції діяльності банків і на ранніх стадіях виявляти схід фінансової установи з розумного напрямку діяльності, навіть наявність кураторів від регулятора в самих банках не дає гарантій того, що банк не перетвориться у відверто шахрайську структуру.

Тому важливим питанням для існуючих банківських установ постає питання максимізації наявних та можливих до залучення ресурсів, які можуть бути спрямовані на інвестування метою отримання прибутку та підвищення життєздатності банківської установи в цілому. Так, що може виступати в якості джерел ресурсів, які інвестує банківська установа? В першу чергу, це власний капітал, і це практично єдине джерело у новоствореного банку. Але крім власного капіталу банківська установа, що вже працює на ринку, може нарощувати обсяг залучених коштів (депозитний портфель, залишки коштів на рахунках клієнтів банку, заборгованість перед постачальниками тощо) [1, 3]. Ці додаткові, і вже не безкоштовні, ресурси повинні бути спрямовані в інвестиції задля отримання прибутків. І чим більше буде у банку таких залучених коштів, тим більший масштаб діяльності банківська установа може здійснювати, тим більше прибутків вона може отримати і, як наслідок, спрямовуючи їх в резерви, власну інфраструктуру, інші диверсифіковані активи, забезпечувати стійкіше становище банку в майбутньому. Однак обсяг залучень є регламентованим та обмеженим нормативною системою управління банківською діяльністю в Україні [4 – 6], самим ринком, що склався, іншими факторами. [7]

Виходячи з розуміння нагальної потреби у розширенні обсягу залучених коштів і власного капіталу та наявності жорстких обмежуючих факторів щодо розміру загального обсягу коштів, що акумулюються з ціллю інвестування (спрямування їх у активи), одним з основних завдань банківської установи є завдання нарощування зазначених ресурсів в рамках об'єктивних обмежень, або іншими словами банківська установа може представити для себе цей процес як постійну роботу з підвищення власного інвестиційного потенціалу. І

сам цей інвестиційний потенціал буде мати рухливу природу. У кожному наступному періоді він буде мати тенденцію до змін в більшу, або меншу сторону виходячи з результатів діяльності в попередніх періодах.

Теоретично можливо буде розрахувати фактичний інвестиційний потенціал в періоді та максимально можливий інвестиційний потенціал в періоді. При цьому управлінською задачею буде приводити фактичний інвестиційний потенціал банківської установи до значення максимально можливого інвестиційного потенціалу в кожному періоді.

Банк, який має на озброєнні науково обґрунтовану модель розвитку, що враховує обрану стратегію конкретної установи, буде могутнім інструментом стимулювання розвитку реального сектора економіки, одним із ключових чинників стабілізації та відновлення позитивних темпів соціально-економічного розвитку держави, забезпечення її економічної самостійності та глобальної конкурентоспроможності.

Для ефективного функціонування банку важливого значення набуває узгоджений з унікальною для даної установи стратегією розвитку математичний і програмний інструментарій що може використовуватися в практичній діяльності. Системне дослідження в напрямку обґрунтування методології формування управлінських рішень щодо зазначених максимізації ресурсів банківської установи та їх розподілу, оцінювання та регулювання інвестиційних потоків є актуальним.

Фундаментальні дослідження проблем функціонування фінансових ринків та банківських установ глибоко розглядались у працях Т. Бека (T. Beck) [8], А. Бергера (Allen N. Berger) [9], Д. Даймонда (D. Diamond) [10], А. Деміргук-Кунта (A. DemirgucKunt) [11] М. Фрідмана (M. Friedman) [12] та ін. Досліджуваний проблематиці присвячено цілий ряд наукових праць російських економістів, зокрема: Л. Абалкіна [13], А. Абрамова, С. Андрюшина [14], М. Єршова [15], Л. Чалдаєвої [16], Є. Ясіна [17] та ін. Значний внесок у дослідження проблеми формування стратегії розвитку банківських установ та механізмів прийняття управлінських рішень, в тому числі і в сфері

інвестиційної діяльності, зроблено також і вітчизняними науковцями, зокрема: І. В. Алексєєвим [18], О. І. Барановським [19], І. О. Лютим [20], М. І. Савлуком [21], Н. В.Ткаченко [22] та іншими.

Разом з тим вже зроблений аналіз наукової літератури з теми дослідження дозволяє стверджувати, що невирішеними залишається низка теоретичних і прикладних проблем, а головним є те, що відсутня прикладна методологія для практичного використання безпосередньо в банківських установах. Зокрема можливо виділити такі прогалини як відсутність (або недостатність розкриття): визначення поняття «інвестиційний потенціал банківської установи», обґрунтування можливості розгляду банківської установи як виключно (або найбільш значущо) інвестиційної організації практично у всіх її діях, вибору методичного інструментарію оцінювання ефективності вкладення коштів по різних напрямкам з метою посилення конкурентної позиції установи в конкретних умовах, формалізації тенденцій та взаємозв'язків при їх формуванні, розвитку механізмів їх регулювання відповідно до вимог сучасної фінансової архітектури, забезпечення рівноваги та динамічної стійкості банківських установ. Таким чином, незавершеність формування цілісного уявлення про механізми управління банківськими установами, слабкість методології та інструментарію оцінювання та напрямків регулювання роботи банківських установ обумовили актуальність дослідження, його мету, завдання та зміст.

Питання розподілу наявних ресурсів в різні групи активів є ключовим, бо обґрунтованих і актуальних методик такого розподілу на сьогодні немає. Це питання постає особливо гостро при розумінні обмеженості власних ресурсів. Новий (тільки заснований) банк має інвестиційний потенціал, рівний його статутному капіталу. Після залучення сторонніх ресурсів інвестиційний потенціал зростає. Як його розподіляти в умовах розуміння того, що будь-які вкладення (витрачання коштів) є (чи має бути) інвестицією у саму банківську установу.

При такому підході можливо умовно розподілити інвестиції на два основних потоки: витрати на основні засоби та витрати на купівлю зобов'язань третіх осіб (рис. 1).

Рисунок 1. Загальний розподіл інвестиційних потоків банку

В своїй практиці автор цих строк регулярно стикався з дискусіями відносно напрямків розподілення наявних у банківської установи ресурсів: купувати приміщення для розвитку мережи відділень, чи орендувати; вступати в ту чи іншу Систему міжнародних платежів, чи ні; розвивати службу інкасації, чи це проект, що не має перспектив окупності. І зовсім не часто подібні питання вирішуються шляхом дослідження питання з використанням наукового методу пізнання. Регулярно питання відкладають, або приймають рішення покладаючись на інтуїцію, піддаються на чийсь уговори чи на пораду випадкової людини.

В умовах відсутності чіткої методології співставлення результатів інвестування в різні активи виникає значний рівень невизначеності результатів діяльності фінансової установи в цілому та крім того втрата зв'язку між діями в

попередніх періодах та результатами в наступних періодах. Автор неодноразово стикався з ситуаціями, коли управлінські рішення приймалися на основі міфічного світосприйняття, а не на основі наукового підходу. Так, в регіональному підрозділі одного з українських банків більш-менш важливі рішення приймалися на основі порад ясновидиці. Цікаво, що такий підхід, як з'ясовується, цілком прийнятний не тільки для деяких керівників установ і організацій, а навіть і для керівництва деяких країн (мається на увазі Південна Корея та скандал навкруги усунення від посади президента Пак Кин Хе, що відбулося 9 грудня 2016 року) [23]. І все це відбувається в XXI сторіччі.

З одного боку, це поодинокі випадки, які не характеризують загальний рівень менеджменту на різних рівнях управління, однак, з іншого боку, треба констатувати, що сучасне керівництво знаходиться в ситуації відсутності дієвих інструментів, що допомагають в прийнятті важливих рішень. Надання такого інструмента менеджменту банків у вигляді розробки науково-обґрунтованих принципів управління банківською установою є важливою економічною задачею.

Підсумовуючи доповідь можливо сформулювати такі тези:

- На сьогодні накоплений значний досвід роботи фінансових установ в світі.
- На пострадянському просторі сформовані декілька різних банківських систем, кожна з яких має свої особливості та результати функціонування.
- Сформований самобутній та не схожий на інші український банківський ринок і українське нормативне та законодавче поле для управління банківською діяльністю.
- Управління банківськими установами на рівні країни є достатньо глибоко забезпеченим методологічно і здійснюється за науковою підтримкою.
- Управління окремими банківськими установами, принаймні в Україні, здійснюється часто без наукового обґрунтування управлінських

рішень, всі методичні рекомендації регулятора ринку виконуються формально і сприймаються виключно як перешкода.

– Менеджмент банківської установи має гостру потребу в науково обґрунтованих методиках прийняття рішень як з управління банківською установою в цілому, так і в питаннях розподілу наявних ресурсів в інвестиції.

– Методика, яка здатна виявляти причинно-наслідкові зв'язки між рішеннями, що приймалися в попередніх періодах і результатами роботи банківської установи в майбутньому, можуть стати в нагоді і при управлінні банківським сектором на рівні країни.

Виходячи з викладеного розглянуте питання є актуальним, потребує подальших досліджень, результати зазначених досліджень будуть затребуваними менеджментом банківських установ і фахівцями регуляторів фінансових ринків як України, так і інших країн.

Використані джерела:

1. Корнєєв В. В., Кульпінський С. В. Подолання дефіциту інвестиційних ресурсів за допомогою інструментарію банку розвитку // Фінанси України. – 2016. – № 5. – С. 82-96.
2. Прасолова С. П., Сініцин Р. С. Реорганізація банків як один із напрямів підтримки стабільності банківської системи та нарощування її потенціалу // Сборник научных статей VIII научно-практической конференции по вопросам банковской экономики. – Пинск: ПолесГУ, 2017 г. С. 133 – 136
3. Лобунько А. В. Теоретичні основи інвестиційної діяльності на сучасному етапі розвитку економіки регіону // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2016. – № 3 (53) Ч. 1. С. 261 – 264
4. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні» // Постанова Правління Національного банку України від 28.08.2001 № 368.
5. Про розмір регулятивного капіталу банку // Лист НБУ від 14.10.2008 № 47-412/1061-13829.
6. Про банки і банківську діяльність // Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III.
7. Козьменко О. В., Меренкова О. В., Доценко Т. В. Визначення фінансового потоку відносно роботи банку та страхової компанії // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2017. – № 4 (46). С. 277 – 288
8. Beck T. Financial innovation: The bright and the dark sides. / T. Beck, T. Chen, C. Lin & F.M. Song. // Journal of Banking and Finance. – 2016, vol. 72, issue C – P. 28-51.
9. Berger A. N. Bank liquidity creation following regulatory interventions and capital support / Allen N. Berger, Christa H.S. Bouwman, Thomas Kick and Klaus Schaeck // Journal of Financial Intermediation. – 2016, vol. 26. – P. 115-141.
10. Diamond D. W. Liquidity Requirements, Liquidity Choice, and Financial Stability / D. W. Diamond, A. K. Kashyap // Handbook of Macroeconomics. Editors: John B. Taylor Harald Uhlig. 1st Edition - Amsterdam: North Holland, 2016. – Т. 2. – P. 2263-2303.

11. Demirgüç-Kunt A. Foreign banks and international transmission of monetary policy: evidence from the syndicated loan market / Asli Demirgüç-Kunt, Bálint L. Horváth, Harry Huizinga. / Discussion Paper 17/6 [Electronic resource] – Access mode; http://www.efm.bris.ac.uk/economics/accfina_working_papers/afdp176.pdf
12. Friedman M. Capitalism and freedom / Milton Friedman – Chicago: University of Chicago press, 2009. – 228 p.
13. Абалкин Л. И. Логика экономического роста. М.: Институт экономики РАН, 2002. – 228 с.
14. Деньги, кредит, банки. Экспресс курс : учебное пособие / коллектив авторов ; под ред. О.И. Лаврушина. — 5-е изд., стер. — М. : КНОРУС, 2011. – 320 с.
15. Ершов М. Что мешает российским банкам активнее участвовать в стимулировании роста экономики //Проблемы теории и практики управления. – 2016. – №. 8. – С. 80-86.
16. Чалдаева Л. А., Рогова О. В., Рогов В. Ю. Конкурентные отношения на рынке инвестиций в железнодорожный комплекс России: проблемы привлечения и эффективность применения //Экономика и предпринимательство. – 2016. – №. 7. – С. 620-626.
17. Ясин Е. Государство и экономика на этапе модернизации [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://werserv2/ intra/ econom/ 08_12. – 2016. – Т. 4.
18. Алексеев І. В. Управління ресурсним забезпеченням промислово-фінансових груп: монографія //Львів: Нац. ун-т «Львів. Політехніка». – 2007.
19. Барановський О. І. Індикатори фінансової безпеки фондового ринку //Фінанси України. – 2016. – №. 5. – С. 57-81.
20. Лютий І. О. Регулювання надання державних гарантій в Україні //Фінанси України / Лютий І. О., Лондар О. С. – 2016. – №. 2. – С. 28-48.
21. Савлук М. І. Трансформація функціональних завдань НБУ в умовах системної розбалансованості економіки //Фінанси України. – 2016. – №. 9. – С. 53-64.
22. Ткаченко Н. В. Удосконалення науково-методичного підходу до оптимізації інвестиційного портфеля недержавних пенсійних фондів //Фінанси України / Ткаченко Н. В., Шабанова О. В. – 2016. – №. 1. – С. 80-98.
23. Матлай Л. С. Завершення президенства Пак Кин Хе: відголоски корейського політичного скандалу //Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Філософія. Соціологія. Політологія. – 2016. – №. 4. – С. 27-33.

БАРЬЕРЫ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ УКРАИНЫ ГЛАЗАМИ ЕЕ ГРАЖДАН

Украина почти четверть века проводит неолиберальные реформы в соответствии с постулатами Вашингтонского консенсуса при консультационном сопровождении симбиоза основных наднациональных институтов – Международного валютного фонда и Всемирного банка. Результаты названных реформ существенно отличаются как от обещаний властей, заявленных в начале их реализации, так и от ожиданий населения страны в то же время. Как оценивают результаты этих реформ, как видят основные барьеры на пути их осуществления граждане Украины? Согласно данным социологического опроса Института социологии НАН Украины (2016, N=1802) [1] основные государственные институты не пользуются доверием граждан Украины. Как известно, это служит одним из существенных барьеров на пути претворения в жизнь тех или иных реформ, что, в свою очередь, является результатом неэффективного управления экономикой со стороны государства.

Таблица 1

Динамика доверия граждан страны к институтам власти (2014-2016 гг.)

<i>Какой уровень доверия к...?</i>	<i>2014</i>		<i>2015</i>		<i>2016</i>	
	<i>Не доверяю</i>	<i>Доверяю</i>	<i>Не доверяю</i>	<i>Доверяю</i>	<i>Не доверяю</i>	<i>Доверяю</i>
Правительству	53%	17%	69%	9%	76%	6%
Президенту	35%	34%	55%	18%	67%	10%
Верховной Раде	65%	8%	70%	8%	77%	6%
Прокуратуре	68%	5%	74%	6%	72%	6%
Судам	69%	5%	74%	6%	73%	6%
Банкам	61%	10%	67%	12%	72%	9%

Как свидетельствует анализ динамики доверия граждан Украины к ключевым государственным институтам, за последнее время уровень недоверия

граждан к ним весьма существенно вырос. Так, если Правительству Украины в 2014 году не доверяло (суммарная доля респондентов, давших ответ «полностью не доверяю» и «скорее не доверяю») 53% опрошенных, то в 2015 году эта доля увеличилась до 69%, а в 2016 – до 76% из числа опрошенных граждан страны. Похожая тенденция наблюдается и в отношении других институтов, в частности Верховной Рады Украины (рост недоверия увеличился с 65% в 2014 году до 77% в 2016 году) (см.табл.1).

При оценке основных барьеров на пути проведения реформ в Украине большинство респондентов выбрали такие варианты ответов как «нежелание олигархов отказываться от сверхприбылей» и «коррупция» (см. табл. 2)

Таблица 2

**Барьеры на пути реализации реформ глазами украинцев
(2016, N=1802)**

<i>Что мешает власти реализовывать реформы?*</i>	<i>%</i>
Отсутствие у чиновников знаний о реформах	22
Ситуация на Востоке страны	18
Нежелание политических элит изменять систему	47
Нежелание олигархов отказываться от сверхприбылей	60
Коррупция	59
Отсутствие давления общества	14
Ничего не мешает, делается все, что нужно	1
Трудно сказать	4

**примечание – можно было выбирать несколько вариантов ответа*

Как видим, украинские граждане весьма критически оценивают чиновников и созданную в Украине политическую систему, считая именно их виновными в отсутствии реальных реформ в стране в интересах ее населения. Ключевая причина такого отношения – коррупция и жадность, в которых неоднократно уличались чиновники и власть имущие в Украине. Более того, в то время как страна сползает все ниже и ниже в рейтингах по экономическому развитию, она занимает первые места в мире по уровню коррупции. Так, по результатам исследования за 2016 год, проведенного международной организацией по борьбе с коррупцией Transparency International, Украина была названа в списке самых коррумпированных стран в Европе и Центральной Азии. Украина, Армения, Босния и Герцеговина, Литва, Молдова, Россия и

Сербия – эти государства получили наихудшие оценки по всем ключевым вопросам, касающимся коррупции. В частности, отмечается высокий уровень коррупции среди депутатов, высокий уровень взяток и негативные социальные условия для антикоррупционных действий в Украине [2].

При более развернутой оценке власти украинцы в своем большинстве также дают ей негативные характеристики, в первую очередь связанные с отсутствием внимания к нуждам страны и народа и заботе только о своих интересах (см. табл.3).

Таблиця 3

**Оценка респондентами людей, находящихся сегодня при власти
(2016, N=1802)**

<i>Как бы вы оценили людей, которые сегодня находятся при власти?</i>	<i>%</i>
Это люди, которые беспокоятся только о своем материальном благополучии и карьере	59
Это слабые люди, которые не умеют распорядиться властью и обеспечить порядок и последовательный политический курс	14
Это патриотичные, но малокомпетентные люди, которые не знают, как вывести страну из экономического кризиса	9
Это хорошая команда политиков, которая ведет страну правильным курсом	2
Это люди, полностью зависимые от внешнего управления, «марионетки»	9
Трудно сказать	7

Как видим, всего 2% украинских граждан дают позитивную оценку нынешней власти («Это хорошая команда политиков, которая ведет страну правильным курсом»), в то время как большинство граждан (58%) уверены, что это люди, которые заботятся исключительно об удовлетворении своих интересов («Это люди, которые беспокоятся только о своем материальном благополучии и карьере»). При этом 9% украинцев считают нынешнюю власть – властью марионеток, полностью зависимых от внешнего управления. Столь низкая поддержка населением руководства страны не просто ставит под сомнение возможность эффективной реализации каких-либо реформ, но и говорит о высоком уровне неустойчивости общества, пребывании его в стрессовом состоянии в условиях расширения разрыва между властью и

народом, который в основном негативно воспринимает власть и крайне низко оценивает ее профессионализм и проводимую ею политику. В случае дальнейшего ухудшения показателей социально-экономического развития, прежде всего – падения уровня жизни, это может привести к стихийным социальным взрывам и потрясениям.

Для выхода из кризиса необходимы действенные, реальные реформы, проводимые не по требованию МВФ и в клановых интересах капитала и правящей верхушки, а в интересах простого народа. Только те реформы и та власть будут пользоваться доверием жителей страны, которые приведут к повышению уровня жизни всех категорий граждан Украины, в первую очередь – трудящегося населения страны.

Список використаних джерел:

1. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. – К.: Інститут соціології НН України, 2016. – Випуск 3(17). – 546 с.
2. Украина заняла первое место по коррупции в Европе [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://korrespondent.net/ukraine/3775091-ukrayna-zaniala-pervoe-mesto-po-korruptsyu-v-evrope>. – Дата доступа: 16.11.2016.

Піддубний В. А.,
д.т.н., професор, професор кафедри
технічної механіки і пакувальної техніки
Національний університет харчових технологій,
Київ

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВЕНЧУРНОГО ІНВЕСТИВАННЯ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку світової економічної системи інноваційність стає головним критерієм економічного та соціального розвитку будь-якої держави. При цьому результативність інноваційної діяльності багато в чому залежить від форм її організації та способів фінансування. Одним з зовнішніх джерел фінансування інноваційної діяльності є венчурні інвестиції.

З моменту проголошення незалежності Україна характеризується досить низькими показниками інноваційно-інвестиційної діяльності в державі. Навіть найнижчі показники інноваційної активності серед країн Європейського Союзу (Португалія – 26% та Греція – 29%) в два рази вищі, ніж в Україні (12 – 14%) [3]. Це пов'язано, в першу чергу, з дефіцитом джерел фінансування інноваційної діяльності. Згідно зі статистичними даними, в Україні за останні роки близько 50 – 60% витрат на інноваційну діяльність фінансується за рахунок власних коштів підприємств, 1 – 2% – за рахунок коштів Державного бюджету, 8 – 10% – за рахунок коштів іноземних інвесторів, 25 – 30% – з інших джерел. При цьому, загальний розмір витрат на інноваційну діяльність в Україні в 2015 р. склав лише 0,81% від створеного в країні ВВП [2]. Таким чином, активізація інноваційних процесів в національній економіці неможлива без розвитку фінансової складової інноваційної інфраструктури в державі. У зв'язку з цим виникає потреба у вдосконаленні системи державного регулювання венчурного інвестування в Україні, спрямованого на створення привабливого інвестиційного середовища та стимулювання до інноваційно-інвестиційної діяльності в країні.

Венчурне інвестування представляє собою високоризикову форму фінансування інноваційних проектів та інноваційної діяльності шляхом

придбання акцій (паїв) інноваційних підприємств. В загальному вигляді метою венчурного інвестування є отримання прибутку від збільшення вартості вкладених коштів шляхом здійснення довгострокових інвестицій в високотехнологічні, інноваційні підприємства, діяльність яких орієнтована на розробку і виробництво наукоємних продуктів. Разом з тим, на національному рівні венчурне інвестування є основою розвитку та модернізації національної економіки, її інноваційної спрямованості.

Державне регулювання венчурного інвестування полягає в створенні належних умов для розвитку венчурного інвестування в Україні через систему заходів законодавчого, виконавчого та контролюючого характеру, здійснюваних відповідними державними інститутами [1].

Метою державного регулювання венчурного інвестування є забезпечення належних умов для розвитку та розширення венчурного інвестування в державі, покращення інвестиційного клімату, стимулювання розвитку інноваційно-орієнтованої підприємницької діяльності, підвищення інноваційної активності. Ефективність державного регулювання венчурним інвестуванням в кількісному аспекті характеризують такі показники, як збільшення кількості венчурних фондів, зростання обсягу венчурного капіталу та інвестицій, підвищення кількості інноваційно активних суб'єктів господарювання, збільшення обсягів витрат на інноваційну діяльність (в т.ч. з зовнішніх джерел), зростання рівня наукоємності ВВП та ін.

Державне регулювання венчурного інвестування передбачає використання двох груп методів – прямого та непрямого впливу. Методи прямого регулювання передбачають безпосередню участь держави в венчурному інвестуванні інновацій шляхом фінансування окремих інноваційних проектів в повній мірі або частково за рахунок бюджетних коштів.

В Концепції реформування державної політики в інноваційній сфері зазначено, що одним з напрямків реформування системи державного регулювання в інноваційній сфері є визначення механізму державно-

приватного партнерства у сфері венчурного інвестування, тобто механізму співробітництва між органами державної влади та місцевого самоврядування й юридичними особами і фізичними особами-підприємцями на основі заключних договорів про концесію, спільну діяльність та інших договорів з метою реалізації інноваційно-інвестиційних проектів. Однак реалізація даного механізму в вітчизняній практиці значно ускладнюється хронічним бюджетним дефіцитом та значним державним боргом, хоча він і вважається найбільш актуальним та результативним для розвитку венчурного інвестування.

Методи непрямого регулювання полягають у створенні сприятливого середовища для активізації інноваційно-інвестиційної діяльності шляхом створення (або вдосконалення) системи нормативно-правового регулювання венчурного інвестування, розробки та застосування на практиці особливого податкового режиму, формування інноваційної інфраструктури, розвитку фондового, страхового ринку та ринку капіталів, підготовки висококваліфікованих фахівців в інноваційно-інвестиційній сфері, заохочення підприємництва, підвищення рівня захисту інтелектуальної власності та ін. Застосування цих методів для України є найбільш реальним інструментом підвищення привабливості інноваційної сфери для венчурного капіталу.

На сьогодні, прискорення темпів розвитку венчурного інвестування в Україні наряду залежить від ефективності системи державного регулювання в цій сфері. Однак недосконалість законодавчої бази, нерозвиненість фінансового ринку, політична нестабільність, слабкий науково-дослідний сектор, незначна кількість інноваційних проектів стримують інноваційно-інвестиційну діяльність в країні. За цих обставин виникає потреба в застосуванні комплексного підходу, тобто як в створенні сприятливого інвестиційно-інноваційного клімату в Україні з використанням методів непрямого впливу, так і в реалізації на практиці механізму державно-приватного партнерства в сфері венчурного інвестування, з метою підвищення загального рівня інноваційного потенціалу та конкурентоспроможності України.

Список використаних джерел:

1. Кутрань К. В. Пріоритети державного регулювання венчурної діяльності // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. - № 3-4. – 2011. – С. 76-81.
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Проект Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.kno.rada.gov.ua.

Палькевич Ю. С.,
кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник,
завідувач науково-методичним
навчальним комплексом «Банк-Інститут»
Київського інституту банківської справи
м. Київ

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ КРЕДИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Суттєве скорочення можливостей акумулювання аграрними підприємствами коштів після скасування пільгового оподаткування ПДВ поставило уряд перед необхідністю створення інших джерел фінансування аграріїв, які належать до однієї з найбільш пріоритетних галузей економіки країни. У видатках бюджету на 2017 р. закладено збільшення виплат щодо програм розвитку сільськогосподарських товаровиробників більше ніж у 6 разів порівняно із 2013 р. і у 15 разів порівняно із 2016 р. [4]. Поновлено дію багатьох державних програм, серед яких фінансова підтримка АПК шляхом здешевлення кредитів (у 2013-2014 р. р. пільгові кредити не надавалися), підтримка аграрного страхування тощо [1, 2, 3, 5]. Державне регулювання процесу кредитного забезпечення аграрних підприємств, зокрема у напрямі продовження строків надання кредитів та зменшення плати за користування ними, чітке нормативно-законодавче регулювання процесів агрокредитування є актуальною науково-практичною проблемою.

Розвинення багаторівневої системи аграрного кредитування на кооперативних засадах для України є справою майбутнього через брак ресурсів та кризу банківської системи. На часі є перспектива кредитування агробізнесу під заставу землі через скасування мораторію на купівлю-продаж земель сільськогосподарського призначення згідно оновленого Меморандуму між Україною на МВФ, що може відбутися вже на початку 2018 року.

Висновки та пропозиції щодо державного регулювання кредитного забезпечення аграрних підприємств:

1. Незважаючи на те, що державний бюджет 2017 року є, певною мірою, безпрецедентним у сенсі державної підтримки аграріїв за різноманітними новими і поновленими програмами, міцна підтримка фермерів середнього та малого агробізнесу носить не стільки економічний, скільки соціальний характер. Адже зайнятість населення у сільській місцевості, підвищення соціальних стандартів є важливим напрямом державного розвитку, але запровадження інноваційних технологій, створення власних наукових розробок можливе тільки на крупних аграрних підприємствах з високим рівнем товарного виробництва.
2. Позитивним моментом є те, що державні програми щодо пільгового кредитування аграрних підприємств, які було призупинено у 2013-2014 р. р., з 2015 р. поновлено, але, на жаль, у дуже незначному обсязі порівняно з іншими напрямками підтримки аграрних товаровиробників.
3. Враховуючи особливості аграрного виробництва, необхідним видом кредитного забезпечення для підприємств галузі є довгострокове кредитування з пільговою платою за користування коштами. Така практика є досить розвинутою у країнах з розвинутою системою агрокредитування через створення кооперативних банків та кредитних спілок за умови їх державної підтримки.
4. В умовах України розглядається можливість іпотечного кредитування під заставу землі. Цей вид кредитування може стати перспективним джерелом довгострокових фінансових ресурсів для аграрних товаровиробників за умови оперативного державного врегулювання досить широкого кола економічних та юридичних питань.

Список використаних джерел:

1. Бюджетирование агропроизводства 2017 года/ О. Маслак // Пропозиция. — 2016. — № 12. — С. 44-46
2. Здешевлення коротко- і довгострокових кредитів. — [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://agravery.com/uk/posts/show/kredit-vs-lizing-ak-derzava-pidtrimue-kupivlu-silgosp tehniki>
3. Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки сільськогосподарських товаровиробників у 2017 році // Постанова від 8 лютого

- 2017 р. № 77. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ru/document/100004170-pro-zatverdzhennya-poryadku-vikoristannya-koshtiv-peredbachenikh-u-derzhavnomu-byudzheti-dlya-finansovoyi-pidtrimki-silskogospodarskikh-tovarovirobnikiv-u-2017-rotsi-postanova-kmu-vid-08-02-2017-no-77>
4. Про Державний бюджет України на 2017 рік // Закон України від 21.12.2016 р. № 1801. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>
5. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва // Постанова від 1 березня 2017 р. № 130. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/130-2017-%D0%BF>

Яра Т. Ю.,
старший науковий співробітник
Державна навчально-наукова установа
«Академія фінансового управління»
м. Київ

РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ «УКРАЇНА – 2020»

Упродовж 2014 р. економіка України функціонувала в несприятливих умовах, що більшою мірою, було спричинено військовим конфліктом на сході України. Серед основних факторів, що обумовлювали економічні тенденції у 2015 році був: низький зовнішній та внутрішній попит унаслідок гальмування економічного зростання; зниження купівельної спроможності населення внаслідок зменшення реальних доходів; ускладнення відносин з основними торгівельними партнерами та відтік інвестицій. Комплексна взаємодія показників за відсутності належних заходів стабілізації ситуації призводить до підсилення процесів занепаду економіки [1].

Затверджена Президентом України 12.01.2015 р Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» [2] була покликана допомогти подолати кризу забезпечити сталий розвиток України, впровадити європейські стандарти життя та вихід України на провідні позиції у світі в майбутньому. Зазначені цілі руху уперед планується здійснювати за такими чотирма векторами: розвитку; безпеки; відповідальності та гордості. Ці вектори розвитку держави передбачають реалізацію 62 реформ, проте держава не в змозі приділити увагу та фінанси повноцінно на всі напрямки реалізації Стратегії, тому було визначено першочергові реформи і програми. До таких реформ віднесено: 1) Реформу системи національної безпеки та оборони; 2) Оновлення влади та антикорупційну реформу; 3) Судову реформу; 4) Реформу правоохоронної системи; 5) Децентралізацію та реформу державного управління; 6) Дерегуляцію та розвиток підприємництва; 7) Реформу системи охорони здоров'я; 8) Податкову реформу; 9) Програму енергонезалежності; 10)

Програму популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі.

Реалізація Стратегії передбачає досягнення 25 ключових показників, що оцінюють хід виконання реформ та програм (табл. 1).

Таблиця 1

Окремі ключові показники виконання реформ

Показник	2014	2015	2016	2017	2020
Рейтинг «Doing Business» [3]	112	96	81	80	ТОП 30
Індекс глобальної конкурентоспроможності [4]	84 (з 148 країн)	76 (з 144 країн)	79 (з 140 країн)	85 (з 138 країн)	ТОП 40
ВВП на 1 особу (за ПКС) [6]	\$ 8733	\$ 7996	\$ 8305*	\$ 8678*	\$ 16000
Прямі іноземні інвестиції (2015 -2020)	-	\$3,8 млрд	\$8,2 млрд	-	\$40 млрд
Відношення дефіциту державного бюджету до ВВП (МВФ) [7]	4,9%	2,3%	2,9%	-	<3%
Відношення обсягу державного та гарантованого державою боргу до ВВП [8]	69,4%	79,1%	81,0%	-	<60%

*прогноз

Згідно зі звітом Світового банку, Україна займає 80 місце серед 190 країн світу за рейтингом Ведення бізнесу-2017, це на три позиції вище в порівнянні з рейтингом Ведення бізнесу 2016. Близькість до передових практик покращилася з 63,04 до 63,9. Однак, поліпшення частково відбулися завдяки методологічним змінам, зокрема введенню гендерного компонента і розширенню показників в сфері оподаткування. Ретроспективне застосування методологічних змін змінює показники минулих років на 81 місце в звіті Ведення бізнесу 16, тобто реформи змінили положення України лише на один пункт [3]

Україна продовжує втрачати позиції у глобальному рейтингу країн світу за показником економічної конкурентоспроможності. Так, за опублікованим Всесвітнім економічним форумом Індексом глобальної конкурентоспроможності 2016-2017 (The Global Competitiveness Index), Україна посіла 85-е місце серед 138 країн світу, втративши за рік шість позицій (у попередньому рейтингу займала 79-у позицію) [4].

Починаючи з 2016 р. економіка України розпочала поступове відновлення після кризи в 2014-2015 рр., так, реальний ВВП України вперше за останні 4 роки зріс на 2,3%, за рахунок зростання інвестицій, що і стало ключовим фактором для відновлення економіки [5]. Проте ВВП на 1 особу за Паритетом купівельної спроможності продовжує залишатися на досить низькому рівні [6].

Варто зазначити, що зростання у 2016 році обсягу державного та гарантованого державою боргу пов'язано із девальвацією національної валюти, забезпеченням фінансування дефіциту державного бюджету, капіталізацією державних банків, в тому числі у зв'язку з переходом у державну власність ПАТ КБ "ПриватБанк", та наданням кредиту ФГВФО [8].

Отже, необхідно зазначити, що Стратегія була прийнята в найскладніший період розвитку нашої країни. За своєю природою «Стратегія-2020» є важливим орієнтиром потенційних змін в Україні, але на шляху до втілення певних її задач є багато перепон. Для повного оновлення держави необхідні певні умови та сприяючі фактори реалізації цих змін.

Список використаних джерел:

1. Українець Л. А. Комплексна оцінка економічної ситуації в Україні у 2014-2015 рр. (частина 1: Загальна оцінка макроекономічної ситуації) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iac.org.ua/kompleksna-otsinka-ekonomichnoyi-situatsiyi-v-ukrayini-u-2014-2015-rr-chastina-1-zagalna-otsinka-makroekonomichnoyi-situatsiyi>.
2. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
3. Doing business [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2016>.
4. Індекс глобальної конкурентоспроможності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analitika/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-1>.
5. Національні рахунки / ДССУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/vvp/ind_vvp/ind_2016u_n.htm
6. World Economic Outlook Database, April 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/exter.al/pubs/ft/weo/2017/01/weodata/index.aspx>.
7. Показники виконання бюджету / МФУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/news/bjudzhet/bjudzhet-potochnogo-roku>
8. Статистична інформація щодо боргу / МФУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/news/borg/statistichna-informacija-schodo-borgu>

Розділ IV. АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ В ЕКОНОМІЧНІЙ ТЕОРІЇ

Вегера Л. О.,

студентка 3 курсу фінансово-економічного факультету

Науковий керівник

Петренко І. П.

к. е. н., доцент кафедри інвестиційної діяльності

ДВНЗ “Київський національний економічний

університет імені Вадима Гетьмана”

Київ

ПРОБЛЕМИ НЕСПРИЯТЛИВОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Залучення додаткових інвестицій є досить актуальним питанням у наш час, адже від припливу іноземних коштів напряду залежить економічне зростання, додатково створені робочі місця, валютний курс та загальний імідж країни на світовій арені.

Інвестиційний клімат – це узагальнена характеристика сукупності соціальних, економічних, організаційних, правових, політичних, соціокультурних передумов, що зумовлює привабливість і доцільність інвестування в ту або іншу господарську систему (економіку країни, регіону, корпорації). [1, с. 366] Потенційні інвестори завжди оцінюють його з двох позицій:

1. *Інвестиційний потенціал*, який включає усе, що інвестор потенційно може заробити від реалізації свого проекту;

Загалом в Україні інвестора приваблюють такі конкурентні переваги, які позитивно впливають на залучення інвестицій:

- вигідне геополітичне розміщення – Україна розташована на перехресті транспортних шляхів Європа – Азія, Північ – Південь та має вихід до Чорного моря;

- велика перспектива розвитку сільського господарства – Україна має найродючіші ґрунти в світі;

- достатній рівень забезпеченості природними ресурсами;
- дешева робоча сила.

2. *Інвестиційні ризики* – все, що інвестор потенційно може втратити від реалізації свого проекту.

Що стосується загроз, то у 2016 році було опубліковано рейтинг інвестиційної привабливості за яким Україна посіла 85 із 140 країн (у 2015 – 79, у 2014 – 76). Польща посіла 36-е місце, Росія – 43-е. Можна підвести підсумки, що за 2 роки ситуація в нашій країні не тільки не покращилася, а навіть погіршилася. Щоб розібратися, чому так сталося, необхідно звернутися до іншого рейтингу – *Doing Bussines*, який показує, у якій країні найпривабливіше вести бізнес і яким керується більшість інвесторів вирішуючи вкладати кошти в певну країну чи ні. За цим рейтингом Україна у 2016 посіла 80 місце (у 2015 – 83, у 2014 – 87). Основними факторами, які створюють проблеми у введенні бізнесу в нашій країні є такі:

- отримання дозволу на будівництво (140 місце);
- підключення до електромереж (130 місце);
- вирішення проблем із неплатоспроможністю (150 місце);
- міжнародна торгівля (115 місце).

Це є основними економічними факторами, які не дають змоги зацікавленим суб'єктам інвестувати у нашу країну кошти і вести тут бізнес. Однак існують також інші фактори, які відлякують іноземних інвесторів:

- відсутність єдиної державної стратегії щодо стимулювання інвестицій;
- корупція в місцевих і центральних органах влади;
- непрозорість судової системи (інвестори не впевнені у захищеності свого бізнесу);
- недосконале та нестабільне правове середовище (постійні зміни у Податковому кодексі);
- політична нестабільність і вплив олігархічних груп на певні економічні рішення;
- війна на Сході України;

- мораторій на продаж сільськогосподарських земель.

Для вирішення всіх цих проблем, на мою думку, перш за все необхідно на державному рівні створити певну довгострокову стратегію із залучення іноземних інвестицій та розробити передбачувану та прозору систему законів. Привабливе для іноземних інвесторів правове оточення повинно відповідати трьом умовам. По-перше, приватні інвестори мають бути впевнені, що їх інвестиції надійно захищені системою законів, а якщо ці закони будуть порушені, то справедливий суд винесе відповідне рішення. По-друге, інвестори мають бути переконані, що закони виконуються на практиці: найдосконаліше законодавство не має ніякої цінності, якщо воно не виконується на практиці. По-третє, інвестори потребують стабільності та передбачуваності системи юриспруденції. [2, с. 170].

Після досягнення політичної стабільності та налагодження судової системи вважаю за доцільним створити вільну економічну зону на території України, яка надасть нашій країні багато преференцій. По-перше, за рахунок створення мінімальних податкових ставок багато інвесторів зможуть створити підприємства у нашій країні і ми отримаємо додаткові робочі місця. По-друге, іноземні інвестори принесуть свій безцінний досвід і свої інноваційні технології, як наслідок, ми отримаємо оновлені виробничі фонди і висококваліфікований персонал.

Список використаних джерел

1. Коваленко С. О. Інвестиційний клімат в Україні та напрями його покращення / С.О. Коваленко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – – №38. – 2012. – С. 366-368.
2. Гераймович В. Л. Проблеми державного регулювання інвестиційного процесу в Україні / В. Л. Гераймович // Науковий вісник НУБіПУ – №4. – 2011. – С. 168-171.

Горова Н. Ю.,
студент 3 курсу
факультету економіки та управління

Науковий керівник
Красножон С. В.,
к. е. н., доцент, доцент кафедри інвестиційної діяльності
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
м. Київ

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЖАВНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Стабілізація економічного стану в Україні, а також необхідність забезпечення наступного економічного росту в умовах реформування української економіки висуває в ряд важливих проблему залучення в систему відтворювального процесу ресурсів інвестиційного характеру. Особливу роль в активізації інвестиційної діяльності відіграють банки, які виступають посередниками в акумулюванні та перерозподілі тимчасово вільних коштів, стаючи, тим самим, інститутами так званого передавального механізму, який опосередковує формування інвестиційних ресурсів та їх розміщення. Державне інвестиційне кредитування відіграє важливу роль в сучасному економічному розвитку України. Від того, наскільки ефективно використовується державний інвестиційний кредит як чинник фінансово-кредитного стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності, залежить швидкість розвитку всіх галузей економіки. Саме тому, у даному напрямку вже існують певні напрацювання українських та зарубіжних науковців. Проте, залишається чимало невирішених проблем.

Перспективним напрямком для державного інвестиційного кредитування може стати розвиток інвестиційного ринку та інвестиційної інфраструктури (забезпечення ефективного функціонування державної інвестиційної компанії, фонду кредитних гарантій та інших інститутів розвитку; створення умов для залучення інвестицій на ринках капіталу) та забезпечення ефективності і прозорості функціонування механізмів державно-приватного партнерства .

Основними причинами виникнення проблеми низької інвестиційної активності є [1]:

- несприятливі умови інвестування, зокрема недосконале законодавство щодо захисту прав власності, адміністрування податків, отримання у власність земельних ділянок, вимог до здійснення та контролю підприємницької діяльності;
- недостатня державна підтримка інвестиційної діяльності, не- належна система підготовки програм і проектів для державного інвестування;
- нерозвиненість інвестиційного ринку та інвестиційної інфра- структури;
- відсутність правових засад та дієвих механізмів державного- приватного партнерства в інвестуванні.

Однією з проблем збільшення обсягів банківського інвестиційного кредитування є пошук як зовнішніх джерел формування банківських ресурсів, так і внутрішніх резервів збільшення ресурсів інвестиційного характеру. Крім збільшення банківських інвестиційних ресурсів за рахунок власного капіталу, залучення довгострокових депозитів, вагомим джерелом можуть стати поточні пасиви банківських установ. Запропоновано при розрахунку банківськими установами максимально можливої (граничної) величини кредитно- інвестиційних ресурсів враховувати умовно-постійну частину поточних пасивів. Обґрунтовано необхідність використання коефіцієнта стабілізації банківських поточних пасивів як гарантії компенсації ризику їх можливого зниження.

Варто також звернути увагу і на інвестиційну активність суб'єктів інвестиційної діяльності, яка є недостатньо високою. При цьому в зарубіжних країнах інвестиційний потенціал суб'єктів господарювання ефективно використовується шляхом державно-приватного партнерства. Світовою практикою господарювання сформовано п'ять базових моделей партнерства державного і приватного секторів, що характеризуються особливими формами власності, фінансування і управління, а також строками реалізації проектів. До таких моделей належать: модель оператора, модель кооперації (5-10 років),

модель концесії (20-30 років), модель договору (3-5 років), модель лізингу (8-15 років) [2].

В сучасних умовах державний інвестиційний кредит повинен використовуватися як ефективний інструмент централізованого кредитного регулювання та розвитку економіки. Кредит відіграє специфічну роль в економіці: він не тільки забезпечує безперервність виробництва, але й прискорює його. Державний інвестиційний кредит сприяє розвитку пріоритетних галузей економіки і є одним із найбільш вагомих чинників, що впливають на темпи економічного розвитку як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях.

Список використаних джерел:

1. Удосконалення фінансово-кредитного стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні : монографія / за наук. ред. Б. І. Пшика. – К. : УБС НБУ, 2010. – 263 с.
2. Шарингер Л. Новая модель инвестиционного партнерства государства и частного сектора / Л. Шарингер // Российский экономический журнал. – 2004. – № 9-10. – С. 41-52.

ВИЗНАЧЕННЯ СТРАХОВОГО РИЗИКУ В УМОВАХ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

В сучасних умовах управління страховим ризиком актуальності набуває конкретизація відповідного понятійного апарату, а саме визначення сутності, поняття та економічного змісту страхового ризику. При антикризовому управлінні ризиком необхідно враховувати, що значення та варіація різновидів страхових ризиків є нестійкими на часовому проміжку у відповідності до корегування ринкових тенденцій на страховому ринку. Отже, зважаючи на різноманіття існуючих підходів до визначення поняття страхових ризиків та через чисельні погляди на його класифікацію потребують подальшого розвитку у контексті імплементації нових страхових програм і запровадження нових продуктів на ринку.

Економічний зміст страхових ризиків потребує доповнення в умовах антикризового управління через поточні удосконалення окремих його складових з погляду трансформації ринку фінансових послуг та системного підходу по даному питанню[4].

На нашу думку, потребують розгляду не лише існуючі підходи до визначення поняття страхового ризику, а також і підходи до його класифікації. Актуальне антикризове управління потребує з'ясування новоутворених форм ризиків, похідних і прикладних компонентів та їх взаємозв'язок з системою функціонування суб'єктів господарювання, що найбільш повно та чітко зможе відображати його сутність. Це також надасть змогу дати сконцентроване на антикризовому управлінні поняттю «страховий ризик» та дозволить проводити послідовні дослідження і формувати подальші рекомендації по управлінню ризиками для забезпечення фінансової стійкості страхової компанії.

Перерозподіл різновидів відповідальності, які можуть виникати, як у приватному житті фізичних осіб, так і у ході господарської діяльності суб'єктів

господарювання, потребує постійного вдосконалення виходячи із трансформаційних процесів у суспільстві.

Поняття фінансових ризиків у трактуванні страховиків є досить розбіжним, тому для узагальнення термінологічної бази звернемося до нормативно-правових актів та наукових досліджень провідних науковців.

У якості класичного визначення визначеного Європейським страховим комітетом страхування постає системою економічних відносин, закріплених у цивільно-правових нормах, які виникають між двома сторонами – страховиком і страхувальником – щодо забезпечення захисту майнових інтересів останнього за рахунок сплати ним страхових платежів до спеціально створених для цього цільових фондів, звідки здійснюється відшкодування збитків при настанні обумовлених страхових випадків[1].

Посилаючись на Закон України «Про страхування», поняття страхування – це вид цивільно-правових відносин щодо протекції майнових інтересів фізичних та юридичних осіб у разі настання обумовлених випадків, скріплених договором страхування або передбачених чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, які наповнюються на підставі сплати клієнтами страхових платежів та процентних доходів від розміщення коштів цих фондів[6].

На практиці розміщення коштів, які формують резервні фонди для виплат страхових компаній, проходить у банках на поточних та депозитних рахунках, звідки виходить сенс економічного антикризового управління.

Вітчизняним законодавством категорія страхового ризику трактується як - певна подія, на випадок якої відбувається страхова операція і яка має атрибути ймовірності та випадковості настання. З іншого боку під страховим випадком розуміється подія, передбачена договором страхування або законодавством, яка відбулася і з настанням якої утворюється обов'язок страховика здійснити оплату страхової суми страхувальнику, застрахованій чи іншій третій особі[2].

В світовій страховій практиці поняття ризику має троїстичне значення, охоплюючи три підходи до визначень, які застосовуються різними цільовими

групами. Перша асоціація ризику об'єднує стихійні лиха, природні катаклізми, хвороби, інвалідність та інші ризики соціальної сфери. Друге значення ризику передбачає споріднення ризику з предметом страхування, що передбачає покриття майнового збитку і застосовуються в основному страховиками – практиками. Третє визначення базується на обчислення ймовірнісного настання ризику та застосовуються в основному математики, шляхом імплементації моделей на основі теорій очікувань та теорій обставин [5].

Таким чином, визначення категорії "ризик" проводиться за наступними ознаками: часом виникнення, сферою виникнення, основними факторами, характером дії, наслідків, типом ризику. Застрахованим може бути лише той ризик, яким можна оцінити можливість настання страхового випадку, визначити розмір можливої шкоди і обчислити еквівалентну страхову премію. Дане визначення ґрунтується на непевності майбутнього стану та пов'язано з рівнем недотримання від стратегічних цілей суб'єкта господарювання[3].

Список використаних джерел:

1. Горбач Л.М. Страхова справа [Текст]: навч. посіб. — 2-е вид., випр. / Л.М. Горбач. — К.: Вид-во «Кондор», 2013. — 252 с.
2. Джегерук О.В. Проблемні аспекти страхування фінансово-кредитних ризиків в Україні [Електронний ресурс] / О.В. Джегерук // Наука і життя: матеріали наук. конференції, 23-25 травня 2015 року. — Режим доступу: <http://int-konf.org/konf052013/341-dzhegeruk-o-v-problemn-aspekti-strahuvannya-fnansovo-kreditnih-rizikv-v-ukrayin.html>.
3. Саблина Н.В. Управление финансовыми рисками предприятия [Текст] / Н.В. Саблина, В.А. Захарова // Бизнес Информ. — 2011. — №2(1). — С. 143–146.
4. Кметик Л.М. Страхування фінансово-кредитних ризиків [Електронний ресурс] / Л.М. Кметик, В.Ю. Подчесова // Актив: Учебный портал. — Режим доступа: http://kvalifikacia.com.ua/index.php?option=com_educ&educTask=educDetails&catid=44&educId=11&Itemid=242&qnum=2.
5. Коваленко Л.О. Фінансовий менеджмент [Текст]: навч. посіб. — 2-е вид., перероб. і доп. / Л.О. Коваленко, Л.М. Ремньова. — К.: Вид-во «Знання», 2015. — 485 с.
6. Страхування фінансових ризиків [Електронний ресурс]: матеріал з Вікіпедії // Вікіпедія: Вільна енциклопедія. — Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Страхування_фінансових_ризиків (назва з екрану).

МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ДОХОДІВ, ВИТРАТ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У даній статті ми розглянемо, що таке бухгалтерський облік на підприємстві і яким чином відбувається його організація на підприємстві.

Характерною особливістю сучасного розвитку економіки України є глобальні економічні перетворення в сфері виробництва на основі ринкових відносин. Ринкові відносини вимагають перегляду системи бухгалтерського обліку і аудиту, одним із центральних елементів яких є облік та аудит доходів, витрат і фінансових результатів. Основною метою підприємства в умовах ринку стає одержання максимального прибутку при мінімальних витратах з паралельним підвищенням якості обслуговування споживачів. Важливим є той факт, що основою фінансово-економічного розвитку та стабільності підприємства за наявності конкуренції є збереження фінансової незалежності, яку забезпечує позитивний фінансовий результат діяльності – прибуток.

Прибуток – це перетворена, похідна форма додаткової вартості, яка з кількісного аспекту є різницею між ціною продажу продукції (товарів) і витратами діяльності підприємства. Важливим моментом є обчислення прибутку, яке є одним із найважливіших питань методології бухгалтерського обліку. Алгоритм визначення фінансового результату для підприємств передбачений НП(С)БО 1 «Звіт про фінансові результати» [1].

Для прийняття ефективних управлінських рішень необхідна достовірна інформація про результати діяльності, сформована з урахуванням специфіки господарювання підприємств та їх організаційної структури. Насамперед це стосується об'єктивної інформації щодо витрат та доходів, як визначальних складових фінансових результатів. Тому об'єктивно існує необхідність у подальшому вивченні та дослідженні проблем організації і методики обліку

доходів, витрат та фінансових результатів. Саме цим зумовлене обрання теми дипломної роботи й саме це підтверджує її актуальність

Згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2], бухгалтерський облік – це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень.

У 1 розділі моєї роботи охарактеризовано теоретичні основи обліку і аналізу доходів, витрат та фінансових результатів операційної діяльності підприємства.

У 2 розділі роботи показано практичні аспекти організації обліку і аналізу доходів, витрат та фінансових результатів операційної діяльності на підприємстві.

У 3 розділі роботи наведено рекомендації стосовно можливих шляхів вдосконалення обліку і аналізу фінансових результатів на підприємстві.

Проведене дослідження економічної суті методичних підходів до визнання доходів, витрат і формування фінансового результату. Доведено, що в умовах дії ринкових відносин, для прийняття управлінських рішень на рівні підприємства і розрахунку загальнодержавних статистичних показників важливого значення набуває інформація про фінансові результати. Важливість показника прибутку (збитку) для різних користувачів підтверджує об'єктивну потребу запровадження єдиних принципів, методологічних засад визнання доходів та витрат.

Дослідженні основні питання стосовно формування та обліку фінансових результатів діяльності є досить вирішальними і багато в чому їх вирішення вплине на зміцнення економічного стану вітчизняних підприємств.

Список використаної літератури.

1. Національне Положення (Стандарт) Бухгалтерського Обліку №1 МФУ (Наказ № 73 від 07.02.2013 р.).
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (редакція від 03.01.2017 р.).

Кузьменко І. В.,
студентка 3 курсу фінансово-економічного факультету

Науковий керівник
Петренко І. П.,
к. е. н., доцент кафедри інвестиційної діяльності
ДВНЗ “Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана”
Київ

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКІВ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

В умовах світової кризи та фінансово-економічної нестабільності процес фінансування та реалізації інвестиційних проектів значно погіршився та зазнає впливу багатьох чинників, що в результаті призводять до ризиків. Найбільш дієвими методами мінімізації ризиків інвестиційних проектів є лімітування, хеджування цінних паперів, страхування та диверсифікація.

Метод лімітування передбачає встановлення граничних сум витрат, продажу, кредиту за для зменшення розміру втрати. Лімітування передбачає встановлення граничних сум витрат, продажу, кредиту з метою зменшення розміру втрати.

Для раціонального використання венчурного капіталу застосовуються схеми, за якими венчурні інвестори вкладають до 70% статутного капіталу створюваних суб'єктів господарювання. Це сприяє мотивації діяльності самих підприємців і мінімізації ризиків. Також проекти можуть фінансуватися кількома інвесторами, що дасть змогу більш активному розвитку підприємств та забезпечує синергійний ефект від об'єднання спеціальних знань, ділових зв'язків і управлінського досвіду.

Метод хеджування полягає в перекладанні ризиків на певну категорію учасників фінансового ринку з метою забезпечення незалежності грошових потоків компанії від не пов'язаних з основним бізнесом ризиків. Цей метод ґрунтується на використанні похідних цінних паперів для фіксації ціни.

Страховання є методом, в основі якого лежить розподіл розміру шкоди між усіма учасниками страхування.

Систематизувавши практичний досвід, можна виокремити кілька видів договорів страхування інвестицій залежно від різних етапів інвестиційної діяльності:

- предмета застави;
- відповідальності отримувача інвестиції перед інвестором;
- відповідальності розробника інвестиційного проекту перед замовником;
- інвестиційних ризиків інвестором або отримувачем інвестиції;
- відповідальності інвестора перед отримувачем інвестиції;
- майнових та немайнових прав власності, які є інвестицією.

Диверсифікація визначає потік розподілу коштів, що інвестуються, між різними об'єктами інвестування. Диверсифікації має такі риси, які зумовлюють спеціальне застосування та відповідні наслідки:

1) диверсифікація у більшості випадках вигідна для інвестора, який не хоче мати великі ризики, адже цей метод зменшує його до тих пір поки доходи на цінні папери не змінюються абсолютно узгоджено;

2) диверсифікація дає більшу користь коли менш узгоджено змінюються доходи на цінні папери.

Формування та вибір пріоритетних шляхів мінімізації можливих ризиків під час реалізації інвестиційних проектів зумовлюють:

- необхідність своєчасної ідентифікації видів ризиків, які характерні конкретному інвестиційному проекту;
- визначення стратегії “взаємодії” з ризиком – (погодитись на ризик; контролювати ризик; передавати ризик іншим; уникати ризику);
- умови платежів за контрактом; банківські рахунки з особливим режимом; оптимізація структури портфеля інвестиційних проектів;
- забезпечення високої ліквідності інвестицій, диверсифікування, хеджування;
- розподіл ризику між учасниками проекту; резервування засобів на покриття непередбачуваних збитків;

- доцільність створення служби контролінгу на підприємстві, що здійснює реалізацію інвестиційного проекту для здійснення системного моніторингу процесу інвестування.

Характерною ознакою процесу реалізації інвестиційних проектів є виникнення деякої ризикованості та непередбачуваності подій. Але за умов ідентифікації та класифікації усіх можливих видів ризиків можна передбачити та завчасно скоригувати процес проходження майбутніх фаз життєвого циклу інвестиційного проекту також відокремити джерела ризику, мінімізувати або усунути негативний вплив та досягнути економічного й соціального ефекту. Для мінімізації інвестиційних ризиків підприємств доцільно використовувати методи страхування та диверсифікації як такі, що найбільш оптимально поєднують «можливості–витрати», що є головним критерієм для їх застосування. Метод залучення додаткової інформації теж характеризується ефективністю, проте його використання обмежене високими витратами на реалізацію. Використання методів хеджування та лімітації є економічно невиправданим.

Список використаних джерел

1. Барташевська Ю.М. Комплексний підхід до оцінювання інвестиційного ризику підприємства / Ю.М. Барташевська // Європейський вектор економічного розвитку: зб. наук. праць. – Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля. – 2013. – № 2. – С. 25–31.
2. Зальотов О., В. Вареня Знайти й убезпечити: Страхування інвестиційних ризиків /Зальотов О.// Галицькі контракти. – 2011. – № 23. – С. 28-31.
3. Берест М. Н. Теоретические подходы к управлению рисками в инвестиционной деятельности/ Берест М. Н. // Бизнесинформ. – 2009. – № 5. – с. 31-33.

Мадай Д. О.,
студентка 3 курсу фінансово-економічного факультету

Науковий керівник
Петренко І. П.,
к. е. н., доцент кафедри інвестиційної діяльності
ДВНЗ “Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана”
Київ

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

На сучасному етапі для більшості високорозвинених країн впровадження інноваційного напрямку розвитку підприємств є пріоритетним шляхом розвитку. В умовах посилення конкуренції, поглиблення кризових явищ, мінливості економічного середовища підприємств впровадження інновацій стимулює підвищення конкурентоспроможності та посилення власних позицій на ринку. Інноваційна діяльність потребує значних капіталовкладень, але саме підприємства, що здійснюють таку діяльність в останні роки є найбільш успішними і мають можливість підняти економіку на новий рівень, який відповідав би сучасним цивілізаційним вимогам.

Україна також поетапно приєднується до інноваційних країн, проте дані процеси значно гальмуються внутрішніми економічними та політичними кризами. Проте, навіть кризові умови не здатні змінити пріоритети інноваційного розвитку, адже використання знань та інновацій як основних джерел економічних ресурсів може забезпечити зростання конкурентних позицій підприємства та сформувати базис для майбутнього ефективного розвитку суб'єкта господарювання. Євроінтеграція України зумовила необхідність формування та запровадження інноваційної моделі розвитку вітчизняних підприємств, яка повинна забезпечити конкурентоспроможність національної економіки, підвищити експортний потенціал країн та забезпечити високі темпи економічного росту країни/

Наразі в Україні характерним є незначна кількість державних цільових програм, незважаючи на те, що інноваційний розвиток вітчизняних підприємств

визначається пріоритетним. Тому, зважаючи на низький рівень підтримки та інституційного забезпечення, можливості стрімкого розвитку інноваційного сектору вітчизняної економіки доволі обмежені. Варто наголосити, що саме під час кризових явищ державна підтримка підприємств є запорукою їхнього ефективного розвитку в майбутньому [1].

Важливим для розвитку інновацій та інвестицій є показник ефективності регулювання, який включає такі компоненти: свободу бізнесу (легкість відкриття та ведення бізнесу), свободу праці (легкість найму та звільнення, гнучкість ринку праці), індекс валютної свободи (враховує інфляцію та контроль цін).

Інновації вітчизняних підприємств впроваджуються не завжди ефективно своєчасно і правильно, тому існує гостра потреба в змінах національної інноваційної системи. Ефективному впровадженню інновацій в Україні перешкоджає ряд наступних причин:

- Політична та економічна криза;
- Нерозвиненість інноваційного ринку;
- Правова незахищеність інноваційних проектів;
- Дестабілізація банківської системи;
- Відсутність засобів стимулювання інноваційного розвитку з боку держави;
- Недосконала податкова система, проблеми корупції і т.д.

Не дивлячись на значний інноваційний потенціал, сучасний стан інноваційної діяльності в Україні більшістю експертів-науковців визначається як кризовий і такий, що не відповідає сучасному рівню інноваційних процесів у промислово-розвинених країнах та потребам інноваційного розвитку. Основними факторами, які стримують інноваційну активність вітчизняних підприємств є недостатність державної підтримки, брак фінансових ресурсів, високі ризи та нерозвинена законодавча база. Відповідно до цього пріоритетами розвитку інноваційного потенціалу вітчизняних підприємств мають стати [2]:

- ✓ сприяння та підтримка підприємств, що займаються інноваційною діяльністю;
- ✓ гарантування та захист прав інвесторів;
- ✓ стабільне законодавство.
- ✓ цілеспрямована підготовка кадрів, менеджерів інноваційної діяльності;
- ✓ створення умов для розвитку різноманітних форм підприємництва у сфері науки, виробництва і обороту.
- ✓ розширення форм інфраструктури інноваційного ринку (технопарки, технополіси, бізнес-інкубатори, наукові центри, торговельні інноваційні біржі).

Як висновок, хотілося б зазначити, що в сучасних ринкових умовах світової глобалізації, посилення конкуренції та ускладнення кризових явищ впровадження інновацій є основним рушієм в формуванні конкурентних переваг та посилення ефективності функціонування вітчизняних підприємств. Беручи до уваги все вищесказане можна наголосити, що Україна потребує нової державної програми інноваційного розвитку, в основу якої будуть покладені : розвиток інноваційного ринку, створення сприятливого інноваційного клімату, удосконалення законодавчої бази, належна підтримка державних органів влади та подолання кризових явищ у політичній та економічній сфері. Необхідно розвивати інноваційний потенціал в Україні, але це неможливо без вивчення особливостей інноваційних процесів зарубіжних країн, тому потрібно проаналізувати інноваційний досвід інших країн світу та адаптувати його до вітчизняних умов розвитку.

Список використаних джерел:

1. Лиськова Л. М. Інноваційна діяльність вітчизняних підприємств у період структурної кризи як метод забезпечення їх конкурентоспроможності / Л. М. Лиськова // Європейські перспективи. – Вип.6. – 2015. – С. 13-19.
2. Ганечко І. Г. Інноваційна діяльність в Україні: тенденції та проблеми розвитку / І. Г. Ганечко, К. М. Афанасьєв // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. – Вип.1 (1). – 2016. – С. 189-193.

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Концентрація в страхових організаціях значних об'ємів фінансових ресурсів перетворює страхування у важливий фактор розвитку економіки : шляхом активної інвестиційної політики. Страхові компанії перетворюють пасивні кошти, отримані від різних страхувальників в активний капітал, що діє на ринку. У процесі здійснення своєї діяльності вони залучають кошти в якості внесків клієнтів, які згодом трансформуються в страхові резерви, які є гарантією виплати відшкодування в результаті виникнення страхового випадку [1]. Таким чином, з моменту надходження цих коштів у страхову компанію до моменту виплати відшкодування, дані ресурси залишаються тимчасово вільними, що призводить до потреби формування ними інвестиційного портфеля.

Інвестиційна діяльність господарюючих суб'єктів має вагоме значення для розвитку економіки країни в цілому. Велика роль у припливі інвестицій в національну економіку відводиться страховим організаціям [2]. Це пов'язано з тим, що в їх розпорядженні протягом деякого періоду часу знаходяться залучені в якості страхових внесків фінансові ресурси, які на певних умовах можуть бути використані в якості джерела інвестицій. Перерозподілені за допомогою страхових компаній ресурси є основним джерелом довгострокового капіталу, що є важливим чинником розвитку економіки країни .

Інвестиційна діяльність відіграє велику роль у підвищенні ефективності функціонування і самих страхових компаній. Формування та подальше управління інвестиційним портфелем дозволяє не тільки забезпечити ліквідність і збереження фінансових ресурсів, які перебувають у тимчасовому розпорядженні, але і отримувати додатковий дохід.

Формування інвестиційного портфеля ґрунтується на певних цілях: збереження капіталу, примноження капіталу, отримання поточних доходів. Іншими словами, інвестиційний портфель страхової компанії безпосередньо залежить від специфіки страхової діяльності [3]. Основна відмінність процесу реалізації страхової послуги від інших видів підприємництва полягає в тому, що звичайне підприємство спочатку здійснює певні вкладення в організацію виробництва товарів або послуг, а після фактичного надання послуги або переходу товару у власність покупця, отримує оплату. У страхуванні клієнт авансує страховика, так як страховий внесок сплачується звичайно спочатку терміну дії договору страхування. В результаті чого, у розпорядженні страхової компанії протягом певного терміну перебувають тимчасово вільні фінансові ресурси, представлені здебільшого коштами страхових резервів, які на певних умовах можуть бути спрямовані на інвестиції.

Ефективність формування інвестиційного портфеля страхових компаній залежить не тільки від нормативних обмежень, які встановлюються державою, але і від обсягу та якості використання їх інвестиційного потенціалу [4]. Що більший інвестиційний потенціал страхової компанії, то більше вона має можливостей придбання різного роду цінних паперів та формування ефективного портфеля. Інвестиційний потенціал характеризує можливості окремої страхової компанії стабільно та гарантовано формувати інвестиційний портфель.

Вітчизняні страхові компанії в здійсненні інвестиційної діяльності розміщують близько 25 % вільних грошових коштів у банківських вкладах та металах. З огляду на сучасний рівень розвитку фінансового ринку України депозити залишаються найбільш інвестиційно-привабливим фінансовим інструментом для страхових компаній.

Посилення конкуренції, потреба у спеціалізованому управлінні новими фінансовими інструментами та підвищення вимог до управління ризиками спонукають закордонних страховиків користуватися послугами компаній з управління активами [5]. Довірче управління дозволяє страховикам підвищити

прибутковість їх інвестицій, забезпечити необхідний рівень платоспроможності й фінансової стійкості, а також зосередити увагу на страховій діяльності, звільнившись від виконання непрофільних для страхової компанії функцій.

Досвід функціонування вітчизняних страхових компаній засвідчує недостатню активність у сфері управління активами компанії. Водночас слід зазначити, що останніми роками відбувається поступове нарощення обсягів операцій з професійного управління активами страхових компаній.

Використана література

1. Тендериць С. В. «Управління платоспроможністю страхової компанії». – 2017.
2. Осадець С. С., Удосконалення страхової справи //Фінанси, облік і аудит.–2012.–Вип. – 2012. – Т. 20. – С. 121-132.
3. Карпенко Л. М., Карпенко Л. Н. Розробка системи аналітичних показників інтегрованого управлінського аналізу інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства. – Verlag SWG imex GmbH, 2014.
4. Бутов А. М., Костецький В. В. Особливості формування інвестиційних ресурсів підприємства в сучасних економічних умовах. – 2015.
5. Сова О. Ю. Проблеми та перспективи розвитку страхового бізнесу в Україні //Наука й економіка.-2015.-Вип. – 2015. – Т. 1. – С. 42-48.

Розділ V. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ КРИЗИ

Березюк В. О.,
студент III-го курсу,
ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана»,
м. Київ

Науковий керівник
Стрільчук Л. В.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри банківської справи,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет ім. Вадима Гетьмана», м. Київ

УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНИМИ КРЕДИТАМИ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Фінансово-економічна криза та стрімка девальвація національної валюти негативно впливають на стан банківської сфери. За таких умов, валютні, інвестиційні, кредитні та депозитні ризики значною мірою збільшуються і постають як серйозна загроза для всієї банківської системи. Однак, саме кредитний ризик є найбільш загрозливим для функціонування банків, оскільки він провокує найбільші фінансові втрати та появу проблемних кредитів для банку. Стрімке зростання обсягу проблемних кредитів, що спостерігається в останні роки в Україні, загрожує рядом негативних наслідків, зокрема, падінням платоспроможності, ліквідності банку, втратою іміджу та репутації. Збільшення обсягу проблемної кредитної заборгованості свідчить також про те, що вітчизняні методи управління не є дієвими в сучасних умовах. Саме тому, дана проблематика ефективного управління «токсичними» кредитами з використанням зарубіжного досвіду набуває особливої актуальності.

Незважаючи на значну кількість досліджень даної тематики немає єдиної думки про сутність проблемних кредитів та підходи до управління ними. Загалом, «токсичний актив» (з англ. Non-performing loan, далі NPL) можна визначити як неліквідний банківський актив, ризик неповернення за яким є

досить високим. Міжнародний валютний фонд визначає NPL як кредит, за яким виплата відсотків і основної суми боргу прострочені на 90 днів або більше, а також є інші вагомні причини сумніватися, що виплати будуть здійснюватися в повному обсязі. [1]

Офіційна статистика НБУ свідчить, що обсяг проблемних кредитів в Україні досяг критичного рівня. За даними НБУ, обсяги негативно класифікованих кредитів становлять 25,3% від загального портфеля українських банків, або 238,5 млрд. грн. Але за даними експертів і неофіційними даними НБУ, частка проблемних активів сягає 55%, що становить уже 518,4 млрд. [2] Така ситуація потребує вирішення, а отже і розробки конкретних заходів її подолання.

Для профілактики проблемних кредитів потрібно застосовувати як державні так і банківські механізми координації. Головними виступають банківські механізми, оскільки успіх окремого банку формується саме на мікрорівні. [3] Пропонується створення ефективно керованого професійного підрозділу управління і моніторингу проблемною заборгованістю в банку, що включає висококваліфікованих фахівців фінансового та юридичного сектору.

Загалом, науковий підхід виділяє два основні форми управління проблемними кредитами. Це реабілітація (співпраця з позичальником) та ліквідація (повне списання кредиту). Деякі науковці, вважають що дієвим методом є виключно реабілітація NPL і саме вона має застосовуватися у 90% випадків, як правило, у вигляді реструктуризації. [4] Таке твердження є досить вузьким, оскільки практично не враховує конкретні методи управління NPL, які стосуються окремої форми.

В Україні в основному використовуються такі методи ліквідації проблемних кредитів – покриття за рахунок резервів та продаж колекторським установам. В обох випадках банки фіксують величезні збитки, що потребує додаткового резервування, а іноді й додаткового залучення капіталу. Судовий метод, тобто стягнення NPL через суд також є недієвим, оскільки судовий

процес є дуже довгим та затратним. На думку експертів, з використанням цих методів можна компенсувати не більше 15% вартості активів.

Саме в таких умовах доцільно використовувати міжнародний досвід. Створення системи захисту активів (передача токсичних кредитів зі слабких банків в більш сильні), створення Bad Bank (передача всіх проблемних кредитів до одного банку, що фінансується з податків), організація компаній з управління активами – КУА (компанії, що наділені додатковими повноваженнями та діють виключно у межах закону) та сек'юритизація (заміна кредитів на цінні папери для формування ринку проблемних кредитів). Найбільш оптимальним для України буде поєднання сек'юритизації та створення КУА замість колекторських установ, оскільки це дозволить зберегти діючу структуру та досягти мети, уникаючи при цьому непрогнозовані фінансові втрати за допомогою вже створених технологій сек'юритизації проблемних активів в Україні.

Отже, проблема “токсичних” кредитів є актуальною. Статистика свідчить, що її показники вже досягли критичного рівня. Вітчизняні методи управління NPL виявилися не в повній мірі дієвими і потребують удосконалення. Міжнародний досвід пропонує спектр методів, серед яких найкращими для України будуть сек'юритизація та створення компаній з управління активами. Як профілактичний засіб рекомендується створення окремих підрозділів з управління NPL для попередження проблем, що пов'язані з їх виникненням.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/index.htm>.
2. Офіційна статистика НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=65162
3. Бугель Ю. В. Стратегія управління проблемною заборгованістю банківських установ / Ю. В. Бугель // Формування ринкової економіки : зб. наук. пр. – Київ: КНЕУ, 2015 – Вип. 33 - С. 502-509.
4. О. П. Білько. Характеристика методів управління в процесі роботи з проблемними кредитами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://law.nau.edu.ua/images/Nauka/Naukovij_jurnal/2015/statji_n3_36_2015/24.pdf

Бойко Д. А.,
студент 3 курсу
факультету економіки та управління

Науковий керівник
Красножон С. В.,
к. е. н., доцент, доцент кафедри інвестиційної діяльності
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
м. Київ

ОПОДАТКУВАННЯ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ: СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Податкове регулювання банківської діяльності в узагальненому вигляді трактують як цілеспрямований комплексний процес використання засобів та інструментів впливу державної податкової політики на банківську діяльність з метою стимулювання чи стримування надання банківських послуг для отримання позитивних соціально-економічних результатів [1].

Будь-яка банківська установа має внутрішнє та зовнішнє призначення. Внутрішнім є отримання прибутку, а зовнішнім – обслуговування економіки. Оподаткування банківської системи впливає на результати діяльності за обома призначеннями. важливою причиною актуальності даної теми є слабка вивченість особливостей фінансових результатів фінансових інститутів та кінцевого впливу на них оподаткування. Відсутність досконалої наукової бази веде до істотних помилок у процесі взаємодії банківської сфери з державними органами, ухилення від оподаткування та невиконання завдань банківської системи в цілому [2].

Формально, з погляду ведення підприємницької діяльності, банківська установа особливо не відрізняється від будь-якого суб'єкта підприємництва, проте вона має одну дуже істотну особливість – саме на банки покладена головна функція здійснення грошово-кредитної політики держави. Іншими словами банківська установа – це «фабрика грошей». Від умов, у тому числі і податкових, у яких працює ця «фабрика», прямо залежить стан фінансової системи держави. Ефективна система оподаткування буде стимулювати

стабільний поступальний розвиток економіки, неефективна система цілком може призвести до її колапсу.

На наш погляд, система оподаткування повинна бути такою, щоб працювали кращі сторони обох підходів. Були сподівання, що цьому сприятиме Податковий кодекс. Однак виявилось, що цей основоположний податковий документ визначив або змінив лише другорядні деталі банківського оподаткування, залишивши відкритим принципове питання врівноваження податкових норм.

Податок на прибуток займає особливе місце в податковому регулюванні банківської діяльності. Він має найбільшу питому вагу у величині податкових платежів, що здійснюють банки, і є другим за значущістю податком, який формує бюджет. Відповідно до ст. 136 розділу III Податкового кодексу комерційні банки є платниками податку на прибуток нарівні з іншими підприємствами та організаціями України. Ставка податку на прибуток банків не відрізняється від ставки податку на прибуток підприємств в останній чинній редакції від 1 березня 2017 року становить 18% [3].

Враховуючи особливості діяльності вітчизняних банків і правового поля, в рамках якого вони її здійснюють, та використовуючи світовий досвід, можна сформулювати наступні пропозиції щодо вдосконалення системи оподаткування банків. По-перше, зважаючи на те, що банки через недосконалість податкового законодавства та власні недобросовісні, а іноді шахрайські дії мають можливість приховувати прибуток, пропонується запровадити у вітчизняну практику зарубіжний досвід, згідно з яким, хоча би на період стабілізації фінансового сектора економіки, замінити об'єкт оподаткування банків. У його якості можуть виступати: чисті або валові активи банку, які приховати практично неможливо; банківські витрати, що стимулює банки до їх мінімізації; дебетові банківські транзакції, що унеможливорює встановлення на них монополюю високих цін і тарифів та обмежує зацікавленість банків у надмірно ризикованих капітальних вкладеннях.

По-друге, з метою підвищення капіталізації банку, як однієї з найважливіших умов зміцнення їх фінансової стійкості, та з метою збільшення податкових надходжень до бюджету доцільно розширити базу оподаткування податком на прибуток за рахунок: відновлення оподаткування сум дооцінки іноземної валюти, придбаної банком з метою купівлі-продажу; упорядкування практики створення страхових резервів за активними операціями, але лише під ризику за добросовісними, а не спекулятивними чи шахрайськими операціями; приведення у відповідність з чинними законодавством порядку встановлення розмірів активних та пасивних процентних ставок, що особливо стосується кредитних операцій банків.

В умовах фінансової кризи реалізація запропонованих змін до чинного законодавства сприятиме вдосконаленню механізму оподаткування діяльності банків, поліпшенню їх фінансової стійкості, вирівнюванню умов оподаткування банків і інших господарюючих суб'єктів, збільшенню надходжень до бюджету, а також дозволить усунути суперечності норм різних законодавчих документів.

Список використаних джерел:

1. Дзюба О.В. Податкове регулювання банківської діяльності в Україні та визначення його пріоритетних функцій [Текст] / О.В. Дзюба // Економічний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Г. Сковороди (Фінанси, грошовий обіг, кредит). – 2011. – №17/1
2. Мединська Т. В., Власюк Н. І. Податкова система: Навчальний посібник. 3-є вид., перероб. та доповнене. – Львів: «Магнолія-2006», 2012. – 424 с.
3. Податковий кодекс України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.

Грачов Є. С.,
студент 3 курсу
факультету економіки та управління

Науковий керівник
Красножон С. В.,
к. е. н., доцент, доцент кафедри інвестиційної діяльності
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»,
Київ

ВЗАЄМОДІЯ ЦЕНТРАЛЬНОГО ТА КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Банки є головними елементами кредитної системи, тобто системи кредитно-фінансових установ, які акумулюють вільні грошові засоби на кредитному ринку і надають їх в позику. Кредитна система – як система фінансових посередників, що діють на кредитному ринку, є однією із суттєвих елементів ринкової інфраструктури. Сучасна кредитна система включає такі основні компоненти: центральний (емісійний) банк; комерційні, інвестиційні і спеціальні банки; страхові компанії і пенсійні фонди; спеціалізовані небанківські кредитно–фінансові установи (фінансові компанії, інвестиційні фонди, кредитні системи, благодійні фонди тощо). Центральний банк – це банк, який регулює кредитну систему. Він володіє монопольним правом випуску (емісії) банкнот в обіг і здійснює кредитно–грошову політику в інтересах національної економіки. Основним завданням центрального банку є кредитно-грошова і валютна стабілізація національної економіки. В Україні центральним є Національний банк України. Його основні функції: емісія готівкових грошей; регулювання кредитної емісії (випуск безготівкових грошей); акумуляція та збереження касових резервів інших кредитних установ; збереження офіційних золотовалютних резервів; надання кредитів і виконання розрахункових операцій для урядових органів; здійснення розрахунків і перевідних операцій для комерційних банків; грошово-кредитне регулювання економіки; контроль за діяльністю кредитних установ; надання комерційним банкам ліцензій на проведення банківських операцій та операцій із зарубіжною валютою; обслуговування державного боргу країни [1].

Головна функція Центрального банку – це діяльність як міжбанківського розрахункового центру та кредитора останньої інстанції. Центральний банк проводить єдину державну політику в галузі грошового обігу, кредиту, зміцнення грошової одиниці, організує міжбанківські розрахунки, координує діяльність банківської системи в цілому, визначає курс грошової одиниці відносно валют інших країн. Національний банк встановлює порядок визначення облікової ставки та інших процентних ставок за своїми операціями, дає дозвіл на створення комерційних банків шляхом їх реєстрації та видає ліцензії на виконання банківських операцій, встановлює банкам та іншим фінансово-кредитним установам нормативи обов'язкового резервування коштів. Другим рівнем банківської системи виступають комерційні банки. Це – кредитні установи, призначені для залучення грошових засобів та їх розміщення від свого імені на умовах поверненості, строковості, платності. Основне призначення комерційних банків – посередництво у переміщенні грошових засобів від кредиторів до позичальників і від продавців до покупців. Комерційні банки здійснюють банківські операції у найширшому діапазоні: концентрують тимчасово вільні грошові кошти, перетворюючи їх у позичковий капітал; надають кредити підприємствам і організаціям; здійснюють посередництво у розрахунках і платежах; здійснюють кредитну емісію, випуск в обіг безготівкових грошей; здійснюють операції з цінними паперами і товарними документами; надають консультаційні послуги тощо. Як і для всіх видів підприємницької діяльності, ціллю діяльності комерційних банків є отримання прибутку.

Проводячи відповідну грошово-кредитну політику, Національний банк може кредитувати комерційні банки через: закриті кредитні аукціони; операції РЕПО (купівля-продаж державних цінних паперів) і рефінансування інвестиційних операцій (вкладення коштів у векселі та акції суб'єктів підприємницької діяльності). Між комерційними банками кредитні ресурси розподілялися з урахуванням розміру статутного фонду, мережі банківських установ тощо. В свою чергу, комерційні банки виступають часткою суспільного

механізму, вони розподіляють кошти, діють в чіткій координації з іншими банками, підпорядковуються правилам, встановленим центральним банком. Економічна сутність кредитів Національного банку на макрорівні полягає в тому, що через кредитування комерційних банків та інших кредитних установ, здійснюється емісія грошей в обіг і розширюється обсяг сукупної грошової маси в економіці. Це створює умови для експансії кредитної діяльності банків [2]. Дворівнева банківська система, що характерна для держав із ринковою економікою, передбачає відносини підпорядкування між центральним і комерційними банками у проведенні відповідної грошово-кредитної політики. З метою регулювання економічного зростання, стримування інфляції, забезпечення зайнятості, врівноваження платіжного балансу держава здійснює комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредитних відносин. Задовольнити додаткову потребу економіки в кредитах має можливість лише Центральний банк.

Список використаних джерел:

1. Банківські операції : [підручник] / [за ред. А. М. Мороза]. — К. : КНЕУ, 2000. — 384 с.
2. Лисенков Ю.М. Операції з векселями : взаємодія банків та підприємств / Ю. М. Лисенков, І. В. Педь. — К. : Вісник фондового ринку, 2000. — 640 с.

Дацько М. В.,

Студентка факультету маркетингу, 3 курсу, спеціальність - маркетинг,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
місто Київ

Науковий керівник

Стрільчук Л. В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри банківської справи,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет ім. Вадима Гетьмана», м. Київ

КРЕДИТУВАННЯ ТА ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ І ЗА КОРДОНОМ

Освітній кредит – це різновид споживчого кредиту, що надається з метою отримання позичальником якісної освіти в різних сферах. Види і технології надання освітніх кредитів:

- ✓ за участю держави;
- ✓ приватними банками на комерційній основі;
- ✓ власне сферою вищої освіти;
- ✓ фондами молодіжної підтримки.

Освітні кредити, які надаються державою, забезпечують виконання державного замовлення і використовуються як інструмент соціальної політики. Основне завдання - підвищення доступності професійної освіти. У сфері вищої освіти кредити генеруються навчальними закладами та спрямовані на підвищення якості навчання. Банківські кредити на здобуття освіти спрямовані на одержання прибутку. [1]

Розглянемо два типи системних моделей фінансування вищої освіти:

1. Американська. За здобуття освіти платять студенти — самостійно або за допомогою кредитних організацій. Базується на тому, що вища освіта — це товар, що продається та купується за гроші, розкриває можливості знайти високооплачуване робоче місце.

2. Європейська. Платять комерційні спонсори, держава та благодійні організації. Фінансування здійснюється державою, адже вища

освіта — суспільне благо, яке громадянин має право вимагати у суспільства. [2]

Вища освіта в Україні знаходиться в процесі трансформації, який зумовлено світовими тенденціями, реформаційними перетворення в державі та суспільстві. Фінансування вищої освіти в Україні в основному здійснюється з використанням кошторисно-бюджетного методу. Джерело фінансування навчального закладу залежить, насамперед, від його форми власності. В Україні вони поділяються на державні та недержавні. В світовій практиці сформувалися кілька підходів до організації державного фінансування вищої освіти:

- Фінансування за видатками (Канада, Велика Британія, Франція, Японія, Швеція, Норвегія, Китай, Нігерія) – кошти надходять прямо до ВНЗ, а їх використання чітко контролюється державою. Бюджетування здійснюється з використанням трьох механізмів: лінійний бюджет – кошторис розподіляється за типами витрат; програмний бюджет – розподіл коштів за центрами вартості (окремі факультетами, викладачі, які відповідають за програму); кошторис за видами діяльності - виокремлення витрат на навчання, дослідницьку роботу.

- Фінансування за результатами (Данія, Фінляндія, Ізраїль, Нідерланди, США) – виділення коштів залежить від результатів навчальної та науково-дослідної діяльності ВНЗ: якості та обсягу наданих послуг; соціально-економічного ефекту від здобуття освіти: кар'єрного зростання випускників, їх доходів, задоволеності роботодавців якістю підготовки випускників тощо. ВНЗ має більше повноважень у фінансовому та адміністративному управлінні, але галузеве міністерство здійснює постійний моніторинг якості освіти.

- Договірне фінансування освіти (Бразилія, Аргентина, Індія, Греція, Італія). Проводяться переговори між представниками ВНЗ та освітнього міністерства або фінансових установ. Формування бюджету ВНЗ відбувається: шляхом збільшення коштів відповідно до планів розвитку освітнього закладу; зважаючи на політичну вагу в суспільстві

представників даного навчального закладу; методом встановлення урядом для кожного конкретного ВНЗ фіксованого проценту від національного доходу.

Питання недержавних форм фінансування вищої освіти є досить дискусійним. Застосування окремих джерел є досить обмеженим з різних обставин. Перешкодою для фінансової допомоги освіті з боку підприємств та фінансових структур є непрозорість бюджетного процесу. Громадським організаціям чи благодійним фондам складно вступати у контрактні відносини з навчальними закладами, оскільки вони не можуть наймати працівників для виконання професійних завдань. [3]

У світовій практиці спостерігається тенденція до зростання обсягу фінансування вищої освіти приватним сектором, що спричинено недостатністю державного фінансування. За даними Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) приватні кошти складають більше половини витрат на освіту у США, Японії, Австралії та Ізраїлі, а в Чилі і Південній Кореї складає 75%, що призводить до високого рівня плати за навчання студентів. У Європі рівень даного показника є значно меншим, наприклад у Великобританії частка приватного фінансування складає 4 %, у Франції – 6 %, у Німеччині – 1 %. [4]

Список використаних джерел:

1. Захаревич Г.О. Державне кредитування здобуття вищої освіти: вітчизняний та зарубіжний досвід// Інтернет-холдинг Олега Соскіна. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://soskin.info/ea/2011/9-10/201117.html>.
2. Білінець М. Ю., Освітні кредити як джерело фінансування вищої освіти: світова практика та українські реалії // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 15. – С. 34 – 38.
3. Малишко В. В. Фінансування вищої освіти в Україні: проблеми та перспективи / В. В. Малишко // Молодий вчений. - 2016. - № 2. - С. 64-67. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_2_18.
4. Малік Є.О., Білінець Ю.М. Фінансування вищої освіти: сучасні тенденції та зарубіжний досвід. // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3259>.

Дідківська О. М.,
студентка 3 курсу кафедри маркетингу
КНЕУ ім. В. Гетьмана, м. Київ

Науковий керівник
Стрільчук Л. В.,
к. е. н., доцент,
КНЕУ ім. В. Гетьмана, м. Київ

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Станом на 1 вересня 2016 року в Україні функціонують 100 банків (без врахування неплатоспроможних банків), з них 25 – банки з іноземним капіталом. Основними лідерами є: ВАТ "Райффайзен Банк Аваль", АКБ "Укрсоцбанк", АКІБ "УкрСиббанк", ЗАТ "Комерційний Банк ПриватБанк" та ВАТ "ВіЕйБі Банк". Склад лідерів іпотечного ринку залишається незмінним: 1 місце - Укрсиббанк 16,43%, 2 місце – Укрсоцбанк 12,22%, 3 місце – ОТП банк 11,43%, 4 місце – Райффайзен Банк Аваль 11,01%, 5 місце – Приватбанк 5,82%. [5]

Серед основних проблем, які стримують зростання іпотечного ринку в Україні та забезпечення населення доступним житлом є:

- відсутність гарантійних фондів іпотечного страхування;
- неспроможність банківської системи працювати за міжнародними схемами реінвестування;
- недовіра населення до українських банків та побоювання щодо втрати свого житла у разі банкрутства банка-кредитора;
- нездатність багатьох банків позичати кошти на міжнародних ринках капіталу через їх неповну відповідність вимогам міжнародного законодавства;
- відсутність розуміння населенням процесів іпотечного фінансування;
- наявність інших, більш прибуткових напрямків діяльності;
- відсутність принципових засад, що повинні визначати правове регулювання іпотеки;

- наявність на ринку іпотечного кредитування універсальних банків, коли в багатьох розвинених країнах, зокрема в Німеччині, працюють спеціалізовані.

Для розв'язання вищезазначених проблем варто розглянути питання, пов'язані з відмінністю та перевагою кредитування первинного та вторинного ринку, враховуючи, що кредитні ставки практично не відрізняються. На думку спеціалістів у галузі іпотечного кредитування, більш поширеними сьогодні є іпотечні кредити на купівлю житла на вторинному ринку [2]. Головною причиною та перевагою є те, що в цьому випадку придбана нерухомість переходить у власність покупця практично одразу, тоді як кредитування купівлі нерухомості на початковому етапі будівництва супроводжується ймовірністю виникнення великого ризику для інвесторів. Зустрічаються випадки будівельних афер, прикладом є афера «Еліта-Центр», яка здійснювалася шляхом укладання з громадянами договорів з інвестиційно-будівельною компанією про пайову участь у будівництві будинків в різних районах Києва. Насправді будівництво квартир не велося і шахраї укладали договори подвійного, а іноді й потрійного продажу тих самих квартир в неіснуючих будинках. Правоохоронні органи стверджують, що загальна сума коштів отриманих таким чином шахраями сягнула 400 млн. гривень [4].

Для вирішення цих проблем потрібно забезпечити державну підтримку іпотечного кредитування, адже при державних гарантіях іпотечних зобов'язань фізичних осіб Державною іпотечною установою, фінансовій компенсації іпотечним банкам частини плати за користування кредитом за пільговою процентною ставкою і при наданні для окремих споживачів субсидії для сплати першого внеску або частини іпотечного кредиту для придбання житла іпотечного кредитування може стати надійним засобом залучення як заощаджень населення, так і потенційних інвесторів для кредитування житлового будівництва. Також варто розвивати фондовий ринок, який буде, в свою чергу, акумулювати довгі гроші – страхові компанії, пенсійні фонди тощо. Тоді ці довгострокові ресурси можуть потрапити у банківську систему, і банки

можуть почати знову видавати довгі іпотечні кредити. Наступним напрямком є розробка коротких програм кредитування на 3 – 5 років при нижчих кредитних ставках, що дасть змогу зменшити ризик неповернення грошей. Неодноразово Кабміном розглядалося створення ощадно-будівельних кас, що передбачатиме накопичення громадянами в цих касах 50% від загальної вартості житла. Після досягнення цієї суми на рахунку вкладник зможе отримати кредит на суму, що залишилася, необхідну для купівлі житла. Особливе місце для залучення інвестиційних ресурсів у будівництво, а також для рефінансування банків, що надають населенню іпотечні кредити, можуть зайняти пенсійні фонди, страхові компанії та пайові інвестиційні фонди, оскільки при правильній організації управління їх активами є можливість диверсифікувати ризики.

Список використаних джерел:

1. Закон України “Про іпотеку”: 05.06 2003 р. №898-IV за станом на 21 червня 2010 року / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.:Парламент. Вид.-во, 2010. – 36 с.
2. Буханевич А.Д. Сутність безпеки іпотеки та її фактори/ А.Д. Буханевич // Економіка АПК. – 2009. - №4. – С. 83-86.
3. Жук О.В. Стан і перспективи розвитку іпотечного кредитування в Україні / О.В. Жук// Економічний простір. – 2009. №23/1. – С. 308-315.
4. Румянцева С. Розвиток ринку іпотечного кредитування / С. Румянцева // Цінні папери України. – 2009. - №37. – С.33.
5. Офіційний сайт Української національної іпотечної асоціації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.unia.com.ua.

*Жолоб Анастасія,
студентка 3 курсу ННІ фінансів
та банківської справи у УДФСУ,
Ірпінь*

БАНКІВСЬКИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

На сьогоднішньому етапі стан економічного розвитку України є надзвичайно складним та багатограним. Це проявляється через падіння ВВП за рахунок зниження багатьох чинників, до яких належать: погіршення економічної активності, розбалансування державного бюджету, зростання державної заборгованості, інфляція, падіння купівельної спроможності населення. За таких умов абсолютно усі сектори української економіки піддаються впливу великої кількості дестабілізуючих явищ, які сьогодні спостерігаються в Україні, а саме – поєднання політичної, фінансово-економічної та банківської криз. Така проблемна ситуація підвищує ймовірність негативного сценарію не тільки для банківської системи, а й для економіки України загалом.

Дослідженням проблематики функціонування банківського сектору економіки присвячено праці відомих вітчизняних та зарубіжних учених: Барановського О., Васильченко З., Дроб'язка А., Константинової О., Кузнєцової А., Мороза А., Пустовійта Р., Реверчук С., Корнеєвої В., Лаврушина О., Чуба О. та ін

Дана тема є актуальною, особливо в сучасних умовах, оскільки банківська система перебуває у динамічному стані і неухильно піддається впливу багатьох політичних, економічних та соціальних факторів, а значить – досить швидко змінює вектори свого розвитку.

Банківський сектор України в процесі реформування 2014 – 2016 рр. зіткнувся з цілою низкою негативних явищ загальноекономічного характеру. Крім того, мають місце і проблеми породжені недосконалою політикою регулятора – Національного банку України. Загалом до найбільш відчутних наслідків реформування можна віднести:

- стрімке скорочення кількості банків в Україні;
- зростання недовіри до банківської системи;
- девальвація національної грошової одиниці;
- високий рівень збитковості банківського сектору.

Лише за 2016 рік згідно з даними Міністерства фінансів України кількість діючих банків в державі зменшилась з 117 до 96 [2]. Такий факт дещо підриває довіру до банківського сектору, як результат виникає негативне явище масового відтоку депозитів. Крім того, за 2014 – 2016 рр. гривня девальвувала по відношенню до долара США більше ніж у 3 рази. Таке різке здешевлення національної валюти привело до зростання проблемної заборгованості клієнтів перед банками, оскільки для великої кількості позичальників обслуговування валютних іпотечних кредитів стало просто неможливим. Крім того, за даними НБУ за 2016 рік банківський сектор отримав 159 млрд. грн. збитків, з яких 136 млрд. грн. належать Приватбанку.

Проте, незважаючи на всі вищезазначені негативні процеси банківський сектор України необхідно виводити з складного становища. Для стабілізації ситуації необхідно не тільки докапіталізувати банки, а й знижувати облікову ставку НБУ, що дасть змогу зробити кредитні ресурси значно дешевшими. Поступове повернення довіри – ключовий момент, оскільки без надійних клієнтів банку на позитивні зрушення в секторі можна навіть не розраховувати. Саме ці кроки можуть стати економічним поштовхом для реабілітації банківської системи.

Протягом 2017 року Національним банком України планується "перезавантаження" банківського сектору. Після значних потрясінь попередніх років банки вже розпочинають довгострокове планування, поступово впроваджують нові підходи до ризик-менеджменту, шукають нових клієнтів[1]. Безумовно, такі тенденції є позитивними і дають змогу стверджувати про перспективу стабілізації ситуації в банківському секторі України.

Завершення очищення банківського сектору та прийнятні макроекономічні умови сприятимуть поверненню коштів населення та бізнесу.

Крім того, за очікуваннями НБУ темпи приросту вкладів у 2017 році значно прискоряться порівняно з 2016 роком. Банки налаштовані оптимістично: за даними опитування центрального банку понад 70% фінансових установ очікують на зростання кредитного портфеля підприємств протягом 2017 року[1].

Отже, на сучасному етапі банківський сектор України дещо позбавлений стабільності і значною мірою залежить від державної політики в сфері банківської діяльності, основними пріоритетами якої мають бути принцип ринковості, невтручання, добровільності та справедливої конкурентності.

Список використаних джерел

1. Вісник НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43633516>
2. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/bank/stat/count.php>
3. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ПРИСУТНОСТІ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Розвиток банківської системи України тісно пов'язаний з інтеграційними процесами та інтернаціоналізацією банківської діяльності, тому роль іноземного капіталу в банківській системі, його вплив на фінансову безпеку країни набувають особливої актуальності та потребують постійного дослідження.

За даними НБУ станом на 01.03.2017 року кількість діючих банків з іноземним капіталом становить 25, з них 13 банків – зі 100 % іноземним капіталом. Варто зазначити, що на сучасному етапі спостерігається тенденція згортання діяльності банків з іноземним капіталом у вітчизняному банківському секторі. Такий процес відбувається під впливом дії таких факторів: непрозорої судової системи та відсутності інституту захисту прав кредиторів; відсутності в найближчій перспективі суттєвих передумов для покращання ділового клімату в Україні; поступової трансформації бізнес-моделей європейських банків у контексті оптимізації географічної присутності в окремих регіонах; зниження сукупного попиту і переміщення заощаджень з банківського у позабанківський сектор; валютної нестабільності [1].

Наслідки існування іноземного капіталу в банківській сфері України неодноразово висвітлені у роботах вітчизняних та закордонних науковців. Основними перевагами наявності іноземного капіталу в банківському секторі країни є наступні:

- залучення іноземних інвестицій до банківської сфери прискорює процеси розвитку фінансових ринків, покращує якість банківських послуг, а також розширює їх спектр;
- економія від масштабу, коли іноземні банки можуть викликати консолідацію банківської системи;

- залучення іноземних інвестицій сприяє появі нових методів ведення банківського бізнесу, впровадженню передових технологій банківської діяльності;
- при збільшенні банків з іноземним капіталом, зростає і конкуренція, що призводить до поліпшення ефективності надання послуг, а також сприяє підвищенню кваліфікації робітників;
- зростання конкуренції на ринку призводить до підвищення ефективності функціонування банківської системи, підвищення кваліфікаційного рівня банківських працівників, що насамперед вигідно для позичальника;
- залучення іноземного капіталу сприяє здешевленню банківських послуг, оскільки іноземні банки можуть стати важливим джерелом довгострокового фінансування капіталомістких проектів та забезпечення підприємства необхідними кредитами за нижчими відсотками [5].

Але крім позитивного впливу іноземного капіталу на банківську систему України існують і недоліки присутності такого капіталу. Основними недоліками іноземного інвестування в банківську систему є:

- можливий неконтрольований відтік капіталу з країни, адже акціонери банків з іноземним капіталом переважно інвестують у ті галузі, які є більш прибутковими, і в тих країнах, де економічна безпека і прибуток є вищими;
- економіка країни та ринок праці стають залежними від ефективності діяльності інвесторів;
- банки з іноземним капіталом послаблюють позиції недостатньо розвиненої банківської системи країни (банкрутство місцевих банків, які не спроможні на рівних конкурувати з іноземними, призводить до фінансової нестабільності в країні) [3];
- можлива поява проблеми в процесі контролю за діяльністю іноземних банків, оскільки існують відмінності у системах банківського регулювання;

- іноземні банки можуть мати цілі, які не сумісні з основними завданнями економічної політики країни, в банківську систему якої відбувається залучення іноземного капіталу.

Отже, іноземне інвестування в банківську систему має неоднозначний вплив на економічний стан країни. З одного боку, іноземні інвестори забезпечують прозорість ведення банківських справ, сприяють використанню іноземного досвіду ведення банківських справ, забезпечують налагодження відносин із зарубіжними державами. З іншого боку, іноземні інвестори послаблюють позиції вітчизняних банків на валютному ринку. Тому для гарантування національної безпеки, запобігання кризи української банківської системи, потрібні стабільні, міцні, банки, які зможуть гідно конкурувати з іноземними.

Список використаних джерел:

1. Вплив іноземного капіталу на фінансову стабільність банківської системи / В. В. Коваленко // – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/903>
2. Інновації банків з іноземним капіталом у банківській системі України / В.Г. Костоґриз // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. - 2016. - Вип. 16(2). – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_16%282%29__29
3. Іноземний капітал у банківській системі України: вплив на розвиток валютного ринку та діяльність банків / О. Дзюблюк, О. Владимир // Вісник Національного банку України. - 2014. - № 5. - С. 26. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu_2014_5_16
4. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
5. Роль іноземних інвестицій в банківській сфері / Т. П. Ткаченко, Д.П. Волинець // Сучасні проблеми економіки і підприємництво. Випуск 16, 2015. – Режим доступу: <http://sb-keip.kpi.ua/article/viewFile/47300/43416>

Каменчук Марія,
студентка 3 курсу ННІ фінансів
та банківської справи у УДФСУ,
Ірпінь

УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНИМИ КРЕДИТАМИ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Ефективність кредитної діяльності банку визначається дохідністю кредитного портфелю та прийнятим банком кредитним ризиком, рівень якого суттєво може збільшитись в періоди економічних криз. Його недооцінка призводить до росту проблемної заборгованості, переоцінка знижує прибутковість за рахунок надмірного резервування. [1]

На теперішній час дана тема є особливо актуальною в Україні, через стрімке зростання проблемних заборгованостей, що в свою чергу ведуть за собою істотне погіршення якості кредитних портфелів банківських установ.

Сутність проблемних кредитів досліджували у своїх працях провідні вітчизняні вчені: Барановський О., Власенко М., Вовк В., Дзюблюк О., Дробницька О., Коцовська Р., Кузнецов С., Ликова Н., тощо.

Аналізуючи зміни, які стосуються проблемних кредитів банку, в першу чергу необхідно звернути увагу на динаміку загальної кількості виданих кредитів за останні 8 років, що зображено на рисунку 1.

Рис. 1 Кількість виданих кредитів 2008-2016., Побудовано автором на основі [4]

Слід зазначити, що з 2008 р. до початку 2015 р. кількість наданих кредитів мала тенденцію зростання та збільшилась на 521 млрд грн. Вже з 2015р. кількість наданих кредитів зменшилась на 41,4 млрд грн (14%).

Зниження обсягів виробництва основних галузей, зниження реальних доходів населення при високій девальвації національної валюти, призвели до нездатності багатьох позичальників вчасно виконувати свої зобов'язання, а це вплинуло на зростання проблемної заборгованості в Україні впродовж 2014–2016 р. (рис.2).

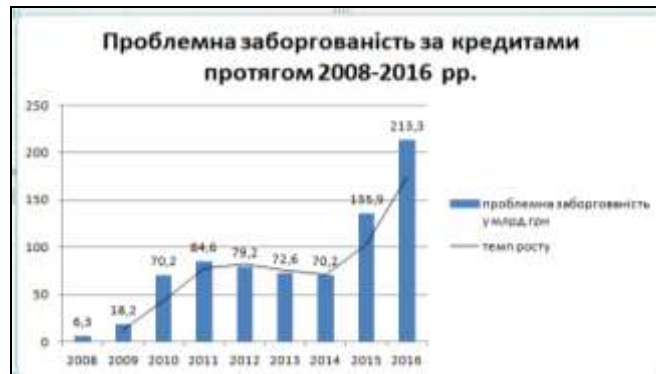

Рис. 2 Динаміка проблемної заборгованості 2008-2016 р.
Побудовано автором на основі [4]

Таким чином, аналізуючи рисунок 2, можна стверджувати, що зростання обсягів проблемної заборгованості має різкі зміни в 2009–2010р. та 2015-2016 р.

Істотне зростання 2009–2010 років були пов'язані зі зростанням абсолютної суми простроченої заборгованості та з різким зменшенням обсягу кредитного портфеля внаслідок практичного припинення видачі нових кредитів.

Наприкінці 2010 р. зростання проблемних кредитів значно сповільнилося і не перевищувало 8% у квартал. Це пояснюється, з одного боку, початком стабілізації економіки, а з іншого – активізацією угод із продажу кредитних портфелів і першими кроками банків у напрямі відновлення кредитування. [2]

Наступний стрімкий зріст частки проблемної заборгованості в кредитному портфелі банку відбувся у 2015-2016 р. Він був зумовлений високою економіко-політичною нестабільністю, у тому числі девальвацією національної валюти. За останні 2 роки обсяг проблемної заборгованості відносно минулих років збільшився майже на 200% та дорівнював 135,9 млрд грн, та на 01.11.2016 рр. проблемна заборгованість зросла до 213,3 млрд грн. Проблемні кредити негативно впливають на показники банку і банківської

системи в цілому, тому при виникненні прострочених активів банки постають перед вибором як саме працювати далі.

В даний час найбільш популярний метод управління проблемними активами в Україні є : метод утримування проблемного кредиту на власному балансі з подальшою зміною умов кредитування і погашення його за рахунок резервів, або продаж іншій організації. Найчастіше такий метод обирають великі банки які не зважають на відносно великі витрати намагаючись втримати клієнтів в банки. [3]

Також у процесі боротьби за погашення проблемних кредитів вітчизняні банки можуть обирати з двох основних шляхів: жорсткий, що полягає у суворому відчуженні заставного майна та починанні процесу ліквідації, а інший шлях - йти на поступки і знайти компроміс для обох сторін. Розглянемо основні методи повернення проблемних кредитів (рис. 3).

Рис. 3. Основні методи повернення проблемних кредитів
Побудовано автором на основі [3]

Отже, сьогодні банки активно використовують різні методи повернення проблемних кредитів, враховуючи сукупність різних факторів, що визначають можливість і ефективність їх застосування, а також можливості позичальника надалі розрахуватись перед банком за простроченою заборгованістю. Проте якість кредитного портфеля значної кількості банків в Україні залишається вкрай незадовільною.

Список використаних джерел

1. Яременко О.Р. «Проблемні кредити банків: сутність, сучасний стан та методи їх регулювання», 2015.

2. Ключарьова А.О., Лісна Р.П «Роль проблемної заборгованості банків України у формуванні кредитного портфеля.», 2015
3. Болгар Т. М «Управління проблемними кредитами вітчизняних банків у сучасних умовах господарювання», 2014.
4. Національний Банк України/ Офіційне інтернет - представництво [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index>

ВПЛИВ КРИЗОВИХ ЯВИЩ НА НАЦІОНАЛЬНУ ЕКОНОМІКУ

У сучасних умовах довготривалої військової агресії Україна має слабкі показники економічного розвитку та потерпає від наслідків глобальних фінансових криз. Неадекватна оцінка та недостатнє визнання впливу фінансового сектору на економічну ситуацію в державі призвела до негативних наслідків: сфера фінансів стала не каталізатором, а гальмом сталого зростання та розвитку, що спричинило ефект «доміно» серед фінансових ринків, інститутів та системи грошового обігу й кредиту, державних фінансів. Передумовою таких кризових явищ слугує низка проблем у державному та приватному секторах економіки, що потребують негайного вирішення. Високий рівень корупції та слабка фінансова дисципліна сприяють формуванню низького рівня довіри до системи державного управління, зменшують інвестиційну привабливість країни.

За 25 років незалежності Україна зазнала впливу двох світових фінансових криз, національної та пережила кілька економічних циклів. Однак, всі ці явища мали наслідки, які ми спостерігаємо й нині. Кризові явища 2014-2015 рр. іноді називають «кризою помилок», що систематично відбувалися у політико-правовій та соціально-економічній сферах. Різкі темпи падіння виробництва (до 17,6% у першому кварталі 2015 року), без врахування захоплених територій [1] та матеріальні обставини занепаду пов'язані, перш за все, з досягненням критичного рівня старіння виробничого капіталу, справили значний негативний вплив на економічний розвиток країни.

Серед інших чинників, що спричинили порушення економічної рівноваги та вплинули на кризу 2014-2015 рр. науковці виокремлюють [3] політичні та економічні. До політичних належать неузгодженість та непоступливість між політичними силами, що займають різні гілки влади, під час розроблення важливих законодавчих та економічних актів; формування керівництва органів

виконавчої влади лише за участю правлячих політичних сил; анексія АР Крим та воєнні дії на сході; надмірна централізація фінансових ресурсів та влади; невизначеність з міжнародним напрямом; незахищеність законодавчої бази від втручання в інтересах провладної більшості.

До економічних складових, що сприяли розвиткові кризових явищ належать відтік капіталу у формі зростання залишків від зовнішньоторговельних операцій на закордонних кореспондентських рахунках банків; скорочення припливу прямих іноземних інвестицій та падіння інвестиційних рейтингів України; нестабільність на валютному ринку та його спекулятивний характер; зростання дефіциту бюджету та державного боргу; девальвація гривні; невпинна тенденція до скорочення міжнародних резервів НБУ; від'ємне сальдо торговельного балансу; прискорене зростання монетарних агрегатів. Соціальними передумовами криз стали: значне соціальне розшарування населення; надмірне зрощення бізнесу та влади; втрата населенням старих орієнтирів і відсутність нових, внаслідок чого відбувається зростання рівня психоемоційної напруги в суспільстві.

Падіння обсягів виробництва також пояснюється зменшенням попиту, що викликане зниженням рівня купівельної спроможності населення. Стрімка інфляція на тлі девальвації гривні різко знизила доходи населення, що, у свою чергу, завдало удару по роздрібній торгівлі, інвестиціям домогосподарств, призвело до посилення соціальної напруги.

Для стабілізації економічної ситуації в країні, подолання наслідків від'ємного внутрішнього економічного балансу використовувалися прямі фінансові методи – інструменти антикризового управління макроекономічного спрямування [2]: кредитування банкрутів – банки використовували для цього запозичення у населення та Національного банку. Однак, оскільки населення активно почало забирати свої депозити, то фактично використовувалися лише джерела грошового регулятора. Це призвело до розвалу національної грошової системи; фінансування господарських збитків з держбюджету: значна частина видатків урядової скарбниці, що маскуються під різними назвами, безпідставно

направляються суб'єктам господарювання. Витрачання грошей не за призначенням у кінцевому результаті провокує інфляцію; надходження фінансів з-за кордону: відтік іноземного капіталу усіх видів з 2014 року, а натомість міжнародне кредитування уряду стало «рятивним плотом» від дефолту для самих державних фінансів; зменшення золотовалютних резервів за рахунок дій НБУ для погашення надлишкового попиту на іноземну валюту.

Такі дії спричинили структурні зрушення в банківській системі України, що надалі вплинули на фінансово-кредитну систему держави, вимагаючи вживання критичних заходів. Подолання кризового стану є вкрай складним завданням та потребує низки невідкладних заходів: знищення корупції в органах влади, інноваційно-технологічної модернізації економіки, надання можливостей для розвитку підприємницької форми власності, посилення відповідальності суб'єктів господарювання за дотриманням вимог податкового законодавства, удосконалення в управлінні, запровадження режиму економії щодо витрачання бюджетних коштів, а також зміцнення банківського сектору шляхом стимулювання його капіталізації та «очищення» від неплатоспроможних банків, проведення прозорості комунікаційної політики НБУ, що підвищить довіру населення до банків.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Коваленко В.В. Інструменти державного антикризового управління в банківському секторі / В.В. Коваленко // Вісник Української академії банківської справи. – 2006. – № 2. – С. 8-14.
3. Фінансова криза в Україні 2014-2015 років [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2015/25_7/35.pdf.

Нещадим Вікторія,
Студентка 1 курсу магістратури,
Київського інституту банківської справи

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ АКТИВІВ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Комерційні банки відіграють важливу роль в економічних перетвореннях, які відбуваються в нашій країні. Як регулятори грошового обігу і центри акумуляції грошових ресурсів і їх перерозподілу, комерційні банки володіють важливими важелями впливу на фінансову, інвестиційну, виробничу і інші сфери економіки, а також на розвиток економічних і суспільних відносин.

У міжнародній банківській практиці якість активів поряд із достатністю капіталу є фундаментальною умовою, що визначає фінансовий стан банку, його благополуччя. Достатність капіталу значною мірою залежить від ступеня надійності розміщення банком коштів в активні операції.

Активні банківські операції є різномірними за своїм економічним змістом, доходністю, якістю. При цьому основні види розміщення є високодохідними, але передбачають високі ризики. Частину активів банку на безальтернативній основі вкладається в обов'язкове резервування, на кореспондентські рахунки банку, що дозволяє йому стабільно працювати, хоча й не приносить доходу.

Останніми роками спостерігається активне нарощування обсягу активних операцій у діяльності комерційних банків України.

В сучасних умовах господарювання питання про активні операції українських комерційних банків набуває особливого значення. Їх обґрунтоване проведення, з одного боку, і необхідність розширення інвестицій в економіку, з другого боку, загострюють цю проблему, перетворюють її в одне з актуальних теоретичних і практичних питань національної економіки.

Досить багато авторів, як вітчизняних, так і зарубіжних, дали висвітлення даної проблеми в економічній літературі. Так, серед вітчизняних робіт можна назвати роботи Береславської О.І., Боринця С.В., Кириченко О.А., Краманова Е.В., Примостки С.О., Савлука М.І., Ющенко В.А. та ін. Заслужовують на увагу роботи російських авторів – Абашиної А.М., Бункіної А.М., Вершиніна А.П.,

Жукова Є.Ф., Кисельова В.В., Пісукловим Д.Ю., Сапожнікова Н.В. та ін. Незважаючи на такий вагомий доробок зарубіжних та вітчизняних вчених у сфері банківської діяльності, проблема комплексного дослідження теоретичних та практичних засад аналізу та оцінки активів комерційних банків залишається недостатньо розробленою. Відчувається потреба у розробленні фундаментальних праць, в яких знайшли висвітлення основні аспекти формування методики системного аналізу та інструментарію управління активами банку та ефективністю використання активів.

Згідно з НП(С)БО 1 активи – це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому[1].

Відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), актив – це ресурс, контрольований суб'єктом господарювання в результаті минулих подій, від якого очікують надходження майбутніх економічних вигод для суб'єкта господарювання[2].

Згідно з американським стандартом бухгалтерського обліку SFAC 6, активи – це ймовірні майбутні економічні вигоди, отримані або контролюються окремою компанією в результаті угоди або минулих подій[3].

Тож з вищенаведених визначень, можна зробити висновок, що актив — це будь-який об'єкт бухгалтерського обліку, право контролю якого закріплене за банком, який відповідає хоча б одній з таких вимог:

- 1) дає дохід банківській установі;
- 2) може бути обмінаний на інший об'єкт, котрий, у свою чергу, даватиме дохід банківській установі.

Всі активи комерційного банку можуть бути розділені на первинні резерви, кредити, надані банком, інвестиції в цінні папери, основні засоби і нематеріальні ресурси. До первинних резервів належать активи, які в будь-який час можуть бути використані банком для видачі вкладів та здійснення поточних платежів. До цієї групи активів належать: банкноти і монети в касі банку; кошти на кореспондентських рахунках; обов'язкові мінімальні резерви.

Первинні резерви є малоприбутковим видом активів, і керівництво банку з метою максимізації прибутку прагне до зниження їхньої частки в структурі активів. Проте це зниження є можливим лише до певного рівня, оскільки готівкових коштів у касі банку має бути достатньо для розміну грошей, видачі вкладів, видачі готівки СПД на їхні потреби. Необхідний розмір готівкових коштів визначається структурою пасивів даного комерційного банку і часткою в пасивах поточних рахунків фізичних та юридичних осіб, вкладів, терміни виплати за якими настали. Планування руху готівки в касі банку, вибір джерел її поповнення є одним з найважливіших завдань, яке розв'язують при управлінні активами банку.

Комерційні банки зберігають тимчасово вільні кошти на своїх кореспондентських рахунках у національному та комерційних банках. Достатність коштів на кореспондентських рахунках банку для виконання ним поточних платежів є наслідком діяльності банку з управління поточною ліквідністю. Сума коштів на кореспондентському рахунку не може бути нижчою за відповідний норматив, встановлений НБУ. Оскільки відсотки, що виплачуються за залишками на кореспондентських рахунках, як правило, нижчі за відсотки, що пропонуються за міжбанківськими кредитами й депозитами, природним є прагнення керівництва банку до мінімізації залишків на цих рахунках до рівня, достатнього для проведення строкових платежів[4].

Підводячи підсумки, можна сказати, що активи комерційного банку — це частина бухгалтерського балансу, що характеризує розміщення й використання залучених банком коштів з метою одержання прибутку і підтримання ліквідності банку.

Список використаних джерел:

1. Національне Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
2. Міжнародний Стандарт Бухгалтерського Обліку 38 (МСБО 38) [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_050

3. SFAC №6 «Елементи фінансових звітів комерційних організацій» [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://bankreferatov.com.ua/referat/buhgalterskiy/2_object10901.html
4. Скоморович І. Г. Банківські операції: підручник / І. Г. Скоморович. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014.
5. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; За ред. А. М. Герасимовича. — К.: КНЕУ, 2012.

Ніколенко В. Є.,
студент 3 курсу кафедри маркетингу
КНЕУ ім. В. Гетьмана, м. Київ

Науковий керівник
Стрільчук Л. В.,
к. е. н., доцент,
КНЕУ ім. В. Гетьмана, м. Київ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Розвиток банківського сектору є необхідною умовою нормального функціонування економіки будь-якої країни. Тільки через ефективну банківську систему можна здійснити реструктуризацію економіки, якої так потребує Україна. Крім того, надійний і розвинений банківський сектор відіграє надзвичайно важливу роль в стабілізації економіки країни.

Головною ланкою кредитної системи у будь-якій країні є банки, які здійснюють основну масу кредитних і фінансових операцій. У сучасних ринкових умовах банки – це фінансові організації (установи), що зберігають, надають, розподіляють, обмінюють, контролюють кошти й обіг грошей і цінних паперів. Банки (в економічному аспекті) – це фінансові інститути, що акумулюють грошові кошти та різноманітні нагромадження (золоті запаси, цінні папери та ін.), надають кредити, здійснюють грошові розрахунки, операції із золотом та дорогоцінними металами, забезпечують обіг грошей і цінних паперів, виконують інші функції.

Банківський сектор України в процесі реформування 2014-2017 рр. зіткнувся з низкою проблем, як загальноекономічного характеру, так і проблем породжених неправильною політикою регулятора – Національного банку України.

Серед головних можна виділити такі:

1. Низький рівень капіталізації комерційних банків. За цим показником вітчизняні банки суттєво відстають від іноземних. Причиною цього є те, що значна кількість новоутворених кредитних інститутів була заснована для розв'язання проблем фінансово-промислових груп.

2. Брак довіри населення до банків зменшує мобілізацію ресурсів банками порівняно з потенційними можливостями. Рівень довіри населення до банків в Україні все ще значно нижчий, ніж у країнах із високо розвинутими ринковими економіками і банківськими системами.

3. Висока концентрація капіталу у групі найбільших банків (така практика може призвести до розширення практики домовленостей і змов великих банків між собою у проведенні своєї діяльності, наприклад, у встановленні цін на банківські послуги).

5. Різке скорочення числа банків в Україні за 2014-2016 рр. - в 68 банків була введена тимчасова адміністрація Фондом гарантування вкладів фізичних осіб, і тільки 1 з них відновив свою діяльність (ПАТ «Астра Банк»). Практично всі банки направляються на ліквідацію. Так само необхідно відзначити, що станом на 01.01.2016 року в Україні функціонувало 117 платоспроможних банків. Можна було б погодитися з такою політикою НБУ, якщо б вона проводилася протягом більш тривалого періоду, а так такі дії тільки підривають довіру до всього банківського сектору України.

6. Девальвація національної грошової одиниці. За 2014-2016 рр. гривня девальвувала по відношенню до долара США більше ніж в 3 рази. Така різка девальвація привела до зростання проблемної заборгованості клієнтів перед банками (обслуговування валютних іпотечних кредитів стало неможливим для більшості позичальників). І ще одним наслідком девальвації є зростання валютних активів і зобов'язань та необхідність докапіталізації більшості банків. За оцінками банківський сектор України ще необхідно докапіталізувати на 120 млрд. грн., і це за умови відсутності подальшої девальвації. [2].

Націоналізація «Приватбанку», зокрема, що відбулася наприкінці 2016-го року, стала найбільш гострою темою для обговорення фахівцями з фінансів, банкірів, макроекономістів та політологів. На їх переконання, ця подія зриває обіцяне Нацбанком падіння інфляції та ще більше посилює девальвацію гривні. Більш того, завуальованість справжніх причин цього владного рішення та

сумнівність офіційної версії погіршили настрої суспільства та ще більше розхитали майже відсутню довіру до банківської системи.

Окрім політизованості цієї події та удару, що вона несе для і так не найкращого реноме української банківської системи, приватизація «Приватбанку» стала грошовим тягарем для населення.

На стан банківської системи впливають численні фактори – зовнішні, внутрішні, економічні, неекономічні, викликаючи велику кількість серйозних проблем, які стоять на заваді підвищення конкурентоспроможності банківського сектору в Україні.

Незважаючи на всі негативні процеси в економіці банківський сектор України необхідно виводити з кризового стану. Для досягнення цього вважаємо доцільними такі заходи: поступово скасовувати валютні обмеження, докапіталізувати банки, знижувати облікову ставку для здешевлення кредитних ресурсів. Також для відновлення кредитування НБУ варто «відпустити» гривневу ліквідність банків, яка акумульована через депозитні сертифікати. Відновити довіру населення до банківського сектору України через стабілізацію ситуації на валютному ринку.

Список використаних джерел:

1. Лобач О. Платоспроможність та істотна загроза платоспроможності банку: визначення і зміст / О. Лобач // Юридична Україна. – 2005. – № 12. – С. 47-55.
2. Логінов О. Історія становлення та розвитку платіжних систем України / О. Логінов // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 12. – С. 131-136.
3. Львов Ю. Банки и финансовый рынок / Ю. Львов. – СПб., 2005. – 527 с.
4. Маркова О. Коммерческие банки и их операции / Маркова О., Сахарова Л., Сидоров В. – М., 2005. – 277 с.
5. Мишкін Ф. Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків / Ф. Мишкін. – К., 2008. – 763 с.

Остапенко Я. О.,
Київський національний економічний університет ім. В.Гетьмана,
місто Київ

Науковий керівник
Стрільчук Л. В.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри банківської справи,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет ім. Вадима Гетьмана», м. Київ

НАДІЙНІСТЬ ШВЕЙЦАРСЬКОЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ, ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ

Громадяни України низько обізнані щодо принципів роботи фінансових установ, і це є однією з причин формування недовіри банківської системи серед суспільства. Так, при виборі інструментів заощаджень прислухаються до порад працівників фінансових установ лише 7,4 % опитаних [2]. Звідси випливає необхідність розгляду такої банківської системи, надійність та довіра до якої не викликають сумніву.

Так, традиційно, однією з таких банківських систем є швейцарська. Цюрих – важливий світовий фінансовий центр, після Нью-Йорка і Лондона, є третім за значимістю світовим валютним ринком. Кілька десятків років Швейцарська Конфедерація входила в список офшорних зон. У країні функціонує близько 4 тисяч фінансових інститутів, у тому числі безліч філій іноземних банків.

Структура банківської системи Швейцарії характеризується концепцією універсалізму. Характерною рисою є надзвичайно високий ступінь контролюваності за діяльністю банків та інвестиційних компаній. Це є однією з причин сприйняття швейцарської банківської системи, як еталону надійності. Контроль має три рівня, здійснюється Федеральною банківською комісією, Національним банком і Швейцарською банківською асоціацією [1].

Банківська система Швейцарії складається із Національного банку (НБ) (акціонерна компанія з капіталом 25 млн. швейцарських франків: 55% капіталу належить кантонам та структурам публічного права, а 45% – фізичним та

юридичним особам; федеральний уряд не володіє акціями), універсальних та спеціалізованих банків. Керівними органами НБ Швейцарії є Банківська рада (функція – контроль) та Рада керуючих (виконавчий орган, відповідає за грошову політику). Універсальні банки: великі, кантональні, регіональні та ощадні банки.

Найбільші Швейцарські банки: "Credit Suisse", "Credit Suisse First Boston", "United bank of Switzerland" та "Union Bank of Switzerland" (частка в активах банківської системи 63%). Державними є 24 кантональні банки.

До спеціалізованих банківських установ належать: інвестиційні банки (операції з цінними паперами), іноземні банки (кредитування великих підприємств, управління майном клієнтів, фондові операції) та приватні банкіри (депозити, довірчі та фондові операції). Це установи, засновники яких повністю несуть боргову відповідальність. Федеральна комісія банківської діяльності несе відповідальність за здійснення нагляду за банківською діяльністю у Швейцарії.

Чинники попиту клієнтів обумовлені стабільністю політичної обстановки, твердою валютою, принципом «банківської таємниці»

Особливості системи для клієнтів [3]:

- Таємниця вкладу: банк зберігає навіть факт співпраці з клієнтом. Це зобов'язання не має терміну дії;
- Захист особистої інформації (Швейцарський Федеральний Суд керується даним правом з 1874 року, а в банківській системі з 1934 р.): 58% опитаного населення підтримують закон про таємницю банківського вкладу і лише 11% хотіли б його змінити;
- Номерні рахунки: ім'я рахунку не присвоюється.

Звичайно є виключення щодо принципу банківської таємниці. Банківська таємниця може бути частково розкрита, коли громадянин підозрюється у кримінальному злочині.

Голова Ради Правління НБ Швейцарії Т. Джордан наголосив, що центральні банки повинні не лише декларувати свої наміри, а і виконувати і

чітко обґрунтовувати їх необхідність. Грошово-кредитна політика повинна прозоро пояснюватись усім економічним суб'єктам та населенню. І НБ Швейцарії докладає значні зусилля, щоб побудувати з громадськістю ефективний діалог у цьому напрямі [2].

Отже, розвинена ринкова економіка, рівень банківської культури, стабільність (валюти зокрема), законодавчо закріплена юридична основа функціонування зробили банківську систему Швейцарії привабливою для інвесторів. Банківська система країни віддзеркалює рівень економіки, державного устрою, підтверджує її статус у світовій економіці, як міжнародного фінансового центру.

Головною рисою системи є високий ступінь контрольованості за діяльністю банків та інвестиційних компаній, прозорість їх діяльності. Це є підґрунтям визнаного у світі відношення до банків Швейцарії як до взірця надійності, клієнтської довіри. Також, контроль забезпечує: мінімізацію ризиків, отримання актуальної та точної інформації, підвищення компетентності наглядових служб, їх міжнародну взаємодію з іншими. Багаторічна репутація, юридично закріплена таємниця вкладів гарантують банківській системі країни постійне розміщення капіталів, а клієнтам, натомість, - впевненість у своїх вкладах, гарантування надійності.

Список використаних джерел:

1. Багінська М.В. Банківська система Швейцарії 1936-2012 роки: Вибір в бік нових реалій чи традицій? / Багінська М.В.. // Філософія і політологія в контексті сучасної культури, Вип. 4 (3). – 2012. – С. 107–111.
2. Базадзе К.М. Відновлення довіри до банківської системи: міф чи реальність / Базадзе К.М.. // Фінансовий простір № 1 (17). – 2015. – С. 18–22.
3. Гальперіна, Д. О. Порівняльний аналіз банківської системи України та деяких країн світу. [Текст] / Д. О. Гальперіна, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : матер. конф. — Одеса, ОНЕУ. — С. 98 – 102.

Пулеха М. О.,
студентка 3 курсу фінансово-економічного факультету

Науковий керівник
Петренко І. П.,
к. е. н., доцент кафедри інвестиційної діяльності
ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана"
м. Київ

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У наш час банківська система України переживає не найкращі часи свого існування. Глибока економічна криза руйнує все те, що було побудовано важкою працею раніше: лише за 2016 рік було ліквідовано 23 комерційні банки України [1] і, як свідчить практика, темпи зменшення їх кількості безжально не зупиняються. У зв'язку з цим дослідження інвестиційної діяльності комерційних банків України є досить актуальним сьогодні, адже вона є однією із запорук успішного розвитку національної економіки.

Метою дослідження є аналіз сучасного стану інвестиційної діяльності комерційних банків України та визначення подальших перспектив її розвитку.

Відповідно до поставленої мети завданнями дослідження є:

- визначити сутність і особливості інвестиційної діяльності банківських установ України;
- дослідити сучасний стан та запропонувати майбутні перспективи банківської інвестиційної діяльності.

Термін “Інвестиційна діяльність банків” являє собою практичну діяльність банківських установ щодо реалізації різних форм інвестицій задля отримання доходу, соціального ефекту, підтримки певного рівня ліквідності та платоспроможності чи інших цілей банку [2]. Вона відіграє важливу роль у підвищенні рівня розвитку як національної економіки, так і самої банківської установи. Банк, акумулюючи фінансові ресурси фізичних і юридичних осіб, спрямовує кошти в найбільш привабливі інвестиційні проекти, стимулюючи розвиток реального сектору та соціальної сфери. Крім того, що банк має

можливість отримувати прибуток від інвестиційних операцій, він за допомогою інвестиційної діяльності у реальному секторі може створювати корпорації, холдинги, в яких саме банк є головним суб'єктом.

Дослідивши сучасний стан інвестиційної діяльності комерційних банків України, можна виділити такі його характерні ознаки:

- основною формою банківських інвестицій є фінансові інвестиції та вкладення капіталу у придбання нематеріальних активів;
- спостерігається недостатнє інвестування банками реального сектору економіки України, воно спричинене високими ризиками при наданні масштабних та довгострокових кредитів, оскільки під час кризи неможливо говорити, про стабільне функціонування виробничих підприємств;
- впродовж останніх років банки переважно надають кредити в поточну діяльність позичальників (обсяги кредитів в інвестиційну діяльність є незначними);
- спостерігається поступове зростання інвестицій у цінні папери (однак таке зростання не є однозначним, це може говорити як про збільшення обсягів інвестицій у цінні папери юридичних осіб, так і про намагання банків захиститися від можливих ризиків шляхом купівлі цінних паперів, емітованих державою).

Під час дослідження було систематизовано *основні причини, що стримують інвестиційний ринок банків в Україні*. До них належать:

- неплатоспроможність більшості позичальників, відсутність гарантій повернення ними кредитів;
- неготовність банків йти на високий рівень внутрішніх та зовнішніх інвестиційних ризиків;
- відсутність дієвого механізму стимулювання з боку держави;
- високі вимоги банків до забезпеченості інвестиційних кредитів;

Підсумовуючи все проведене дослідження, необхідно зазначити, що інвестиційна діяльність банків є важливим джерелом розвитку реального сектора економіки, забезпечуючи тісний зв'язок між секторами юридичних осіб, фізичних осіб і банківських установ. *Тому, з метою активізації інвестиційної діяльності банків насамперед необхідно:*

- підтримувати розвиток ринку банківських інвестиційних послуг (наприклад, запровадження державного відшкодування (часткового) процентних ставок за кредитами, що спрямовуються у пріоритетні галузі економіки);
- розробити нові механізми оцінки проектів під довгострокові кредити з урахуванням економічної ситуації в Україні;
- стимулювати державну підтримку інвестиційної діяльності банків (наприклад, застосування до банків, які здійснюють довгострокове інвестиційне кредитування, знижених норм обов'язкового резервування та пільгові режими оподаткування доходів від цих операцій) [3].

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>;
2. Майорова, Т.В. Інвестиційна діяльність: Навчальний посібник / Т. В. Майорова. — К.: Центр навчальної літератури, 2004. — 22 с;
3. Бодова А. А. Інвестиційна діяльність банків України [Електронний ресурс] / А. А. Бодова, Г. І. Романова // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. - 2013. - № 1. - С. 3-4. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znprudps_2013_1_3

МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ДЕПОЗИТНИХ (ВКЛАДНИХ) ОПЕРАЦІЙ БАНКУ

Економічний розвиток будь-якої країни залежить не лише від рівня розвитку сучасних технологій і техніки, а значною мірою визначається ступенем розвитку банківської системи. Надійна банківська система є однією з важливих умов подальшого розвитку вітчизняної ринкової економіки, оскільки, мобілізуючи тимчасово вільні кошти, перетворює їх у капітал, що працює.

З початку 90-х років банківська система України пережила період становлення, період стабілізації і період спаду (події серпня 1998 року). Всі ці моменти певною мірою впливають на розвиток банківських технологій, сприяють тому, що мобільні і ефективні банки закріплюють свої позиції на фінансовому ринку, оскільки змушені нарощувати як статутний фонд, так і перелік пропонованих послуг своїм клієнтам. В цих умовах удосконалення праці банківських менеджерів, пов'язаної з розширенням спектру банківських послуг, повинно стати пріоритетним у розвитку як окремо взятого банку, так і всієї банківської системи України в цілому.

Існує певний «базовий» набір банківських послуг, без яких жоден банк не зможе в повній мірі проводити операції в даному сегменті ринку. До цих послуг можна віднести і приймання депозитів, здійснення платежів і розрахунків, проведення кредитування.

Найбільш суттєвим і важливим джерелом формування та збільшення ресурсної бази банків виступають депозитні операції, які становлять близько 80% від загального обсягу ресурсів, що в цілому відповідає світовій банківській практиці.

Сутність депозитної операції полягає в акумуляції банком як фінансовим посередником на ринку фінансових ресурсів тимчасово вільних грошових

коштів на визначений термін та за визначену плату та розміщення даних фінансових ресурсів від свого імені, на власний розсуд та ризик [4].

Згідно Закону України «Про банки и банківську діяльність» банки на підставі банківської ліцензії мають право здійснювати наступні операції:

- 1) приймання вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб;
- 2) відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів і банків-кореспондентів, у тому числі переказ грошових коштів з цих рахунків за допомогою платіжних інструментів та зарахування коштів на них;
- 3) розміщення залучених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик [2].

Таким чином, операція банку - це дія банківської установи, спрямована на забезпечення її функціонування, з одного боку, як суб'єкта підприємницької діяльності, з іншого - як фінансового посередника, який здійснює притаманні йому функції. Можна виділити поняття «банківська операція» - це комплекс взаємопов'язаних дій, що здійснюються банком, якому чинним законодавством надається виключне право на їх здійснення.

Депозитні банківські операції належать до пасивних операцій банківської установи, тобто це операції, за допомогою яких банки формують свої грошові ресурси для проведення кредитних, інвестиційних та інших активних операцій.

Метою здійснення депозитних операцій є:

- 1) залучення коштів для подальшого їх розміщення в активні операції;
- 2) залучення коштів для поповнення ліквідності з метою розрахунків за зобов'язаннями.

Об'єктами депозитних операцій є кошти, що передані комерційному банку на умовах, визначених двохсторонньою угодою. Об'єкти депозитних операцій – це депозити, тобто суми грошових коштів, які суб'єкти депозитних операцій вносять на визначений час та які залишаються на рахунках у банках і діючий порядок здійснення банківських операцій [4].

Суб'єктами депозитних операцій є комерційні банки, що виступають як позичальники, і власники коштів, які виступають кредиторами банківської

установи [4]. Суб'єктом депозитної операції є вкладник, тобто фізична особа, яка здійснила розміщення готівкових (безготівкових) грошових коштів або банківських металів на рахунок у банку чи придбала ощадний (депозитний) сертифікат банку на договірних умовах. Власник депозиту є депонентом. До суб'єктів депозитних операцій можна віднести державні підприємства та організації, державні установи, кооперативи, акціонерні товариства, змішані підприємства за участю іноземного капіталу, партійні та громадські організації і фонди, фінансові та страхові компанії, інвестиційні та трастові компанії і фонди, окремі фізичні особи та їх об'єднання, банки та інші кредитні установи [4].

Метою здійснення депозитних операцій є:

- 1) залучення коштів для подальшого їх розміщення в активні операції;
- 2) залучення коштів для поповнення ліквідності з метою розрахунків за зобов'язаннями.

Об'єктами депозитних операцій є кошти, що передані комерційному банку на умовах, визначених двохсторонньою угодою. Об'єкти депозитних операцій – це депозити, тобто суми грошових коштів, які суб'єкти депозитних операцій вносять на визначений час та які залишаються на рахунках у банках і діючий порядок здійснення банківських операцій [4].

Суб'єктами депозитних операцій є комерційні банки, що виступають як позичальники, і власники коштів, які виступають кредиторами банківської установи [4]. Суб'єктом депозитної операції є вкладник, тобто фізична особа, яка здійснила розміщення готівкових (безготівкових) грошових коштів або банківських металів на рахунок у банку чи придбала ощадний (депозитний) сертифікат банку на договірних умовах. Власник депозиту є депонентом. До суб'єктів депозитних операцій можна віднести державні підприємства та організації, державні установи, кооперативи, акціонерні товариства, змішані підприємства за участю іноземного капіталу, партійні та громадські організації і фонди, фінансові та страхові компанії, інвестиційні та трастові компанії і фонди, окремі фізособи та їх об'єднання, банки та інші кредитні установи [3].

Депозитні операції банків полягають у залученні коштів у вклади та розміщення ощадних (депозитних) сертифікатів. Депозити утворюються за рахунок коштів у готівковій або в безготівковій формі, у гривнях або в іноземній валюті, що розміщені юридичними особами чи громадянами (клієнтами) на їх рахунках у банку на договірних засадах на певний строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства та умов договору. Договір банківського вкладу (депозиту) укладається в письмовій формі (ст. 340 Господарського кодексу України) [1].

Важливою економічною основою діяльності комерційних банків є формування ресурсної бази, оскільки для здійснення комерційної та господарської діяльності банки повинні мати у своєму розпорядженні певну суму грошових коштів, тобто ресурсів. Банківські ресурси – це сукупність коштів, які перебувають у розпорядженні банку і використовуються з метою забезпечення його діяльності та отримання прибутку. Банки залучають вільні грошові кошти юридичних та фізичних осіб шляхом виконання депозитних операцій.

Кожен комерційний банк включає в механізм банківського менеджменту необхідність розробки і реалізації депозитної політики. Депозитна політика комерційного банку виступає складовою банківського менеджменту, це комплекс заходів по формуванню депозитного портфеля, а також різноманітні форми та методи щодо реалізації конкурентних позицій на ринку депозитних послуг з метою забезпечення необхідних обсягів депозитних ресурсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський Кодекс України від 16 січня 2003 року №436-IV (зі змінами та доповненням) (електронний ресурс)
2. Кодекс цивільного захисту від 02.10.2012 №5403-VI (зі змінами та доповненням) (електронний ресурс)
3. Тігіпко С. Система гарантування вкладів в Україні: сучасний стан і перспективні напрями розвитку // Вісник НБУ. - 2014. - №8. - с. 4 - 5.
4. Крушвиц Л. Инвестиционные расчеты: Учебник/Пер.с нем. - СПб: Питер, 2015. - 432 с.

УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

Ліквідність комерційного банку – це можливість використовувати його активи як наявні грошові кошти або швидко перетворювати їх на такі. Банк вважається ліквідним, якщо суми його грошових коштів, які він має можливість швидко мобілізувати з інших джерел, дозволяють своєчасно виконувати зобов'язання по пасиву [1].

В цілях підтримки своєї стабільності банк повинен мати певний ліквідний резерв для виконання непередбачених зобов'язань, поява яких може бути викликана зміною стану грошового ринку, фінансового положення клієнта або банку партнера. Ліквідність банку складається поступово, в процесі його розвитку, збільшення кількості й обсягів здійснюваних ним активних і пасивних операцій [2].

Управління ліквідністю є складовою більш загального процесу управління активами і пасивами банку. Тому принципи, стратегії та методи управління ліквідністю мають узгоджуватися з обраним банком підходом до управління активами та пасивами. Але при цьому процес управління ліквідністю в банку має свої власні завдання та мету. Так, серед головних напрямків діяльності банку в процесі управління ліквідністю можна виділити наступні: досягнення нормативного рівня ліквідності шляхом нарощення та стабілізації ресурсної бази, тобто, постійного збільшення частки строкових пасивів у ресурсній базі; планомірне нарощення капіталу банку, в тому числі і статутного; формування оптимальної структури активів, збалансованої за обсягами, термінами та видами валют із ресурсною базою; виконання нормативних вимог НБУ та обов'язкових резервних вимог до коррахунку, забезпеченні своєчасного проведення активних і пасивних операцій [3].

Управління ліквідністю в Україні здійснюється на двох рівнях: централізовано-на рівні Національного банку України; децентралізовано-на

рівні окремого комерційного банку. Централізоване управління ліквідністю полягає у встановленні НБУ єдиних для всіх банків нормативів ліквідності (Н4, Н5, Н6); здійснення регулювання ліквідності з використанням різних інструментів рефінансування; організація контролю за станом ліквідності банків; застосування заходів впливу до банків, які порушили нормативи ліквідності відповідно до чинного законодавства України. Децентралізоване управління ліквідністю охоплює управління всіма активами та пасивами, а також позабалансовими операціями в цілях уникнення ризику незбалансованої ліквідності, а також оптимального співвідношення ліквідності та прибутковості. Система управління ліквідністю на рівні банку включає комплекс заходів по аналізу, оцінці, контролю та регулюванню ліквідності; обґрунтуванню методів та інструментів управління ліквідністю; визначення процедур відновлення ліквідності або усунення її надлишку.

В своїй діяльності банківські установи застосовують наступні стратегії управління ліквідністю: стратегія трансформації активів; стратегія запозичення ліквідних засобів та стратегія збалансованого управління ліквідністю. Сучасні комерційні банки в своїй діяльності здебільшого використовують стратегію збалансованого управління ліквідністю завдяки тому, що вона відрізняється гнучкістю і дає змогу мінімізувати ризики.

Система управління ліквідністю також включає і вибір певних методів управління: метод фондового пулу та метод конверсії фондів.

Із вищезазначеними методами управління ліквідністю нерозривно пов'язані підходи до оцінки потреби в ліквідних засобах: метод структурування фондів; метод коефіцієнтів ліквідності та метод залучення і використання ресурсів [4].

Проблема ліквідності банку зазвичай пов'язана із невисокою питомою вагою високоліквідних активів, в тому числі і коштів на коррахунку в Національному банку України, а також недостатнім обсягом капіталу банку, темпи росту якого не поспівають за нарощенням активів.

Рекомендації поліпшення системи управління ліквідністю: підвищення контролю за діяльністю усіх відділів банку, що відповідають за здійснення активних та пасивних операцій, а також координація роботи цих підрозділів; необхідно заздалегідь передбачати (якщо це можливо), коли найбільш великі вкладники і користувачі кредитів банку планують зняти кошти з рахунку чи, навпаки, збільшити вклади, що дозволить керівництву банку більш детально планувати свої дії у випадку виникнення дефіциту або надлишку ліквідних активів.

Для удосконалення системи управління ризиком ліквідності в банку необхідним є впровадження методики стрес-тестування ризику ліквідності, що дасть змогу підготуватися до боротьби з кризовою ситуацією, оцінити можливості розвитку діяльності банку і визначити найкращий спосіб фінансування нових напрямків діяльності і забезпечити зростання активів. Стрес-тестування, як елемент системи управління ліквідністю, полягає у виявленні подій чи факторів, які можуть привести до втрати ліквідності банку. Результати тестів повинні періодично розглядатися Правлінням та Радою банку і використовуватися для корегування методів управління ліквідністю для підвищення збалансованості структури активів та пасивів за строками.

Для постійного аналізу ризику ліквідності та його контролю в банку доцільно використовувати сучасні економіко-математичні методи моделювання, в тому числі і метод динамічного індикатора. Використання даної моделі для оцінювання ліквідності дає змогу отримати узагальнюючу оцінку ризику ліквідності. В основу цієї моделі покладено поняття динамічного індикатора як сукупності показників, упорядкованих за темпами зростання, який дозволяє оцінити фінансовий стан банку та рівень його ліквідності, який не може бути точно оцінений будь-яким окремим показником [5].

Таким чином, до проблеми управління ліквідністю в банку слід підходити комплексно, визначаючи при цьому всі переваги та недоліки управлінських рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васюренко О.В., Волохата К. О. Економічний аналіз діяльності комерційних банків: Навчальний посібник. - К.: Знання, 2006 - 463 с.
2. Бурлай Т. Методичні підходи до прогнозно-аналітичної оцінки банківської ліквідності на макрорівні // Банківська справа. - 2006. - № 2
3. Васюренко О.В., Азаренкова Г. Управління ліквідністю банку з погляду зміни швидкості його фінансових потоків // Банківська справа
4. Волошин І. Банківські моделі та режими ліквідності // Вісник НБУ
5. Галицька Е, Висоцька Л. Удосконалення системи показників ліквідності комерційних банків // Банківська справа. - 2002. - № 2. - С. 19-25.

Ткаченко Д. О.
студентка факультету маркетингу
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
Київ

Науковий керівник
Стрільчук Л. В.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри банківської справи,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет ім. Вадима Гетьмана», м. Київ

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Основа тенденція розвитку банківського сектора – відсутність довгострокових і дешевих гривневих ресурсів. Основні постачальники довгострокових фінансових ресурсів – це недержавні пенсійні фонди та компанії із страхування життя.

До основних зовнішніх проблем, які спричиняють найбільший вплив на розвиток банківської системи, можна віднести: повільні темпи ринкових перетворень вітчизняної економіки; наявність макроекономічних диспропорцій, особливо значного дефіциту державного бюджету; нестійкий і недостатньо прозорий фінансовий стан значної кількості підприємств; недостатній розвиток фондового ринку, ринку нерухомості, а також відсутність ринку землі; низький рівень довіри з боку населення до окремих банків, недостатній рівень захисту прав кредиторів і вкладників та інші.

Відповідно до Методичних рекомендацій про порядок реструктуризації комерційних банків реструктуризація банківської системи - це комплекс заходів, який передбачає покращення фінансової стійкості банківської системи, підвищення ліквідності і платоспроможності з урахуванням соціально-економічних завдань, змін у національній макросистемі та на світовому фінансовому ринку шляхом створення нових банків (спеціалізованих, універсальних), реорганізації діючих (злиття, приєднання, поділу, виділення), зміни юридичного статусу банківських установ або їх ліквідації [4].

На думку окремих авторів [5, 6, 7], реструктуризація на рівні банківського сектору розглядається як «сукупність взаємопов'язаних змін організаційної, юридичної, управлінської, технологічної бази кредитної справи і функціонування банків». Чіткіше виражене ідеологічне спрямування має визначення, запропоноване Ю. А. Константіновим та А. І. Ільїнським: «Реструктуризація - це структурна перебудова банківської системи. Вона не є черговою кампанією, яка завершиться найближчим часом. Структурна перебудова триватиме й надалі, щоб банківська система країни змогла ефективно забезпечувати задоволення її економічних потреб» [8].

На думку З.М. Васильченко, реструктуризація банку - це комплекс організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на покращення фінансового стану, підвищення ліквідності та платоспроможності банку, зокрема шляхом реорганізації банку, повної або часткової зміни власника з переходом боргових зобов'язань до юридичної особи-інвестора, яка не підлягає санації, що сприятиме фінансовому оздоровленню банку та дозволить задовольнити вимоги кредиторів [7].

Найбільш доцільним, на нашу думку, під реструктуризацією банківської системи розуміється комплекс заходів, спрямованих на зміцнення фінансової стійкості банківської системи, підвищення ліквідності та платоспроможності та запобігання або подолання кризових явищ у ній із урахуванням змін у національній економіці та на світовому фінансовому ринку шляхом створення нових банків, банківських об'єднань, реорганізації діючих банків (у формі злиття, приєднання, поділу чи виділення), зміни юридичного статусу банківських установ або ліквідації.

Для зміцнення банківської системи Національний банк України виводить з ринку проблемні неплатоспроможні банки, а також банки, що займалися відмиванням коштів. За 2015 рік з ринку було виведено 41 банк та передано до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

До числа основних заходів НБУ у сфері реструктуризації віднесемо:

- підвищено вимоги до капіталу нових банків до 500 млн. грн., та затверджено план підвищення власного капіталу банків з мінімального 120 млн. грн. до 500 млн. грн.;
- покращено процедури виведення банків з ринку. Зараз це дійсні міжнародні практики, які розроблено спільно с МВФ та Світовим банком;
- суттєво покращено процедуру моніторингу пов'язаних осіб та ввели жорстку процедуру розкриття кінцевих власників банків;
- значно підсилено відповідальність власників та керівництва банків за маніпулювання фінансовою звітністю та доведення банку до банкрутства;
- розробляються не лише законодавчі ініціативи щодо підвищення прав кредиторів, але й технічні механізми мінімізації ризиків для банків, як на етапі видачі кредиту так і на етапі його обслуговування [10].

Окрім того, як повідомляється на офіційному сайті Національного банку України, фінансовий регулятор переходить на кластерний підхід по нагляду за банками. В повідомленні зазначається, що рішення було прийнято правлінням Нацбанку в рамках Комплексної програми реформ фінансового сектору до 2020 року. Із застосуванням нового підходу НБУ групуватиме для цілей нагляду банки за схожими бізнес-моделями, профілями ризиків та характером здійснюваних операцій чи іншими притаманними ознаками. Також поєднуюватимуться в один наглядний кластер банки різні за розміром, але у яких є спільні власники. До кожного з таких наглядових кластерів будуть визначені специфічні режими нагляду та виділені відповідні наглядові групи.

Список використаних джерел:

1. Рейтинг життєздатності банків – І півріччя 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим до- ступу : <http://forbes.net.ua/ua/business/1399592-rejting-zhittezdatnosti-bankiv-i-pivrichchya-2015-go>.
2. Основні показники діяльності банків України - [Електронний ресурс]. – Режим до- ступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807
3. Методичні рекомендації про порядок реорганізації, реструктуризації комерційних банків [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0395500-00>.
4. Васильченко З.М. Комерційні банки: реструктуризація та реорганізація: Моногр. -К.: Кондор, 2006 -528 с.

5. Воронин Д.В. Кризисы и реструктуризация банковских систем в восточно-европейских странах (на примере Чехии) / Д.В. Воронин // Банковское дело. - 2005. - No 10. - С. 56-60.
6. Вядрова І.М. Реорганізація та реструктуризація комерційних банків : дис. канд. економ. наук : спец. 08.04.01 - фінанси, грошовий обіг і кредит / І.М. Вядрова; Українська академія банківської справи Національного банку України. - Суми, 2001.-200 с.
7. Одінцова Н.Г. Реструктуризація в процесі управління банківськими установами - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/34613/1/Odintsova_restructuring%20of%20a%20bank.pdf
8. Васильченко З.М. Методологічні аспекти дослідження банківської реструктуризації // Фінанси України.-2007. -№ 8. -С. 109-119.
9. Патрікац Л., Крохмалюк Д. Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України // Вісник НБУ. - 2004. - № 1. - С 41.
10. Банківська система України: виклики і перспективи- [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=14741673>

Чебанова Н. В.,
Директор департаменту кадрового забезпечення
та загальної діяльності ПАТ КБ «ПРЕМІУМ»
м. Київ

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ В РАМКАХ ОПТИМІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Все більше керівників і менеджерів по персоналу комерційних банків сьогодні замислюються про необхідність цілеспрямованого формування корпоративної культури у конкретній банківській установі. Багато в чому така ситуація обумовлена переходом банківського бізнесу на нову стадію розвитку, яка характеризується пошуком шляхів підвищення ефективності використання наявних ресурсів, у тому числі і персоналу. В той же час не всі комерційні банки, що прийняли рішення створювати корпоративну культуру мають уявлення про її застосування в рамках оптимізаційних процесах.

Виходячи з цього, корпоративну культуру банківської установи можна визначити як систему норм поведінки і цінностей, які забезпечують ефективне досягнення цілей, а також піднімають авторитет фінансової установи, збільшуючи її привабливість для співробітників, партнерів по бізнесу і інвесторів[6].

Наявність стрункої системи цінностей і норм поведінки дозволяє створити єдиний вектор руху і розвитку компанії її співробітників. Методичне упорядкування корпоративної культури дозволяє не лише поліпшити процес внутрішньої комунікації, але і забезпечує лояльність співробітників та допомагає підтримувати командний дух колективу, від якого деколи залежить безпека установи[3].

З відходом співробітника часто відбувається витік комерційної інформації, нерідка мають місце ситуації, коли люди намагаються продати важливі відомості. Так відбувається майже завжди, за винятком випадків, коли співробітник має повагу і деяку прихильність до роботодавця, коли в компанії є потужна корпоративна культура, що забезпечила повноцінну адаптацію

співробітника і виникнення у нього відчуття причетності до місії компанії, до її успіхів і досягнень. Не дивлячись на актуальність теми корпоративної культури, і її очевидну вигідність для компаній лише мала кількість підприємств займається цим питанням щільно.

Задля створення і впровадження корпоративної культури потрібна безпосередня участь топ — менеджменту, і команди ключових фахівців банку. У вірності такого підходу можна переконатися поглянувши на те, як відбувається формування правової культури громадян в державі[2].

Допускаючи подвійні стандарти за створення корпоративної культури можна не братися, оскільки це буде марна трата грошей, сил і часу як керівництва, так і персоналу. У позбавленні від подвійних стандартів частенько допомагає створення сертифікації менеджменту. Механізм працює просто: сертифікація коштує пристойних грошей, тому керівництво банку з часом починає підтримувати систему і не допускати такі заходи в будь-якому напрямку своїй діяльності. Елементи корпоративної культури складається з її елементів, які грамотно підігнані один до одного як камінці, створюють міцний фундамент, на якому тримається вся будівля. Якщо кожен з елементів не знаходиться в ув'язці з іншими, то порушується принцип системності і корпоративної культури не виходить, а виходить проста сукупність заходів, що не мають загальної мети[1].

Встановлено, що для кожної окремої фінансової компанії набір елементів корпоративної культури має бути індивідуалізований. Скажемо введення строгого ділового дресс-коду в підрозділі банку, працівники якого в основному займаються креативом, однозначно приведе до зменшення продуктивності праці і появи внутрішніх конфліктів у компанії. Для підрозділу що спеціалізується на управлінському консалтингу строгий діловий костюм для співробітників особливо важливий та бажаний, тоді як для творчих осіб рекламного агентства навряд чи настільки необхідний. В той же час, не дивлячись на необхідність індивідуального підбору елементів корпоративної

культури для кожної компанії є її деякий стандартний набір, який в однаковій мірі личить всім організаціям. До таких елементів можна віднести:

- Корпоративні видання (журнал, газета, бюлетень);
- Внутрішнє вчення;
- Наставництво ;
- Корпоративний музей;
- Наявність святкових і знаменних дат компанії;
- Корпоративні свята і вечірки;
- Зустрічі керівництва з колективом, у тому числі з рядовими співробітниками [2].

Будь-який елемент корпоративної культури, який передбачається використовувати має бути осмислений з тим, що б мати чітке уявлення про цілі його включення в систему корпоративної культури і очікуваний ефект. Відсутність конкретної мети проведення корпоративного свята, так само як і її сценарію з прив'язкою до компанії швидко перетворює даний елемент корпоративної культури на прості «посиденьки», після яких в свідомості співробітників залишиться лише думка про добре проведений час. При цьому, не буде анінайменшого зв'язку з компанією, яка надала таку можливість та профінансувала захід[3].

Оскільки будь-яка корпоративна культура є системою норм поведінки і цінностей, то завжди виникає питання як це документально закріпити. І тут виникає одна серйозна проблема. Суть її полягає в тому, що закріпити абсолютно всі побажання і вимоги роботодавця до персоналу як обов'язкову норму неможливо[5].

Слід виділити ключові моменти, на які необхідно звернути увагу:

- При розробці і впровадженні корпоративної культури важлива участь не лише hr-фахівця, але і ключових співробітників компанії та топ-менеджментом.
- Корпоративна культура це система норм і цінностей, а не проста сукупність окремих її елементів, заходів і стильових атрибутів.

- Упроваджуючи корпоративну культуру не можна допускати подвійних стандартів, правила повинні діяти для всіх.
- Необхідно розділити вимоги до співробітників на тих, які строго обов'язкові для виконання і ті, які бажані[7].

Також варто відзначити, що корпоративна культура не є чимось сталим, оскільки основна її мета сприяння ефективній діяльності банку, корпоративна культура повинна розвиватися разом з організацією і бути такою, якою вона потрібна у нинішній момент часу. У ході оптимізаційних процесів у банку все більше установ починають цікавитися питаннями корпоративної культури, хоча свідомо її формують лише самі передові з них, так як позитивна корпоративна культура дозволяє:

- Підвищити лояльність персоналу, понизити текучку кадрів
- Підвищити якість роботи співробітників, продуктивність праці
- Поліпшити моральну обстановку в компанії взаємовідносини в колективі [4].

Список використаних джерел:

1. Артеменко М.Г. Корпоративна культура: мотиви управлінської діяльності. - Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. – No 917. Серія : Філософія. Філософські перипетії. – 2010. – С. 91- 99.
2. Бала О.І., Мукан О.В., Бала Р.Д. Принципи корпоративної культури підприємств: сутність та види. – 2010. – No682. – С. 11-15.
3. Іваницька Н.Б. Концепції мотивування персоналу до формування корпоративної культури на машинобудівному підприємстві. – 2010. – No683. – с. 294 - 299.
4. Хміль Ф.І., Основи менеджменту: Підручник. – К.: Академвидав, 2003. – 608 с. (Альма матер). 5.).
5. Лазор О.Д., Лазор О.Я., Державна служба в Україні :навч. Посібник. – вид. 3 те, допов. І перероб. – К.: Дакор, 2009. – 560 с. – Публічна служба.
6. Спивак В. А. Корпоративная культура: теория и практика. М.: Питер, 2001.
7. Чмут Т.К., Чайка Г.Л., Етика ділового спілкування: Навчальний посібник – 3 те вид., стер. –К.: Вікар, 2003. – (Вища освіта ХХІ століття).

Розділ VI. ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Бардаченко Д.

студентка 3 курсу
факультету економіки та управління

Науковий керівник

Красножон С. В.

к. е. н., доцент

доцент кафедри інвестиційної діяльності
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
м. Київ

БЮДЖЕТНИЙ МЕХАНІЗМ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Стимулювання розвитку регіонів є одним з головних завдань державної регіональної політики України. Воно покликано:

по-перше, зменшити регіональну диференціацію у рівнях соціально-економічного розвитку та рівнях життя населення в регіонах;

по-друге, активізувати інвестиційну діяльність, сприяти ефективному використанню бюджетних коштів і місцевих ресурсів, зміцнювати конкурентоспроможність регіональної економіки;

по-третє, узгодити пріоритети економічного розвитку регіонів із відповідними загальнодержавними пріоритетами, сприяти міжрегіональній інтеграції та співробітництву, вирішенню міжрегіональних проблем.

Одним з основних інструментів реалізації повноважень органів влади щодо забезпечення стимулювання регіонального розвитку є фінансовий механізм та бюджет. Однак досі в Україні не вдалося вирішити завдання використання бюджету як знаряддя активного впливу на економічні процеси на регіональному рівні, стимулювання розвитку підприємництва, залучення інвестицій в економіку регіонів, пріоритетного розвитку депресивних та проблемних територій. Декларована у нормативних актах самостійність місцевих бюджетів, а головне, пов'язана з нею відповідальності місцевих

органів влади за соціально-економічний розвиток власних територій на практиці реалізується слабо. Бюджетна система України розвивається в напрямі подальшої централізації дохідних джерел і зниження самостійності місцевих бюджетів.

Основними проблемами, що стають на заваді ефективному використанню міжбюджетного розподілу інвестиційних субвенцій є наступні: по-перше, мізерність коштів, які передбачені в Державному бюджеті на фінансування регіонального розвитку; по-друге, непрозорість розподілу цих коштів між регіонами. Разом з тим застосовуваний механізм фінансування розвитку регіонів створює враження «нав'язування» цих підходів «згори», з боку центру.

Тому варто було б попередньо визначити проблемні регіони, які потребують державної підтримки і запровадження в них програм подолання депресивності. До складу таких регіонів мають включатися не лише «найгірші» (за показниками, звичайно), як то передбачає Закон «Про стимулювання розвитку регіонів», але й усі ті, в яких показники соціально-економічного розвитку значно нижчі від середніх по країні (скажімо, в межах 25% відхилення) [2]. Статус депресивної території має переглядатися не щороку лише з цілком гіпотетичним встановленням семирічної межі, а на фіксований 7-10 річний період. На такий же термін мають розроблятися і державні програми подолання депресивності окремих регіонів, фінансове забезпечення виконання таких програм має плануватися за програмно-цільовим методом у відповідних довгострокових бюджетах. Такий підхід мав би заохотити місцеві органи влади використовувати власні зусилля щодо стимулювання розвитку територій, адже поліпшення показників рівня розвитку не означатиме автоматичне припинення державної фінансової підтримки.

Іншою проблемою існуючої бюджетної системи на нашу думку є відсутність стимулу у місцевих органів влади щодо нарощування власного дохідного потенціалу, адже існуючий формульний підхід до розрахунку міжбюджетних трансфертів і закріплення розрахункових індексів відносної податкоспроможності на 3 роки це докорінно не змінить ситуацію, адже

вилучення додаткових власних доходів шляхом перерахунку обсягів міжбюджетних трансфертів все одно має місце, хоч і по закінченню трирічного періоду [3] .

Також має бути переглянутим існуючий підхід до визначення розмірів міжбюджетних трансфертів. Він має бути доповнений механізмами, які би враховували власні зусилля регіонів по нарощуванню податкової бази, з тим, щоби цей приріст не вилучався при перегляді індексів податкоспроможності територій.

Список використаних джерел:

1. Звіт Міністерства фінансів України щодо виконання Державного бюджету України за 2011 рік [Електронний ресурс] // Режим доступу – <http://minfin.gov.ua>.
2. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» від 8.09.2005 № 2850-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, №51, ст. 548.
3. Бюджетний кодекс України від 8.07.2010 № 2456-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, №50-51, ст. 572.

МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ. СВІТОВА ПРАКТИКА ТА РИЗИКИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність теми дослідження: Добровільне страхування в Україні носить комерційний характер і представлене у вигляді медичного страхування та страхування здоров'я на випадок хвороби. При відсутності обов'язкового страхування розвиток форм добровільного медичного страхування ще раз вказує на необхідність введення страхових відносин між суб'єктами системи страхування.

Суттєво покращити стан медичної галузі може тільки впровадження загальнообов'язкового державного медичного соціального страхування. Медичні послуги, як і інші послуги, не можуть бути безкоштовними, вони коштують досить дорого.

Метою проведення даного наукового дослідження є перспективи розвитку медичного страхування в Україні.

Об'єкт дослідження: ринок страхових послуг України.

Предмет дослідження: економічні відносини, які виникають в процесі здійснення медичного страхування.

Огляд останніх джерел та досліджень: Дане питання є широкомасштабним та постійно досліджується. Наприклад: В. Базилевич та С. Осадець розглядали теоретичні аспекти, а також зарубіжний досвід досліджуваного виду страхування, О. Стешенко та Ж. Андрійченко розглядали колективне медичне страхування, Є. Козін досліджував функціонування медичного страхування в Україні, також подібною проблематикою займалися Н. Кузьминчук, М. Клімов, Н. Андрієшин, Е. Писанець, Є. Поліщук та інші вчені, які розглядають необхідність та особливості медичного страхування в Україні, а також проблеми та можливі шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Стан здоров'я населення є показником культурного, трудового та оборонного потенціалу держави і відображає соціально-економічні й екологічні умови способу життя населення та стану медичного забезпечення. Сучасний стан системи охорони здоров'я України характеризується високими показниками захворюваності, смертності й інвалідності, особливо від неінфекційних захворювань, таких як рак, серцево-судинні та цереброваскулярні захворювання, хвороби обміну речовин. Ці негативні явища спричинили формування глибокої демографічної кризи в Україні, в результаті чого за роки незалежності чисельність населення скоротилася на 9 мільйонів (з 52 до 42,7 млн. осіб, без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя). Скорочення чисельності населення України відбувається в основному через стійке природне зменшення, тобто перевищення кількості смертей над чисельністю народжуваності

За останні роки у Верховній Раді України було зареєстровано 11 законопроектів, спрямованих на запровадження обов'язкового медичного страхування. Є сподівання, що найближчим часом один із проектів набуде статусу закону. А отже, необхідно попередньо розробляти чіткі механізми правового регулювання суспільних відносин у сфері обов'язкового медичного страхування [2].

Доведено, що загальнообов'язкове медичне страхування не є видом особистого страхування, а відповідні відносини не входять до предмета цивільного права, позаяк: – воно, будучи фундаментом соціального страхування, має свої цілі, завдання, функції, принципи, суб'єкти і зміст; – цей вид страхування має примусовий характер і включений до загальної системи охорони здоров'я, яка фінансується за рахунок не тільки обов'язкових страхових внесків, а й за Державного бюджету, місцевих бюджетів і роботодавців через систему колективних договорів та угод; – у преамбулі Закону України «Про страхування» [3] зазначається, що цей Закон регулює відносини у сфері страхування і спрямований на створення ринку страхових

послуг, посилення страхового захисту майнових інтересів підприємств, установ, організацій та фізичних осіб, а його дія не поширюється на державне соціальне страхування.

Значної уваги потребує питання визначення розміру внесків і встановлення пільг для осіб з низькими доходами. Мінімальна заробітна плата в Україні на 01.05.2017 становила 3200 грн., а середня заробітна плата по Україні у 2017 році складала 6700 грн. [1]. Таким чином, ураховуючи різні рівні заробітних плат, у нашій державі необхідно застосувати диференційований підхід до визначення розмірів внесків, а також надати пільги соціально незахищеним категоріям населення. Необхідно також урегулювати правові проблеми, оскільки запровадження загальнообов'язкового медичного страхування суперечить положенню Конституції України про безоплатність медичної допомоги населенню у державних та комунальних медичних закладах. Існують проблеми і в самій сфері охорони здоров'я, які потребують розв'язання для того, щоб успішно запровадити обов'язкове медичне страхування. Зокрема, це відсутність механізмів ефективного управління медичною галуззю, повноцінної винагороди медичних працівників у формі зарплат та премій, неефективність витрат на охорону здоров'я та відсутність контролю. Для розв'язання вказаних проблем і впровадження обов'язкового медичного страхування слід вжити таких заходів: – розроблення й упровадження системи персоніфікованого обліку надання медичної допомоги та створення єдиного реєстру застрахованих осіб; – розроблення прогресивної системи розмірів внесків до фонду обов'язкового медичного страхування з урахуванням доходів платників внесків; – надання пільг соціально незахищеним категоріям населення; – визначення розподілу ставок внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування між роботодавцем та працівником; – пошук і використання додаткових джерел фінансування витрат на охорону здоров'я.

Висновки. Таким чином, зважаючи на сучасний стан системи охорони здоров'я і стан соціально-економічного розвитку в нашій державі, процес

упровадження в Україні загальнообов'язкового медичного страхування є досить складним та суперечливим. У зв'язку із цим в першу чергу доцільно розробити власну модель медичного страхування на основі вивчення та аналізу світового досвіду. З метою запровадження загальнообов'язкового медичного страхування необхідно здійснити відповідні законодавчі зміни, провести реформування сфери охорони здоров'я, визначити перелік медичних послуг, які надаються безкоштовно за рахунок держави, та тих, що відшкодовуються страховими внесками, розробити систему пільг для незахищених верств населення. Запровадження загальнообов'язкового державного медичного страхування сприятиме надходженню додаткових фінансових ресурсів у медичну сферу, що зробить медичні послуги населенню більш якісними і доступними.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : прийнята Верхов. Радою України 28.06.1996 №254к/96-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 49.
2. Андрушків І.П. Загальні підходи до міжнародного медичного страхування в окремих країнах / І.П. Андрушків// Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.13. – С. 170 – 174.
4. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 №85/96 // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – №18.

Герасимчук Н. О.,
студентка фінансово-економічного факультету

Науковий керівник
Нагорна О. В.,
к. е. н., доцент кафедри інвестиційної діяльності
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна

РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ПРИВАТНОГО БІЗНЕСУ У ФІНАНСУВАННІ ОСВІТИ УКРАЇНИ

На сьогодні визначальну роль у розвитку будь-якого сектору економіки відіграє державне управління. Для України, в сучасних умовах, щоб стати конкурентоспроможною, перш за все необхідно залучити значні обсяги інвестицій. Як усім відомо, розвиток країни повинен розпочинатися з інтелектуальної складової, тобто освіта має стати тим пріоритетним напрямом для фінансування. Оскільки, освіта є соціальною сферою, і тому не може бути повністю приватизованою, необхідно розробити ефективну політику управління державним та приватним капіталом, що буде спрямований в освітню діяльність. Тому питання ефективного державного управління процесом залучення інвестицій від приватного сектору в освітню діяльність є надзвичайно актуальним.

На сьогодні можна назвати такі останні нововведення у сфері державного управління освітньої діяльності:

- 1) Створення опорних шкіл. Зараз Міністерством освіти запроваджено створення загальноосвітніх закладів шляхом об'єднання декількох шкіл на місцевому рівні.
- 2) Перехід на 12-річну шкільну освіту. Для того, щоб повністю відповідати європейським стандартам та стати повноправним членом європейського співтовариства, Україна з наступного року переходить на 12-річну середню освіту.
- 3) Формування спеціалізованої профільної програми для здобуття повної загальної середньої освіти (9-11 класів) та спрощення навчальної програми;
- 4) У вищій освіті планується створення Національного репозитарію академічних текстів;
- 5) Міністерство освіти бачить необхідність у зближенні теоретичних знань з практичними навичками у сфері вищої освіти.

Усі ці кроки з боку реформування освіти можуть стати досить дієвими в плані виходу її на новий якісний рівень та стати можливістю вітчизняної освіти готувати висококваліфікованих спеціалістів європейського рівня.

Проте, для того щоб повністю реалізувати ці та інші державні програми у сфері освіти, потрібно залучити значні обсяги фінансових ресурсів, оскільки держбюджетне фінансування є досить обмеженим. У цьому контексті, для реформування освіти потрібно залучити кошти приватного бізнесу, при цьому застосовуючи дієві механізми державного управління.

На нашу думку, роль держави та приватного капіталу у фінансуванні освіти повинно формуватися на основі наступних нововведень.

- фінансування приватним сектором здібних учнів загальноосвітніх закладів та студентів вищих навчальних закладів шляхом виплати стипендій, оплати навчання;
- активне залучення підприємствами студентів на практику паралельно зі здобуттям теоретичних знань в університеті;
- активізація наукових розробок та формування наукових центрів при вищих навчальних закладах шляхом об'єднання зусиль бізнесу та держави;
- виконання студентами замовлень на наукові розробки під егідою наукових керівників.

Можемо підсумувати, що визначальну роль у реформуванні, та безпосередньо фінансуванні освіти відіграє об'єднання зусиль державної влади та коштів приватного бізнесу в сучасній Україні. Оскільки, освітня сфера на сьогодні потребує кардинальних змін для того, щоб відкрити нові можливості для держави стати рівноправним членом європейського співтовариства.

Список використаних джерел:

1. Курило В. С. Інвестиційна привабливість освіти. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.experts.in.ua/baza/analytic/index.php?ELEMENT_ID=11154

Корольов О. Д.,
студент 3 курсу фінансово-економічного факультету

Науковий керівник
Петренко І. П.,
к. е. н., доцент кафедри інвестиційної діяльності
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
м. Київ

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ УКРАЇНИ

Економіка України перебуває в складній економічній ситуації, яка зберегла тенденції до погіршення у 2016 році внаслідок продовження агресивної політики Російської Федерації, окупації Криму і військових операцій на сході України.

У цьому дослідженні проаналізовано основні ризики, які вбачають для себе іноземні інвестори, оцінюючи інвестиційні можливості нашої країни.

У багатьох компаній, які ведуть свою діяльність в Україні, основні занепокоєння щодо інвестиційного та ділового клімату в країні викликають прогалини в судово-правовій сфері, корупція, макроекономічна нестабільність, державне управління, політичні ризики та дерегуляція бізнесу.

Судово-правове середовище України

Найбільш проблемними аспектами визнано: неефективне виконання судових рішень, а також їх несправедливість, упередженість і вибірковість. До інших істотних перешкод віднесені низький рівень захисту прав інтелектуальної та фізичної власності, непередбачуваність і часом неадекватність законодавства в сфері бізнесу, а також тривалість і дорожнечу врегулювання суперечок за контрактами.

82% опитаних осіб вважають неспроможність судово-правової сфери істотною і навіть серйозною перешкодою для роботи бізнесу в Україні. Так само 14% респондентів вказали на наявність середнього рівня перешкод. Таким чином, у цілому 96% опитаних американських компаній вказали на найбільшу проблематичність судово-правової сфери в Україні, яка в свою чергу створює значні перепони у веденні бізнесу в країні.

Корупція

79% опитаних компаній вважають корупцію наступним найбільш істотною перешкодою для ведення бізнесу в Україні.

У розділі «Корупція» 98% респондентів вказали на зловживання у судовій системі України, яка схвалює упереджені судові рішення, а це в свою чергу є істотним чинником серйозних проблем для роботи підприємства в цілому.

90% респондентів хвилює адміністративна корупція на рівні державних чиновників, які вимагають додаткових плат і хабарів.

68% опитаних компаній сказали, що корупція в приватному бізнесі з рейдерськими атаками на підприємства є серйозною проблемою у веденні бізнесу в Україні.

Макроекономічна стабільність

Більш ніж дві третини опитаних осіб (69%) розглядають недостатню макроекономічну стабільність України як істотну перешкоду для роботи підприємств, в результаті операційного збитку і втрати капіталу в зв'язку з коливанням курсу валют і цін на внутрішньому ринку.

Інвесторів непокоїть непомірна девальвація гривні, обтяжлива система збору податків, непомірна цінова інфляцію на внутрішньому ринку України.

Що стосується очікувань, то 64% опитаних осіб вважають, що інфляція і девальвація і в подальшому стануть істотною/серйозною перешкодою для роботи підприємств в Україні.

Державне управління

Як вже згадувалось, переважна більшість інвесторів вказали на те, що їх турбує корупція в державному апараті серед урядовців, які вимагають додаткових плат і хабарів. У даному розділі розглядаються інші аспекти державного управління, такі як мінливість урядової політики, доступність урядовців і їхня здатність оперативно вирішувати проблеми або забезпечувати необхідну інфраструктуру і суспільне благо, мінімальне втручання в прийнятті бізнесом рішення і т.д.

Інвесторів турбує, що в Україні нема стабільності і прозорості урядових політик в Україні.

Крім цього, проблема в низькому рівні компетентності і професіоналізму та фаворитизмі державних чиновників..

Політичні ризики та імідж країни

63% респондентів вважають політичні ризики і негативний імідж країни істотним чинником серйозних перешкод для роботи підприємств в Україні.

Найбільшими перепонами визнані нестабільна політична ситуація і часта ротація чиновників.

63% респондентів визнали стурбованість можливими соціальними заворушеннями через війну або нерівномірний розподіл доходу. З іншого боку, лише трохи більше однієї третини опитаних осіб висловили серйозну/істотну стурбованість ризиками експропріації та націоналізації в країні.

Дерегуляція бізнесу

Для 39% респондентів надмірне регулювання бізнесу є серйозною/істотною проблемою, проте для 38% опитаних осіб це не є проблемою взагалі.

Інвестори переймаються надмірним регулювання бізнесу шляхом занадто частих інспекцій держорганами; недобросовісною конкуренцією на ринку з боку державних підприємств; складними процедурами банкрутства і ліквідації бізнесу; а також обтяжливим законодавством щодо відкриття бізнесу (46%).

З іншого боку, дешевизну праці кваліфікованих кадрів, як і обмеження при наймі або звільнення персоналу, респонденти не вважали проблемою, бо по суті ці фактори є конкурентними перевагами України.

Загальна оцінка

33% компаній вважає, що в поточному бізнес-кліматі України відбулися лише незначні поліпшення, в той час як 38% думають, що відбулися істотні погіршення.

Що стосується перспектив на майбутнє, то в першій половині 2016 року близько 59% компаній очікує побачити незначне поліпшення у сфері бізнесу та

інвестиційного клімату України, в той час як лише 8% компаній очікують в майбутньому істотного погіршення в країні.

Загалом на питання про плани інвестувати в Україну 40% респондентів відповіли ствердно. Водночас відповідь «ні» дали 30%. На запитання, чи планують компанії в найближчі шість місяців брати на роботу персонал, більшість (63%) дало ствердно позитивну відповідь.

З проведеного мною аналізу чудово видно проблемні аспекти інвестиційної діяльності в Україні, що негативно впливають на інвестиційний клімат для іноземних інвесторів. Оскільки жодна країна не здатна повноцінно функціонувати без інвестицій – ці питання необхідно оперативно вирішувати, доки ті 40%, що залишилися, не перетворилися на 0%.

Список використаних джерел:

1. Інформаційне агентство «Главком» [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Київ : ГЛАВКОМ, 2009-2017 – Режим доступу: <http://glavcom.ua/>
2. Громадська організація Міжнародний фонд Блейзера [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Київ : bleyzerfoundation, 2017 – Режим доступу: <http://www.bleyzerfoundation.org/>

Крим'єв А. Г.,
Головний державний ревізор-інспектор
Офісу великих платників податків
Державної фіскальної служби України
м. Київ

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Опрацювання міжнародних джерел свідчить, що майже кожній країні в світі притаманний такий процес, як відмивання «брудних» грошей, що в подальшому несе негативні наслідки для фінансово-кредитної системи, загрози створення нових транснаціональних злочинних угруповань, надходження легалізованих коштів, одержаних злочинним шляхом із закордону, які були виведені в низько оподатковані юрисдикції і повернуті в економіку країни у вигляді інвестицій. Неприйняття відповідних заходів представниками влади у напрямі протидії злочинам, які пов'язані з обігом наркотичних засобів, контрабандою на митному кордоні країни та злочинам, що вчинені суб'єктами первинного фінансового моніторингу, негативно позначиться на рівні життєдіяльності громадян, міжнародних відносинах з державами, уповільненню розвитку бізнесу та економіки в цілому.

Здійснення будь-яких фінансових операцій чи правочинів з активами передбачає залучення банківської сфери. Прикладами таких операціями можуть бути: здійснення переказу коштів за товари (роботи, послуги) за фіктивними договорами або підприємствами з ознаками фіктивності; проведення операцій за втраченими документами; отримання безпідставного кредиту від банківської установи суб'єктами господарської діяльності з ознаками фіктивності або за фальсифікованими документами; надання позики банком резидентом нерезиденту; переказ коштів, як на території України так і на закордонні банківські рахунки, підставою якого є фіктивний правочин; проведення інвестиційних, валютних операцій та операцій з цінними паперами тощо.

Поряд із цим, існують так звані конвертаційні центри, де організовані злочинні угруповання з чітким розмежуванням обов'язків його учасників

здійснюють незаконні фінансові операції за допомогою банківської установи, де банк, у свою чергу, виступає також суб'єктом вчинення злочину. Домовленість з банківськими працівниками дає можливість злочинцям спільно діяти у випадках загрози блокування коштів на розрахункових рахунках фіктивних підприємств та направлення їх на інший рахунок з метою приховування незаконної банківської операції.

Таким чином, відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [1] банки, як суб'єкти первинного фінансового моніторингу, повинні дотримуватися усіх встановлених норм, передбачених цим законом для здійснення своєї безпечної економічної діяльності.

Слід також зауважити, що Національним банком України встановлюються загальні вимоги щодо здійснення банками фінансового моніторингу, а саме:

1) обліку банку в спеціально уповноваженому органі як суб'єкта первинного фінансового моніторингу;

2) виявлення та реєстрації банками фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу або стосовно яких є достатні підстави підозрювати, що вони пов'язані, стосуються або призначені для фінансування тероризму чи фінансування розповсюдження зброї масового знищення;

3) розроблення, затвердження, постійного оновлення внутрішніх документів банку з питань фінансового моніторингу;

4) ідентифікації (спрощеної ідентифікації), верифікації клієнтів (представників клієнтів), вивчення клієнтів, уточнення/додаткового уточнення інформації про клієнтів;

5) надання банками спеціально уповноваженому органу інформації відповідно до вимог законодавства України з питань запобігання легалізації кримінальних доходів/фінансуванню тероризму;

6) забезпечення управління ризиками легалізації кримінальних доходів/фінансування тероризму;

7) зупинення, поновлення фінансових операцій та виконання рішень (доручень) спеціально уповноваженого органу;

8) погодження призначення та звільнення відповідального працівника банку [2].

Тож можна зробити висновок, що необхідність здійснення фінансового моніторингу в банківській сфері відіграє важливу роль у запобіганні та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Дотримання встановлених норм та рекомендацій міжнародних організацій у сфері боротьби з відмиванням доходів дозволить зменшити рівень тіньових фінансових операцій.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 14.10.2014 № 1702-VII [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>.
2. Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу: Постанова правління Національного банку України від 26.06.2015 № 417 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=19007238>.

Матвієнко Л. Р., Тригубенко А. С.,
студентки 4 курсу фінансово-економічного факультету
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ, Україна

Науковий керівник
Урванцева С. В.,
к. е. н., доцент кафедри інвестиційної діяльності
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», м. Київ, Україна

ВЗАЄМОДІЯ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ З УКРАЇНОЮ У ФІНАНСУВАННІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

В умовах викликів, що постали перед Україною, питання надійного механізму забезпечення виконання запланованих інвестиційних проектів набуває особливої актуальності. Коштів державного та місцевих бюджетів, вітчизняних фінансових корпорацій недостатньо для реалізації інвестиційних проектів, тому країна потребує залучення ресурсів від міжнародних фінансових організацій. Інвестиційні проекти, які втілюються за їх участі, спрямовані як на галузевий, так і на регіональний розвиток. Окрім залучення до країни фінансових ресурсів, співробітництво з міжнародними установами сприяє трансферту технологій, диверсифікації ризиків, вчасній реалізації інвестиційних проектів, що призводить до покращання бізнес-клімату країни та зростання її конкурентоспроможності.

Україна співпрацює з багатьма міжнародними фінансовими організаціями, проте ми зосередили увагу на співпраці з Групою Світового банку (Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), Міжнародна фінансова корпорація (МФК)); Європейським інвестиційним банком (ЄІБ); Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР); Північною екологічною фінансовою корпорацією (NEFCO) та Чорноморським банком торгівлі та розвитку (ЧБТР).

Стратегія партнерства *МБРР* і *МФК* з Україною включає два компоненти:
1. поліпшення державних послуг та державних фінансів й підтримка розбудови відносин із громадянами (відповідальне і збалансоване фінансове управління;

ефективність надання послуг з охорони здоров'я й освіти та адресна соціальна допомога; надання комунальних послуг (водопостачання, водовідведення, теплопостачання)); 2. підвищення політичної ефективності та економічної конкурентоспроможності й підтримка розбудови відносин із бізнесом (сприятливість, стабільність та прогнозованість середовища для бізнесу для вітчизняних і закордонних інвесторів; поліпшення інфраструктури для зменшення вартості ведення підприємницької діяльності) [1].

Співпраця України з *ЄІБ* полягає у наданні банком позик і гарантій для фінансування проектів у пріоритетних секторах економіки, зокрема у сфері розвитку інфраструктури та енергоефективності, підтримуючи, передусім: проекти регіонального розвитку; проекти модернізації, оновлення основних фондів підприємств або нових видів діяльності; проекти, до яких виявляють зацікавленість декілька країн і котрі не можуть повністю фінансуватися за рахунок інших джерел, що є в розпорядженні окремих країн.

У свою чергу, значна увага під час співробітництва України та *ЄБРР* приділяється фінансуванню заходів ядерної безпеки. Так, *ЄБРР* є Адміністратором двох міжнародних фондів: Рахунку ядерної безпеки і Чорнобильського фонду «Укриття». *ЄБРР* також підтримує проекти, пов'язані з виробництвом харчових продуктів, нафтовою та газовою промисловістю, енергетичною галуззю, транспортом, телекомунікаціями, сферою фінансів та наданням послуг у сільському господарстві, а також проекти комунальної інфраструктури, пов'язані з водопостачанням та опаленням. *ЄБРР* надає першочергового значення зростанню свого портфелю проектів в приватному секторі шляхом збільшення фінансування малих та середніх підприємств, прямого фінансування приватних підприємств, підтримки розвитку приватних банків та приватного фінансування розвитку інфраструктури [2].

Підкреслимо, що співпраця України з *ЧБТР* здійснюється за такими напрями діяльності, як: розвиток енергетичної галузі; стимулювання українського експорту, насамперед у країни — члени ЧБТР (Албанія, Вірменія, Азербайджан, Болгарія, Грузія, Греція, Молдова, Румунія, Російська Федерація,

Туреччина та Україна); фінансове підтримання сільського господарства та промисловості; розвиток малого і насамперед середнього бізнесу в Україні [3].

Водночас діяльність *НЕФКО* спрямована на проекти, що покращують стан довкілля і є ефективними з точки зору витрат. Пріоритетні проекти для фінансування корпорацією повинні бути направлені на зниження викидів парникових газів в атмосферу, покращення екологічного стану Балтійського моря або зменшення викидів токсичних забруднень.

В Україні *НЕФКО* реалізовує дві програми «Чисте Виробництво» та «Еко-ефективність». За програмою «Еко-ефективність» *НЕФКО* проводить кредитування невеликих енергозберігаючих проектів тільки у комунальному секторі – для шкіл, дитячих садків, лікарень, спортивних споруд, вуличного освітлення. За програмою «Чисте виробництво» - проводиться револьверне кредитування, що дозволяє здійснювати пільгове фінансування заходів щодо поліпшення використання природних ресурсів [4].

У табл. 1 зазначено основні умови та цілі надання інвестиційних кредитів від МФО. Зазначимо, що довгострокова фінансова підтримка МФО (від 5 до 30 років) вітчизняних інвестиційних проектів є вкрай важливою, оскільки у фінансовій системі країни майже відсутні ресурси таких строків. Так, станом на 01.01.2017 р. тільки 19,7% кредитного портфеля банків займали кредити строком понад п'ять років. Більш дорогими є і ресурси на внутрішньому ринку (на початок 2017 р. середньозважена ставка у дол. США становила 7,7%, а у гривні – 16,2% річних). Водночас відсоткова ставка за кредитами МФО становить біля 2,04% – 6% річних.

Підкреслимо, що впродовж 2013-2016 рр. лідируючі позиції за обсягами фінансування вітчизняних інвестиційних проектів займають МБРР та ЄБРР (у 2015 р. - 1346 млн. дол. США та 997 млн. Євро відповідно; у 2016 р - 1560 млн. дол. США та 581 млн. Євро відповідно). Однак, за 2016 р. можна спостерігати негативну тенденцію до зниження фінансування ЄБРР, що пов'язано з погіршення інвестиційного клімату в країні.

Таблиця 1.

Цілі та умови кредитування за програмами МФО*

МФО	Цілі інвестування	Умови кредитування
<i>МБРР</i>		<i>Термін – 15-30 років. Відсоткова ставка – 2,04 %</i>
<i>ЄІБ</i>		<i>Термін – 20-25 років. Відсоткова ставка – 2,34 %</i>
<i>ЄБРР</i>		<i>Термін – 5-10 років. Відсоткова ставка – не перевищує 2,79%</i>
<i>НЕФКО</i>		<i>Термін – до 5 років. Відсоткова ставка – на рівні 6% річних</i>
<i>ЧБТР</i>		<i>Термін – 5-10 років. Відсоткова ставка – залежить від рентабельності проекту</i>

* Джерело: розроблено авторами на основі [2, 3, 4, 5, 6].

Крім того, до факторів, що стримують розвиток співробітництва із МФО також варто віднести наступні: обмаль достовірної інформації від компетентних фінансових органів щодо обсягів наданих кредитів, яка, окрім того, оприлюднюється із значним запізненням; відсутність інформації про точний перелік проектів, що реалізуються за рахунок отриманих кредитів від

міжнародних організацій; відсутність системи оцінки ефективності використання міжнародних кредитів (так лише реалізація проектів МБРР в Україні детально аналізувалася Рахунковою Палатою України) [7].

Таким чином, можна зробити певний узагальнюючий висновок щодо для удосконалення механізму взаємодії України з МФО та підвищити її результативність необхідно: оптимізувати механізми та інструментарій управління державним боргом, забезпечуючи при цьому поступове його скорочення; переорієнтувати напрямки залучення коштів з підтримки рівня поточного споживання на структурну та інноваційну перебудову виробничого потенціалу національної економіки; здійснити трансформацію вітчизняного законодавства відповідно до норм міжнародного права і сприяти укладанню необхідних міжнародних угод з питань валютно-фінансових відносин; забезпечити стабільність і внутрішню конвертованість національної грошової одиниці й побудувати основи конкурентного ринкового середовища [8].

Список використаних джерел:

1. Стратегія партнерства МБРР і МФК з Україною на 2012–2016 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www-wds.worldbank.org/>.
2. Офіційний сайт Європейського банку реконструкції та розвитку [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ebrd.com/ru/home.html>
3. Офіційний сайт Чорноморського банку торгівлі та розвитку [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bstdb.org/countries/ukraine>
4. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://minfin.kmu.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=388303&cat_id=388246
5. Офіційний сайт Європейського інвестиційного банку [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.eib.org/>
6. Офіційний сайт Північної екологічної фінансової корпорації [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.nefco.org/>
7. Миськів Г. В. Кредити міжнародних фінансових організацій в економіці України // Фінансовий простір. — 2015. — № 2 (18). — С. 49 — 54. — Режим доступу: <http://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1502/15mgvkmf.pdf>
8. Непомнящий О. М., Прав Ю. Г. Аналіз сучасного стану фінансування міжнародними фінансовими організаціями інвестиційних проектів в Україні // Інвестиції: практика та досвід. — 2016. — № 19. — С. 72 — 76. — Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/19_2016/17.pdf

ЗАГАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО РЕГУЛЮВАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ СИСТЕМНО ВАЖЛИВИХ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Остання світова фінансова криза засвідчила недієздатність сучасної системи регулювання та нагляду за фінансовими установами, зокрема за страховою діяльністю. Саме недоліки в оцінці ризиків, проблеми з ризик-менеджментом вказані як одні з головних причин негативних процесів, які відбулися в глобальній фінансовій системі. Найбільш розвинені країни світу досягли угод, що закладають підвалини для нових стандартів страхового регулювання й нагляду на глобальному рівні [1].

В умовах, коли банки, фінансові та страхові компанії входять до інтегрованого ринку, на якому розділити послуги, пропоновані ними, практично неможливо, а послуги, надавані фінансовими організаціями, здобувають соціально значимий характер, необхідний якісно інший підхід до організації фінансового нагляду та регулювання.

Саме із цієї причини в розвинутих країнах світу приділяють велику увагу впровадженню пруденційного страхового нагляду, що концентрується на системній стабільності страхового ринку. Основні параметри такого нагляду прийнято позначати як CARMELS: Capital (Капітал), Assets (Активи), Reinsurance (Перестрахування), Actuarial liabilities (Актуарні зобов'язання), Management (Управління), Earnings (Доходи), Liquidity (Ліквідність), Subsidiaries (Дочірні компанії) [2].

Міжнародна організація зі страхового нагляду (IAIS) визначає, що макропруденційна політика потребує удосконалення, а діяльність системно важливих для світової економіки страховиків мають більш жорстко контролювати національні регулятори. Тому 18 липня 2013 року було ухвалено методологію оцінки і політичні заходи для глобальних системно важливих

страхових компаній (G-SIIs), а також загальну основу для макропруденційної політики і нагляду на страховому ринку.

У зв'язку з цим 18 липня 2013 року Рада фінансової стабільності (Financial Stability Board) визначила 9 транснаціональних страхових компаній, що мають ключове значення для функціонування глобальної фінансової системи, але зазначений перелік щороку переглядають та оновлюють у жовтні місяці [3].

Кожного року, відповідно до списку G-SII також переглядаються й вимоги регулювання таких установ. Протягом 2017 року планують змінити:

- ❖ Здатність до поглинання збитків (HLA), вимоги до якої будуть переглянуті з урахуванням подальшої роботи IAIS за методологією оцінки G-SII.
- ❖ Розширення всієї групи контролю, в тому числі надання перевіряючим особам прямого повноваження над холдинговими компаніями з метою здійснення контролю за розробкою і здійсненням Плану управління системним ризиком і Плану управління ліквідністю.

Механізми макропруденційного регулювання повинні запобігати негативному впливу світових дисбалансів та згладжувати зовнішню макроекономічну мінливість, в тому числі циклічність внутрішнього економічного розвитку страхового ринку. Але, через стрімкий розвиток та інтеграцію ринків послуг, регулювання G-SII вимагає постійної адаптації вимог до їх діяльності відповідно до розвитку та глобалізації G-SII.

Ситуацію, яка склалася у страховій справі України на сьогодні, визначають дві групи чинників: ті, які гальмують страхову справу, й ті, що стимулюють її розвиток. Сьогодні за умов інтенсифікації інтеграційних процесів в Україні для подальшого розвитку національного ринку страхування необхідне його оздоровлення, переорієнтація на формування внутрішніх інвестиційних ресурсів, підвищення прозорості прийняття регуляторних рішень та ролі об'єднань суб'єктів цього ринку, що дасть змогу подолати нинішні

проблеми страхування та спрямувати його розвиток відповідно до сучасних світових вимог і тенденцій [4].

Для підвищення капіталізації та успішної конкуренції українських страхових компаній на міжнародному рівні необхідно:

- сприяти концентрації страхового ринку шляхом внесення змін до законодавства щодо формування статутного капіталу, гарантійного фонду та вільних резервів страхових компаній;
- розробити план заходів з поетапного допуску філій страховиків-нерезидентів до страхового ринку України;
- активізувати укладання двосторонніх і багатосторонніх договорів між регулятором та органами страхового нагляду інших країн щодо взаємодії у сфері регулювання страхової (перестрахової) діяльності, зокрема запровадити взаємний обмін інформацією про діяльність страховиків, їхніх філій, страхових посередників і страхових груп (страхових холдингів);
- запровадити оперативну звітність страховиків за прикладом банківських установ, підвищити прозорість фінансових показників та регулярно оприлюднювати фінансово-економічну інформацію на інтернет-сторінці регулятора або органа саморегулювання.

Список використаних джерел

1. Макропруденційний нагляд та регулювання страхового ринку / О. М. Залетов // Фінансовий простір. - 2014. - № 1. - С. 68-71
2. Стан та перспективи розвитку страхового маркетингу в Україні / Бондаренко А.Ф., Моїсеєнко М.А., Таранченко А.Д. // Глобальні та національні проблеми економіки. - 2016. - № 12. - С. 423-427
3. Зарубіжний досвід фінансового регулювання страхового ринку в частині регулювання платоспроможності / Т. Є. Терещенко, І. В. Моїсеєнко // Економічний вісник університету. - 2016. - Вип. 29(1). - С. 304-311
4. Детермінанти розвитку страхового ринку України в умовах глобалізації / І. Крупка // Моделювання регіональної економіки. - 2013. - № 2. - С. 243-254.

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ

Соціальне страхування як складова частина соціального захисту відіграє значну роль у житті громадян України, особливо тих, хто втратили можливість забезпечувати себе самотійно. Проте остаточного вигляду система соціального захисту ще не отримала і перебуває у процесі постійного реформування.

В провідних країнах світу з розвинутою економікою і високим рівнем життя проблема ефективної зайнятості вже давно вирішена, а якщо і є, то рівень безробіття є лише фрикційним і структурним, які є обов'язковими характерними рисами будь-якої держави, навіть з досить розвинутою економікою. Для нашої ж країни це питання є досить актуальним, і, мабуть, ситуація зміниться лише за умови ефективної політики зайнятості.

В Україні наявна система пенсійного страхування не виконує належним чином свого головного завдання, оскільки розмір пенсій здебільшого не дає можливості підтримувати мінімальний рівень життєдіяльності.[1,2]

Можна виділити такі основні проблеми пенсійної системи України:

- низький рівень пенсій більшості осіб, що досягли пенсійного віку. У той же час, середній розмір «спеціальних» пенсій щонайменше у 2,5 рази перевищує середній розмір пенсії призначеної на загальних умовах;[6]
- незбалансований бюджет Пенсійного фонду України – у 2016 році з держбюджету на покриття дефіциту виділено майже 81,3 млрд. гривень; [3,9]
- видатки на пенсійне забезпечення сягнули 16,3 % ВВП. При цьому не слід забувати, що розмір пенсійних внесків становить 35 %, що набагато вище, ніж в інших країнах Європи: Угорщина – 26,5 %, Франція – 24 %, Чехія – 28 %, Швеція – 18,9 %. Проте й цього недостатньо для покриття пенсійних видатків;[7]

- на даний час існує розрив між розмірами пенсій жінок і чоловіків. Для жінок встановлено нижчу межу працездатного віку, вони мають меншу тривалість стажу, заробітна плата жінок в середньому майже на 30 % нижча ніж у чоловіків життєдіяльності.

Основними факторами незадовільного функціонування пенсійної системи є:

- складна демографічна ситуація та негативні перспективи її розвитку;[4]
- макроекономічний стан держави (інфляція, безробіття, економічні кризи);
- значна «тінізація» виплат працівникам.

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що сьогодні пенсійна система України перебуває в надзвичайно складному фінансовому становищі і не забезпечує пенсіонерів необхідним обсягом доходу (пенсії) для підтримання прийнятного рівня життєдіяльності. У майбутньому проблема старіння населення може призвести до ще більшого загострення кризи в системі пенсійного забезпечення. Ефективними шляхами виходу з цієї ситуації є підвищення пенсійного віку та запровадження накопичувальних пенсійних систем життєдіяльності.

Серед основних пріоритетів, які б дозволили вирішити проблеми функціонування Фондів соціального страхування, доцільно виділити:

- зниження рівня безробіття, шляхом створення нових робочих місць;
- підвищення розміру заробітної плати та інших доходів населення;
- зниження соціального навантаження;
- розробити заходи, які сприяли б призупиненню «тінізації» заробітної плати, у тому числі доходів населення, приховування її від оподаткування;
- удосконалення методів контролю за надходженням внесків у Фонди соціального страхування;[5]
- введення трирівневої пенсійної системи;[8]

- економічне виховання молоді та населення працездатного віку щодо запровадження обов'язкового накопичувального пенсійного страхування, визначення його переваг для кожного громадянина.

Література

1. Бренер А. В. Аналіз сучасного стану пенсійного забезпечення України з 2010–2016 рр. [Електронний ресурс] / А. В. Бренер, Ю. О. Набатова. – Режим доступу : <http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=4054>.
2. Лук'яновець А. Пенсійне забезпечення в Україні [Електронний ресурс] //– Режим доступу : <http://naub.ua.edu.ua/2014/pensijne-zabezpechennya-v-ukrajini/>.
3. Бюджетна система : [підручник] / За наук. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. – К. : Центр учбов. літератури ; Тернопіль : Екон. думка, 2012. – 871 с.
4. В Україні на 10 працівників – 9 пенсіонерів. А буде ще гірше? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://life.pravda.com.ua/technology/2009/04/10/17703/>.
5. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2013 № 1058-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>.
6. Звіт про роботу Пенсійного фонду України у 2016 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pfu.gov.ua/pfu/doccatalog/document?id=227018>.
7. Звіт про роботу Пенсійного фонду України у 2016 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pensia.ua/ua/gazeta/articles/item/1722-povnyi-zvit-roboty-pensiinoho-fondu-ukrainy-za-2015-rik>.
8. Пенсійна реформа : зупинка чи пауза? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tyzhden.ua/Economics/150656>.
9. Бюджет Пенсійного фонду України на 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/190-2016-%D0%BF>

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Останнім часом в Україні посилилась увага до вивчення проблем та перспектив оподаткування малого бізнесу в Україні та до вивчення перспектив змін в даному секторі економіки у зв'язку з внесенням змін до ПКУ, що регулює дану галузь. Дані зміни являють собою початок нового етапу розвитку малого підприємництва. Таким чином, особливої актуальності потребує саме аналіз даної проблеми, що стосується проблем та перспектив податкового регулювання малого бізнесу в Україні.

Багато питань щодо регулювання малого підприємництва досліджено в працях таких визначних вчених, як: З. Варналій, Л. Герасимчук, Л. Колеснікова, які звертають увагу на різні підходи до вирішення проблем розвитку малого бізнесу. Вивчення сутності малого бізнесу, його місця і ролі в розвинутих ринкових економіках є об'єктом уваги таких вчених, як: Т. Кондратюк, О. Данилишин, Т. Уманець, О. Мазур, Ю. Осацька, В. Сизоненко, С. Соболюк, В. Ткаченко та ін.

Метою наукового дослідження є узагальнення теоретико-методичних засад щодо податкового регулювання розвитку малого бізнесу в Україні та виявлення шляхів вдосконалення його функціонування в умовах нашої економіки.

Підприємництво – це безпосередня самостійна, систематична, на власний ризик діяльність з виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг із метою отримання прибутку, яка здійснюється фізичними та юридичними особами, зареєстрованими як суб'єкти підприємницької діяльності в порядку, установленому законодавством [4, ст.418].

Оподаткування підприємств малого бізнесу в значній мірі залежить від зовнішнього середовища, яке суттєво впливає на їхню діяльність. Саме малі

підприємства, які не потребують великого стартового капіталу та забезпечують високу оборотність ресурсів, здатні швидко реагувати на зміни ринкового попиту та за рахунок цього забезпечувати рівновагу на споживчому ринку в умовах нестабільної економіки й обмеженості фінансових ресурсів підприємств.

Мале підприємництво – один з головних секторів, багато в чому визначаючий темпи економічного зростання, проблеми зайнятості населення, структуру і якість валового внутрішнього продукту.

Малий бізнес здійснюється шляхом створення розгалуженої системи малих підприємств.

Нове податкове законодавство в Україні не сприяє розвитку суб'єктів малого бізнесу. Існуюча податкова система не дозволяє підприємствам отримувати законні доходи та використовувати їх для розвитку, стимулює непрозорість фінансів і приховування прибутку, інвестування їх в економіку держави з меншим податковим навантаженням. Механізм реалізації регуляторної політики держави щодо оподаткування тієї чи іншої сфери господарської діяльності суб'єктів малого бізнесу потребує удосконалення, зважаючи на такі причини:

- за часів становлення незалежності України фактично склалася нова економічна реальність для суб'єктів підприємницької діяльності;
- цілі державної податкової політики, орієнтовані на реалізацію інтересів держави щодо суб'єктів малого бізнесу, пов'язані з існуючими системами оподаткування, збільшенням критичної маси суб'єктів підприємницької діяльності і надходжень до бюджету.

Прогалини у системі оподаткування малого бізнесу призводять до значних розбіжностей між поставленими цілями і кінцевим результатом [3, с.38].

В 2016 році вийшло чергове оновлення ПК України, яке торкнулося й ФОП, що перебувають на спрощеній системі оподаткування. Зміни головним чином торкнулися розподілу підприємців на 4 окремі групи, привели до

підвищення граничного рівня річного прибутку, посилили покарання за порушення норм Податкового кодексу.

Основними стратегічними цілями реформування системи оподаткування суб'єктів малого бізнесу слід вважати такі:

- підвищення конкурентоспроможності вітчизняного бізнесу;
- легалізація тіньового сектору;
- нарощування критичної маси суб'єктів малого бізнесу;
- простота та зрозумілість податкових норм для суб'єктів господарювання;
- скорочення витрат платників на нарахування і сплату податків до держави;
- забезпечення умов для добровільного виконання вимог податкового законодавства платниками податків.

Регуляторна податкова політика держави, побудована на подвійних стандартах, на словах декларується як зниження податків, а насправді загальний рівень податків не змінюється або підвищується. У відповідь підприємці удосконалюють методи управління не задекларованими грошовими потоками та застосовують нові схеми ухилення від оподаткування. В результаті страждає як держава, так і підприємство - бюджет не виконується, соціальний клімат не покращується. Таким чином, тягар податкової системи України визначається, насамперед, не розміром податкових ставок, а складністю та нестабільністю системи податкового адміністрування. Основними стратегічними цілями реформування системи оподаткування суб'єктів малого бізнесу слід вважати такі:

- підвищення конкурентоспроможності вітчизняного бізнесу;
- легалізація тіньового сектору;
- нарощування критичної маси суб'єктів малого бізнесу;
- простота та зрозумілість податкових норм для суб'єктів господарювання;
- скорочення витрат платників на нарахування і сплату податків до держави;

- забезпечення умов для добровільного виконання вимог податкового законодавства платниками податків [5, с. 16].

Світовий досвід свідчить про те, що особливо велику роль відіграє державна підтримка малого та середнього бізнесу у кризових умовах, коли економіка потребує докорінної структурної перебудови і вкрай необхідне зниження соціальної напруги.

Таким чином, для досягнення цих цілей систему оподаткування слід узгодити з пріоритетами державної політики соціально-економічного розвитку країни, створити постійно діючу робочу групу з питань виявлення недоліків та удосконалення системи оподаткування малого бізнесу, внести зміни до законодавства з питань оподаткування, спростивши його, змінити методи адміністрування податків на ефективну, відкриту та підзвітну суспільству систему.

Список використаних джерел:

1. Гриньова В. М. Державне регулювання економіки. — Харків: Вид. дім "ІНЖЕК", 2004. — 756 с.
2. Державний комітет статистики України. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Лютий І. О., Романюк М. В. Проблеми та перспективи спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва в Україні / І. О. Лютий, М.В. Романюк // Фінанси України - 2008. - № 6. - С. 31 - 38.
4. Оподаткування суб'єктів господарювання: навч. посіб. / [В. П. Хомутенко, І. С. Луценко, А. В. Хомутенко, О. Г. Волкова]; за заг. ред. В.П. Хомутенко. — Одеса: «ВМВ», 2014. — 418 с.
5. Воротіна Л. І. Малий бізнес та підприємництво в ринкових умовах господарювання / Л. І. Воротіна // Актуальні проблеми економіки. - 2009. - № 6. - С. 14-19.

Сивак М. В.,
студентка, Київський інститут
банківської справи, I курс магістратури,
спеціальність «Облік та оподаткування»

ШЛЯХИ ТА ПРОБЛЕМИ ПЕРЕХОДУ УКРАЇНИ ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Політичні, економіко-правові та соціальні особливості кожної країни відображаються на її обліковій системі, зумовлюючи відмінності у веденні обліку та складанні звітності. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) презентують як стандарти, які сприяють високому рівню ведення бухгалтерського обліку, складання й зіставлення фінансової звітності суб'єктів господарювання в усьому світі. Висока якість стандартів зумовлюється складною та достатньо тривалою процедурою їх розробки, обговорення й прийняття Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (РМСБО).

Процес входження України до ЄС потребує перегляду як чинного законодавства, так і чинної системи обліку, звітності і статистики. Закон України «Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» № 1629 від 18.03.2004 р. визначає обов'язковість безпосереднього застосування підприємствами, цінних паперів які обертаються на регульованих фондових ринках (перебувають у лістингу), Міжнародних стандартів фінансової звітності [1].

МСФЗ – стандарти, тлумачення, прийняті Радою з МСБО, що включають:

- Міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS);
- Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (IAS);
- Тлумачення, розроблені Комітетом із тлумачень міжнародної фінансової звітності [2].

Міжнародні стандарти фінансової звітності виступають на даний момент ефективним інструментом підвищення прозорості і зрозумілості інформації, яка розкриває діяльність суб'єктів господарювання, створює достовірну базу для визнання доходів і витрат, оцінки активів і зобов'язань, яка надає можливість

об'єктивно розкривати і віддзеркалювати існуючі фінансові ризики у звітуючих суб'єктів, а також порівнювати результати їх діяльності в цілях забезпечення адекватної оцінки їх потенціалу та ухвалення відповідних управлінських рішень.

На Міжнародному конгресі національних регуляторних органів у сфері бухгалтерського обліку, організованому Правлінням Ради з МСФЗ у вересні 2007 року у Лондоні, учасниками було складено три підходи до шляхів переходу на МСФЗ, таких як:

- конвергенція національних стандартів до МСФЗ;
- розробка національних стандартів на основі МСФЗ;
- прийняття МСФЗ як національних стандартів [2].

Для України, найбільш прийнятним став такий підхід, як розробка національних стандартів на основі МСФЗ.

Основними перешкодами для ведення звітності та обліку за МСФЗ в Україні є:

- *Брак кваліфікованого персоналу.* (На даний час на ринку праці в Україні недостатньо фахівців з МСФЗ, тому переважно менша кількість підприємств має змогу скласти звітність та вести облік згідно МСФЗ самостійно, більша кількість змушена звертатися до консалтингових і аудиторських компаній).
- *Відсутність прозорості.* (Забезпечення прозорості суб'єктів національної економіки має величезне значення, оскільки, ринкова вартість капіталу визначається двома ключовими чинниками: майбутніми доходами та майбутніми ризиками. Деякі ризики дійсно характерні для діяльності самих організацій, проте є й такі, які спричинені відсутністю необхідної інформації, відсутністю точних відомостей про прибутковість капіталовкладень).
- *Великі затрати.* (Найбільш суттєвими витратами для підготовки звітності по МСФЗ, є витрати на наймання компетентного персоналу, таких як фахівців зі складання звітності по міжнародним

стандартам або навчання персоналу підприємства, а також на консультаційні та аудиторські послуги).

Вибір ведення звітності згідно МСФЗ зазвичай обумовлений передбачуваними витратами і метою впровадження міжнародних стандартів на підприємстві. Зазвичай підприємства на яких керівництво буде ширше використовувати інформацію, зіставлену на основі МСФЗ, обирають паралельне ведення обліку. Такий спосіб, на мій погляд, ефективніше, оскільки дозволяє компанії будувати систему внутрішньої звітності на тих же принципах, що і зовнішньої.

Але на сьогодні в Україні є низка проблем щодо запровадження МСФЗ. А саме – потребує принципових змін система статистичної звітності, оскільки підприємства, цінні папери яких перебувають в обігу на фондовому ринку, а також суб'єкти підприємництва, які відповідно до законодавства зобов'язані оприлюднювати річну фінансову звітність у формі звітних даних згідно із МСФЗ та складати уніфіковану звітність згідно з ПСБО і подавати до органів статистики, як це відбувається зараз у небанківських фінансових установах. А це свідчить про те, що поступово МСФЗ стають обов'язковою умовою обігу цінних паперів на світових фондових ринках.

Розвиток міжнародної торгівлі, глобалізація фінансових ринків зумовили необхідність розробки єдиних стандартів. Тому, з погляду Мінфіну, перш за все, необхідно забезпечити вирішення проблем нормативно-правового характеру, що виникають при впровадженні МСФЗ, оскільки поки що невизначена процедура включення міжнародних стандартів у правове поле України. Також слід вирішити проблему підвищення якості підготовки фахівців, які володіють методологією трансформування української звітності в міжнародну.

Процес застосування міжнародних стандартів фінансової звітності повинен бути поступовим та цілеспрямованим. Недоліки та невідповідності вітчизняної системи бухгалтерського обліку мають усуватися відповідно до вимог ринкової економіки [3, с. 184].

Україна зробила перші кроки по переходу на МСФЗ у 1998 році, коли Постановою КМУ від 28.10.1998 № 1706 була затверджена Програма реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів. Проте Стратегію впровадження МСФЗ, яка містила перелік заходів та терміни їх впровадження, було затверджено лише у 2007 році. Зокрема, Стратегія мала на меті гармонізувати фінансову звітність вітчизняних суб'єктів господарювання, посилити захист прав інвесторів та підвищити рівень їх довіри[4].

На сьогодні можна констатувати такі результати впровадження МСФЗ в Україні:

- прийнятий Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» ;
- досягнуто домовленість з НБУ та професійними організаціями бухгалтерів та аудиторів про спільні та скоординовані дії використання в Україні МСФЗ (Меморандум про взаємодію, співробітництво та координацію дій щодо запровадження в Україні МСФЗ);
- налагоджується співпраця з Радою по МСФЗ;
- оприлюднені міжнародні стандарти на веб-сайті Міністерства фінансів України.

Основні переваги застосування МСФЗ полягають у наступному:

- залучається закордонне фінансування;
- підвищується корпоративний імідж шляхом публікації більш якісної фінансової інформації;
- посилюється фінансова прозорість;
- досягається порівнянність фінансової інформації, підготовленої у різних країнах;
- зростає ступінь популярності компаній в середовищі конкурентів, покупців і на фінансових ринках.

Отже, переваги складання фінансової звітності за міжнародними стандартами дійсно є і вони незаперечні для більшості користувачів фінансової звітності. МСФЗ можна розцінювати як інструмент глобалізації і світових господарських зв'язків. Принципи, закладені в порядок формування звітності згідно МСФЗ, роблять її адекватнішою і здатною відобразити істинний майновий стан організації. У зв'язку з цим цінність МСФЗ важлива не тільки для іноземних, але й для національних інвесторів також. Це ще раз підтверджує необхідність і корисність процесу впровадження МСФЗ для всіх секторів економіки України.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про загальнодержавну програму адаптацію законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18.03.2004 р. — № 1629.
2. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗТМ) 2004 / Фонд Комітету Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (ФКМСБО). — 2014. — Ч.1. — 1272 с.; Ч. 2. — 1223 с.
3. Лютова Г. Гармонізацію фінансової звітності українських підприємств до міжнародних стандартів // Вісник Університету банківської справи НБУ. — 2015. — №3. — С. 184.
4. Міністерство Фінансів України. Міжнародні стандарти фінансової звітності. Перелік країн, що застосовують МСФЗ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://msfz.minfin.gov.ua>

Татарікова Г.С.,
студентка 2 курсу фінансово-економічного факультету
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана, місто Київ

УПРАВЛІННЯ КОШТАМИ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ У НЕПЛАТОСПРОМОЖНИХ БАНКАХ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ УСУНЕННЯ ПРОГАЛИН У ЗАКОНОДАВСТВІ

Аналіз повернення вкладів юридичних осіб у неплатоспроможних банках є актуальним, тому що наразі відсутній реальний правовий механізм захисту коштів юридичних осіб у випадку визнання банку, послугами якого користується така особа, неплатоспроможним.

Аналіз досвіду формування системи захисту депозитів юридичних осіб за умови визнання банку неплатоспроможним дає змогу стверджувати, що відповідно до Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» [1], задоволення вимог вкладників та кредиторів, які є юридичними особами, відбувається у недостатній мірі.

Аналізуючи правовий статус юридичних осіб, варто зазначити, що стаття 2 Цивільного кодексу України [2] не рангує поняття «фізична особа» та «юридична особа», визнаючи обидві категорії рівноправними учасниками цивільних відносин. Тому надавати певні законодавчі переваги певній конкретній категорії не є коректним. Більш того, незахищеність підприємців демотивує їх підприємницьку діяльність, змушує закриватися представників малого та середнього бізнесу, гальмує розвиток ринкових відносин в Україні.

Тому доцільно розробити власні рекомендації щодо усунення прогалин в законодавстві з питання правового забезпечення повернення коштів юридичних осіб в неплатоспроможних банках.

Найбільш оптимальним шляхом вирішення проблеми повернення коштів юридичних осіб в неплатоспроможних банках стане внесення необхідних змін до Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» за умови рівноправного правового забезпечення захисту як юридичних, так і фізичних осіб.

Рекомендації автора щодо внесення змін до Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»

Чинна редакція Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»	Коментар автора	Проект Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних та юридичних слід вчитися»
<p>Стаття 1. Предмет та мета Закону</p> <p>1. Цим Законом встановлюються правові, фінансові та організаційні засади функціонування системи гарантування вкладів фізичних осіб, повноваження ...</p>	<p>Перш за все, варто розпочати із законодавчого розширення меж предмету Закону, оскільки саме на цьому етапі визначається, яке коло відносин буде врегульовано даним Законом.</p>	<p>Стаття 1. Предмет та мета Закону</p> <p>1. Цим Законом встановлюються правові, фінансові та організаційні засади функціонування системи гарантування вкладів фізичних та юридичних осіб, повноваження ...</p>
<p>Стаття 2. Визначення термінів</p> <p>4) вкладник – фізична особа (у тому числі фізична особа) – яка уклала або на користь якої укладено договір банківського вкладу...</p>	<p>Варто розширити коло суб'єктів, які є учасниками зазначених правовідносин. За цих умов можна вилучити поняття «фізична особа-підприємець», адже поняття юридична особа має більш широке тлумачення.</p>	<p>Стаття 2. Визначення термінів</p> <p>4) вкладник – фізична або юридична особа, яка уклала або на користь якої укладено договір банківського вкладу...</p>
<p>Стаття 3. Правовий статус Фонду</p> <p>1. Фонд є установою, що виконує спеціальні функції у сфері гарантування вкладів фізичних осіб ...</p>	<p>Варто розширити межі повноважень Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в контексті запропонованих змін.</p>	<p>Стаття 3. Правовий статус Фонду</p> <p>1. Фонд є установою, що виконує спеціальні функції у сфері гарантування вкладів фізичних та юридичних осіб ...</p>
<p>Стаття 26. Гарантії за вкладом</p> <p>1. Фонд гарантує кожному вкладнику банку відшкодування коштів за його вкладом. Фонд відшкодовує кошти в розмірі вкладу, включаючи відсотки, станом ...</p>	<p>Доцільно встановити на законодавчому рівень гарантованої державою суми відшкодування коштів юридичних осіб, розміщених на депозитних або поточних рахунках, так, як це зроблено стосовно осіб фізичних осіб.</p>	<p>Стаття 26. Гарантії за вкладом</p> <p>1. Фонд гарантує кожному вкладнику банку (фізичній і юридичній особі) відшкодування коштів за його вкладом. Фонд відшкодовує кошти в розмірі вкладу, включаючи відсотки, станом ...</p>

Висновки. Дослідження проблеми повернення коштів юридичних осіб у неплатоспроможних банках є важливим у контексті обмеженості законодавчого

регулювання обраного питання. Верховна Рада України має розробити Проект Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних та юридичних осіб» за умов внесення необхідних змін, які були розроблені та запропоновані у науковому дослідженні у формі таблиці. Лише за умови редакції чинного Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» можливо досягти рівноправного правового забезпечення захисту як юридичних, так і фізичних осіб.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 23 лютого 2013 року № 4452-VI. [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV [Електронний ресурс]. – 2003. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції:
Антикризове управління економікою та фінансами – Київ, 31 травня 2017
року / За редакцією професора В. М. Фурмана. Київський інститут
банківської справи, 2017. – 195 с.

Передрук і переклади дозволяються лише за згодою автора та оргкомітету конференції.
Автори несуть повну відповідальність за достовірність та повноту наданого матеріалу, що
публікується.

Позиція оргкомітету не обов'язково збігається з думкою автора

Адреса оргкомітету: 04112, м. Київ, вул. Рузька, 12
Тел.: +38 (044) 453-86-01
E-mail: kibs_dekanat@ukr.net